

CÁTEI LÉ BURI MEJA JADÜGÜBEI APÓSTOLUGU

Loúnajani Búngiu Sífiri Sándu

1 ¹Lun teófilo.
Abúrrijatina bun tídan furúmiñetu nigáradan luágu sun le ladügübei Jesúsu, lúma le larúfudajabei, lúmagiñe dan le lagúmeserunbalin luwádigimari ²darí lúmoun wéyu le lamúdeirúnbei siélun. Lubáragiñebei lídin siélun, láu lubáfu Sífiri Sándu aríñaga lumúti cátei lé buri labúseerubei lun jadügüni apóstolugu já meja lanúadajabaña, lárigiñe lídin jámagiñe. ³Lídan bián-wein wéyu le láubei ubouágu lárigiñe lásaarun lídaangiñe ouweni, arúfudaguati lúngua furáangu joun sarágu weíyaasu luágu wínwan lan. Ába buríti ladímurejan joun luágu larúeijan Búngiu.

⁴Dán meja le njeingua lan Jesúsu jáma láni apóstolugu, aríñagati meja joun lun máfuridun jamá lídaangiñe ubúrugu Jerusalén, laríñaga joun.

—Agúraba jumá lagúnfulirun dimúrei le líchugubei Núguchi jun, le uágubei naríñaga jun. ⁵Subúdi jumúti luágu badíseigüda lan Juan láu dúna, nasúbudiragüdüñein jun luágu málijadün lan giñe ánjatün badísei láu Sífiri Sándu.

Lamúdeirun Jesúsu siélun

⁶Dan le oúndaragujaña lubeí lúma Jesúsu, ába jaríñagun lun.

—Wabúreme, ¿Nijánsan dan le lúnbei bíchuguniya linásiñun Israél lun larúeijan?

⁷Laríñaga Jesúsu joun.

—Siñáti jasúbudiruni ídame lan o cába lan dan ladúgei Núguchi cátei le buri, ligía rügüñein gayára laríñagun ídame lan ladúgei. ⁸Ánjein dánme le liábin Sífiri Sándu juágun, jibíjuba ubáfu lun geféen jumá nuágu, dándu Jerusalén quei sun loúbawagu Judéa, Samária, chülú lúmoun lidíse-ágei fulásu ubouágu.

⁹Lárigiñe laríñaguni Jesúsu cátei le, sun añája lan ariaguei, ába liñurúniwa lun lanügüniwa siélun, ába liábin ában juánriñu, ába ladáuragun láu, ába

marjín jamáli lan. ¹⁰Ñíñanu aríagua siélun sun amúdeireina lan Jesúsu, ligía jasálriragun bián wügúriña, jarútu jadáuragun jarúgabu, ¹¹ába jaríñagun joun.

—Wügúriña Galiléana, ¿ca uágu jerédera aríagua siélun? Jesúsu méme le, le amúdeirubei siélun júmagiñe, liábiyaba ítara quei jarjín lídin.

Lanúadirún Matías lewéñeguame Júdas

¹²Ábati jagíribudun disípulugu lueígiñe wúbü le gíribei Olívos lun ubúrugun Jerusalén, lidíse ában kilómetro. ¹³Dan le jachúlürünbei ubúrugun, ába jamúdeirun tídoun rúmu to ñí lubei jagánawa. Ñíñein Pédro jádan, Jacóbo, Juan, Andrés, Felípe, Tomás, Bartolomé, Matéo, Jacóbo le liraú Álfe, Simón le lídaanbei adámurini le gíribei Cananísta, lúma Júdas le lamúlen Jacóbo. ¹⁴Oúndaraguátíñaja sun jagía súnwandan lun jayúmuragun lun Búngiu jáma lamúlenu Jesúsu, túma María to lúguchu, jáma ja jíbiri würiña.

¹⁵Luágu ában wéyu lídan dan ligía, ába laráramun Pédro jagíbugiñe sun affñetiña ja ñíbaña—jawára san-wein güri-gia—ába laríñagun joun.

¹⁶—Nidújeñu, lúnti buga lagúnfulirun le laríñagubei Sífiri Sándu liyúmulugugiñe David tídan Lerérun Búngiu, lídan le ladímurejánbei luágu Júdas, le adúndejabáliña ja anúgübalin Jesúsu adáúra. ¹⁷Ában meja jádaangiñe wánigu, Júdas, áni seríwiti lun Jesúsu úara wáma. ¹⁸Ába lídin, ába lagáñijan ában fulásu láu seínsu le afáyeirúbei lun luágu wuríbani le ladúgübei. Ába láburujan láu lábulugu únabun, ába lafáünchün, ába láfuridun sun litrípan. ¹⁹Dan le jagáambunbalin güri-gia ja aganoúbaña Jerusalén, ába jagúajan lun fulásu ligía, Acéldama, míni lan lídan jerérun, Fulásu Láni Jítaü.

²⁰Ába lasígirun Pédro aríñaga.

—Bürúwañu líña dimúrei buri le luágu Júdas tídan líburu to gíriboun Sálmos. Laríñajare ñi.

Reídeitá lúban málouga,
úa jamá aganoútiña tídan.

Aríñagati giñe ñi.

Rúalá lubára lun ámu.

²¹Ítara líña lubeíti, lúnti wanúadajan ában wügúri wádaangiñe lé meja wámati sun dan le wáma lubeí Jesúsu, ²²lúmagiñe dan le labásterágüdünbalin Juan Jesúsu darí lúmoun dan le lamúdeirúnbei siélun, lun lewéñegua lan Júdas. Wügúri ligía, líchuguba fe úara wáma luágu lásaarun Jesúsu lídaangiñe ouweni lúnya labágaridun.

²³Ábati jíridun bián jádaangiñe. José, le méme gíribei Barsabási, le méme giñe gíribei Jústo, lúma Matías. ²⁴Ába jayúmuragun lun Búngiu ítara.

—Wabúreme, amürü le subúdi-jabúbei tun janígi sun güri-gia, arúfudabei woun ca lan jádaangiñe bián wügúriña ja anúadira báalibei ²⁵lun lesériwidunibu queísi apóstolu lewéñegua Júdas. Ladúga féridi láali Júdas lubára ladúga lafígounjan, áni núdünja lídoun fulásu le ladúnabei.

²⁶Ábati jíchaajan ubúnuruni, ába láburujan luágun Matías. Lúmagiñe óra ligía, ába ábanjali lan jádaangiñe apóstolugu.

Liábin Sífiri Sándu

2 ¹Dan lachúlürünbei luwéyuri fédu le Pentecostés, oúndaragu jáña sun lánigu Jesúsu lídan ában fulásu. ²Sódini ába lagaambún ában ireíni núbinti siélugiñe quei dan le láfurun ában garábali jéreti, ába lagaambún tídan sun múna to ñí jabei. ³Ábati lasálriragún buri cátei joun camá ligémeri wátu, afánreinjouáñu lun ñi lan ában murúsun lougiñe lábulugu cáda ában jádaangiñe. ⁴Ába jabuínchun sun jagía láu Sífiri Sándu, ába jagúmeserun adímureja lídan buri ámu luwúyeri dimúrei lueí jerérun quei ladímuregüdüniña Sífiri Sándu.

⁵Lídoun buri dan ligía, ñíburiñanu jurú Jerusalén ja gúnfulitiña lídan jaffñen, núbintiña lídaangiñe sun fulásu ubotúagu. ⁶Dan le jagáambunbalin ireíni ligía, ába jóundaragunga güriña, ibídiñeja joun cába lan jasáminara ladúga cáda ában jádaangiñe güriña jagía, agáamba jamútiña lánigu Jesúsu adímureja lídan jerérun guánarü. ⁷Ába laweíridun janígi, ába jaríñagun jámagua.

—¿Ma funági Galiléana ja adímurejabaña? ⁸¿Ída liñáti wagáambubaliña adímureja lídan lerérun cáda ában wádaangiñe? ⁹Añájein güriña Pártiana ya, Médiana, Elámna, Mesopotámiana, Judéana, Capadóciána, Póntona jáma Ásiana, ¹⁰Fríjiana, Panfíliana, Ejiptona kúma lídaangiñe buri fulásu África le yagúroun mémebei lueí Ciréne. Añájein giñe Rómána aganoútiña ya, añájein jádaangiñe, jurú ladúga jurú jamá jagúbürigu, jíbiri, barú jamaali ligáburi jaffñen jurú. ¹¹Añájein giñe güriña Crétana jáma Arábiana, sun wagía agáamba wamútiña adímureja luágu luweírigin Búngiu lídan werérun guánarü.

¹²Weíríti janígi súngebei, ibídiñeja joun cába lan jasáminara, ába buri jálügüdagun jámagua.

—¿Cásan míni lan sun le?

¹³Jíbiri, ába jéjerajan jáu lánigu Jesúsu, ába jaríñagun.

—Bacháruañanúrügü jáña.

Le laríñagubei Pédro joun güriña ja ñíbaña

¹⁴Ábati laráramun Pédro jáma ja jíbiri únsu apóstolugu, ába laríñagun láu umálali jéreti.

—Wügúriña Judéana jáma sun ja aganoúbaña Jerusalén, agáamba jumeí le lúnbei naríñaguni jun buídu, subúdi jumámugei ca lan lílabei cátei le jaríjubei. ¹⁵Mabácharuántiña wügúriña ja quei jarítagun, néfugubeigili bináafin guetó. ¹⁶Cátei le, le jaríjubei, ligía lé meja uágubei ladímureja Joél, le proféta, dan le laríñagunbei.

¹⁷Lídoun buríme lagúmujoun wéyu, líña laríñagun Búngiu, nouñajabei náni Espíritu jádoun sun güriña, nadímurejaba jayúmulugugiñe jisáanigu.

- Nayáwadaguba joun irájüñü,
 lúma joun weýaaña mútu.
- 18 Nounajabei gíne nání Espiritu jádoun ja esériwidubaña nun lídoun
 buri wéyu ligía, wügúriña jáma wúriña,
 ábame nadímurejan jayúmulugugiñe.
- 19 Narúfuduba buri cátei garíyawaseti siélu,
 narúfuduba seíni uboúagu.
 láubei jítaü seíni buri ligía, láu wátu gemetí, lúma láu juánriñu láuti
 gumúlali.
- 20 Labúrigaduba wéyu,
 láfuarame játi funáti quei jítaü,
 lubáragiñe lachúlürün luwéyuri Wabúreme,
 le lúnbei ában lan wéyu weíriti, le marijngilíbei líbe.
- 21 Áni sun ja amúriajatiña asálbaruni lúmagiñe Búngiu, jasálbaruba.
- 22 'Agáamba jumeí lubeíti le lúnbei naríñaguni, jugúya wügúriña
 Israelítagu. Jesúsu le Nazarétna, ában meja wügúri le larúfudubei
 Búngiu jigíbugiñe quei wügúri úraguati láu buri cátei weínamuti,
 miláguru, lúma buri seíni le ladúgübei Búngiu jagánagua lídaangiñe,
 quei le jisúbudin. 23 Láu sun líra, dan le ledéregerúnbei jun, quei ligáburu
 aráansejani le larítagubei Búngiu lúmagiñe furúmiñeti dan, ába jáfaruni
 jilágubei láu jedéregeruni joun wügúriña wuríbatiña lun jádaraguni
 luágu gurúwa. 24 Ába leséfuruni Búngiu lídaangiñe lubáfu ouweni,
 sarágüda lumúti lúnya labágaridun, ladúga siñá lan gabáfu lan ouweni
 luágu. 25 Laríñajare urúei David, dan le ladímurejan luágu Jesúsu.
 Subúdi numúti luágu núbabei lan Nabúreme Búngiu súnwandan,
 noubagiñeñein lun úa lan ni cáta lun lebélaagüdüin anúfudei nídoun.
- 26 Ligía lébubei téjerajan nanígi,
 ába nadímurejan luágu ugúndani le nídaanbei.
 Láu sun wügúri nan garaúwarügüti,
 jeménigitina buágu luágu nabágaridayaba lan,
- 27 ladúga mígirun bubóun nuwáni lídan jabára jiláaña,
 mígirun amúrüme lun lañáladun nógubu, áu le bánigu le jínsiñebei bun.
- 28 Arúfuda bumúti úma le anúgübei gürígia lídoun ibágaru
 magúmuchaditi nun,
 áni babuínchagüdübadina láu ugúndani láu abúnja lan nubádu.
- 29 'Nidújeñu, cátei furáanguti le, luágu jilá lan meja wadúje David,
 bunáwa ligía, gayáraagili waríjini lumúaja chülú lúmoun wéyu le. 30 David,
 ában meja proféta ligía, áni subúdi lumúti meja luágu aríñaga láali lan
 Búngiu lun luágu jádaangiñeba lan linébaanfán liábin Crístu, le lúnbei
 lañúurun luágu lála. 31 Adímurejati lubeíti David luágu lásaarun Crístu
 lídaangiñe ouweni, luágu gíne merédeboun lan luwáni lídan jabára jiláaña,
 mañáladun ligíame lúgubu. Ítara líña ladímurejan David luágu Crístu

camá jamuga aríagu líña lun, áni ítara líña lasúseredun. ³²Sarágüda lumúti Búngiu Jesúsu méme le lídaangiñe ouweni, sun wagía geféentiwa luágu líra. ³³Nurúgüda lumúti Búngiu lueígiñe loúnwenren láu sarágu uweíríguni, ába lerésibiruni Sífiri Sándu lúmagiñe Búngiu queísi laríñaguni Búngiu lun, lun gayáraabei lan loúnajani méme Sífiri Sándu ligía joun sun lánigu uboúagu. Ligía cátei le aríja jumáalibei lúma le agáamba jumáalibei guetó. ³⁴Máma Davíd amúdeirubei siélun, aríñagati Davíd guánarügü.

Laríñajare Búngiu lun Nabúreme.

“Ñürúba lueígiñe noúnwenren,

³⁵daríme níchuguniña báganiñu lábugiñoun bubáfu.”

³⁶‘Lúnti jasúbudiruni sun jugúya linásiñun Israel luágu Jesúsu méme lan le, le jádaragubei luágu gurúwa, adúga láali lan Búngiu lun ligíaba lan Wasálbaragüle, ligíame giñe Wabúreme.

³⁷Dan jagáambunbalin cátei le, ába lebélorun igárigu tídoun janígi, ába jaríñagun lun Pédro lúma joun jíbiri apóstolugu.

—Wadújeñu, ¿cábasan wadúga?

³⁸Ába laríñagun Pédro joun.

—Sáansi jumeí jigáburí ligíbugiñe Búngiu, badísei jugúyame cáda ában lídan líri Jesucrístu, ferúduñawa lámuga jifígoun, ru lámugei Búngiu Sífiri Sándu jun. ³⁹Ladúga aríñagaali Búngiu luágu líchugubei lan giñe Sífiri Sándu jun, lúma joun jadúgawagun, lúma joun ja aganoúbaña díse, lúma joun sun ja lagúarubaña Búngiu lun lánigu jamá.

⁴⁰Láu buri dimúrei le lúma buri ámu, ladímureja Pédro joun, ába laríñagun joun.

—Séfu jumá lueí asúfuriruni le lúnbei líabin jawágun gürígia wuríbatíña ja.

⁴¹Ítara liñáti ába jabásterun, ja adúgübaña gásu láu lerérún, ába jayábin queí buri úrúwa mílu gürígia lun jafíñerun luágu Jesucrístu wéyu ligía. ⁴²Ába jedéregeragun jóungua lun jafúnrendeiruni le jarúfudajabei apóstolugu joun, aganoúa jagía lídan úarani jámagua, ayúmuragua jagía buri lun Búngiu, oúndaragua jagía lun jeíginun fein to arítaguagülei luágu loúnwen Jesúsu, queísi meja laríñaguni joun apóstolugu lun jadúgüni.

Jabágari furúmiñetiña lánigu Crístu

⁴³Súngubei láuñanu luwéfrin anígi luágu buri seíni lúma buri miláguru le ladúgübei Búngiu jádaangiñe apóstolugu. ⁴⁴Sun ja afíñerubaña, lídaañanu ában, ába buríti jafánreinjani le jámati jádaangua.

⁴⁵Jalúgurajeí buri jafúlasun lúma le jámati, ába jafánreinjani lebégi según lemégeirun cáda ában. ⁴⁶Ságü wéyu jóúndaragun témpulurugu lun jájuduragun lun Búngiu. Lárigiñe, ába jóúndaragun lúbiñe ában jádaangiñe lun jeíginun fein to arítaguagülei luágu loúnwen Jesúsu, lúma lun jeígin le lánina ságü wéyu, lídan ában láu ugúndani lúma gudémeгу.

47 Ábaja jadímurejan weírigu luágu Búngiu, ábati jínsiñe jamá joun güriá, ábatija anáajeina lániña Búngiu ja asálbareinabaña jánwoun.

Lareídagun ában meíbugunti

3 1Luágu ában wéyu, ába lídin Pédro lúma Juan témpulurugu ladaúnrün úruwa rábounwéyu, le lórate ayúmuraguni lun Búngiu. 2Ságü wéyu, ñíñein lan ában wügúri meíbugunti lúmagiñe lagúriajoún, barúwarügütíja añúura lubádu tubéneri témpulu le gíribei “Béna Buídumeraüti” lun lamúriajan seínsu jáma ebélurutiña témpulurugun. 3Dan le laríjinbaliña meíbugunti ligía Pédro lúma Juan jebélura lan témpulurúgun, ába lamúriajan seínsu jáma. 4Ábati jaríjin Pédro lúma Juan luágun, ába laríñagun Pédro lun.

—Aríjabá wawágun.

5Ába laríjin jawágun, agúraba yebe jíchugun seínsu lun. 6Ába laríñagun Pédro lun.

—Maseínsutina, níchigaali le númati bun. lídan líri Jesucrístu le Nazarétna, sarába, beíbuga.

7Ábati lárügüdüni Pédro lueígiñe lújabu le loúnwenren, ába liñúraguni, óra ligía, ába ledérebugudun lugúdi lúma lumúrugute. 8Ábati lachúbarun lun laráramun, ába leíbugun. Ába lebélorun jáma témpulurugun, eíbugeina, achúbajeina, adímurejeina luágu luweírigun Búngiu. 9Ába jaríjini sun güriá eíbuga lúma adímureja luágu luweírigun Búngiu. 10Weírititi janígi luágu le asúseredubei lun, quei subúdi jabálin wügúri ligía, subúdi jameí luágu ligía lan léñaja añúurubei amúriaja tubéneri témpulu le gíribei “Béna Buídumeraüti”.

Lapúrichijan Pédro témpulurugu

11Mígiragüdüni lumútiñati meíbugunti le areídagubei Pédro lúma Juan, súnti güriá, ába jeíbaagun láu luweírin janígi luágun tubárandá témpulu le gíribei Salomón, le ñí jabei. 12Dan le laríjini Pédro cátei le, ába laríñagun joun güriá.

—Jugúya Israelítagu, ¿ca uágu laweírída janígi? ¿Ca uágu jaríaguawa camá jamuga wagía areídaguagüdübalin wügúri le, eíbugagüdei láu wabáfu o láu lan wagúnfulin lúma Búngiu? 13Máma líña, Búngiu, le Jabúngiute binádu wagúbürigu Abrahám, Isáac lúma Jacób, ligía areídaguagüdübalin wügúri le lun líchuguni líñun-ágei uweíriguni lun Jesucrístu le Liraú, ligíra lé meja jedéregerubei joun lúrudugu, áni dan lálugan Piláto lígiragüdüni, májatün. 14Lubáragiñe jamúriajan lun lígirawagüdüni Jesúsú le jarúmabei áni richágua, amúriajarügü jugúya lun lígirawagüdüni ában gáfarajati.

15Ítara líña jáfaruni le íchugubalin ibágari tímatimaati. Ába lásaaragüdüni Búngiu lídaangiñe ouweni, áni geféentiwa luágu líra. 16Níjan wügúri le jaríjubei áni subúdi jumeí, láu lubáfu méme Jesúsú ligía, lerésibira érei. Wafíñen luágu Jesúsú, ligía areídaguagüdübalin buídu buídu quei jaríjini.

¹⁷Subúdi náali, nidújeñu, luágu ibídiñe lán meja jun ca lan jadúgübei dan le jáfarunbálin Jesúsu, jugúya jáma jábutinu. ¹⁸Láu sun líra, gúnfuli lumúti Búngiu lé meja laríñagubei jádaangiñe profétagu, luágu lúnti lan lasúfuriruba lan Crístu. ¹⁹Ligía lubeíti, ígira jumeí binádu jigáburí, giríbu jumá lun Búngiu, chibáwa lámuga jifígon. ²⁰Ábamei gayára lan loúnajan Búngiu eméaaguni tun juwáni, oúnajaya leíme Jesúsu le Crístu, le aráanseelibeí lubáragiñe furúmiñeti dan woun. ²¹Láu sun, lúnti lan leréderun Jesucrístu siélu guetó daríme laráanseruni Búngiu sun cátei quei laríñaguni jádaangiñe profétagu ja derégeguaañabaña jóungua lun, lídan meja dan le binádu. ²²Ítara líña lubeíti aríñagati meja Moisés joun binádu wagúbürigu. “Loúnajaba Wabúreme Búngiu ában proféta jádaangiñe guánarügü quei loúnajanina. Ánja jumá lun sun le lúnbei laríñaguni jun, ²³ladúga sun ja amájarutiña lun le laríñagubei proféta ligía, jagídarúba jádaangiñe lánigu Búngiu, ábame jagúnrinchawagún.”

²⁴Ítara líña lubeíti, sun profétagu lúmangiñe Samuél darí lárigiñe, adímurejatiña libúgürü buri cátei le lúnbei lasúseredun lídoun buri wéyu le. ²⁵Jugúya lúnbei jerésibiruni sun le laríñagubei Búngiu jádaangiñe profétagu, luáguti gíñe jufúleisein darádu lé meja ladúgübei Búngiu jáma binádu wagúbürigu dan le laríñagunbei lun Abrahám. “Nabínirubaña sun gürígia ja uboúagubaña láu ában jádaangiñe binébaanfaangu.” ²⁶Ába lanúadajani Búngiu Liraú lun loúnajani jun furúmiñe, jugúya juríu, lun labínirunün cáda ában jádaangiñe, láu laságarunün lídaangiñe luríban jigáburí.

Pédro lúma Juan jagíbugiñe gumádimatiña

4 ¹Ñígiña Pedro lúma Juan adímureja joun gürígia, ligía jayábin jafádirigun juríu, jáma jábutigu súdaara ja oúnigirubárun témpulu, jáma ja lídaanbaña jadámurin saduséogu. ²Gáñitiña ladúga jarífudajan Pédro lúma Juan joun gürígia, aríñaga jagía luágu arúfudúa lan luágu jásaaruba lan gürígia lídaangiñe ouweni lúnya jabágaridun ladúga sará lan Jesúsu. ³Ábati janúgüniña adáüira, ába jádaruniña furísunrugun darí larúgan quei dáriñjali lubeí. ⁴Sarágu jáña jádaangiñe ja agáambubalin ugánu le jíchugubei apóstolugu affínerutiña luágu. Ja affínerubaña járügü wügúriña, quei buri seíngü mílu.

⁵Larúgan, ába jóúndaragun jábutigu juríu, wügúriña weírigutiña lídan jaffínen, jáma arúfudajatiña lilúrudun Moisés, Jerusalén. ⁶Ñíñein gíñe Anás le fádiri le ínutimaabei, Gáifasi, Juan, Alejandro jáma sun ja jádaangiñebaña lufámilian Anás. ⁷Ábati jóúnajan anúgei Pédro lúma Juan, ába jíchuguniña lamídan jadámurin, ába jaríñagun joun.

—¿Ca áu ubáfu, o ca ídan íri jareídaguagüdei wügúri le?

⁸Buin líña Pédro láu Sífiri Sándu, ába laríñagun joun.

—Jábutigu juríu jáma wügúriña weírigutiña lídan waffínen. ⁹quei jálügüdüniwa luágu buíti le adügübei lun ában wügúri sánditi, ída líña lan lareídawaguagüdü, ¹⁰buséntiwa lun jasúbudiruni, jugúya jáma sun gürígia ja Israelítagu, luágu láu lan lubáfu Jesucrístu le Nazarétna niján lubeí wügúri le

ya jigíbugiñe areídaguañu. Láu lubáfu Jesucrístu, le meme jádaragubei luágu gurúwa, le lásaaragüdübei Búngiu lídaangiñe ouweni, lareídagua. ¹¹Jesúsu le, ligía queísi dúbü le áubei jíchiga mebéreseni, jugúya le queíbaña ábunagutiña múna, áni núbínjali Jesúsu lun ligíaba lan quei dúbü le mégeiwatimaabei lídan bunáguai. ¹²Úati ámu lun lasálbaruníwa lueídügüya Jesucrístu, ladúga míchuti Búngiu ámu íri ubouágu lun gayára lan wasálbarun lueígiñe.

¹³Dan jaríjini gumádimatiña luágu adímureja jamá Pédro lúma Juan manúfudeiga ni murúsun, áni subúdi jameí luágu máma jamá güri-gia atúriajatiña sarágu, luágu güri-gia jamá ja furúmieguarügü, ába laweíridun janígi, ábati jasúbudiruni luágu jádaangiñetiña lan já meja eíbugubaña lúma Jesúsu. ¹⁴Queíti ññein lubeí wügúri le areídawaguágüdübei jáma, rára ligía, siñáti jaríñagun lúrudugu ni cáta. ¹⁵Ábati jóunajaniña lúrudugu Pédro lúma Juan lúma wügúri le areídaguaalibei bougudin lueí jadámurin lun gayáraabei lan jayánujan jámagua. ¹⁶Jaríñagati.

—¿Cábasan wadúga jáu wügúriña ja? Sun ja aganoúbaña Jerusalén subúdi jamúti luágu adúga jamáali lan miláguru le, áni siñáti wayeedagun láu. ¹⁷Lun mabúrchagun lan ugánu luágu cátei le lídan sun fulásu, wewéridiraña lun madímurejandügüya jamá ni ca un lídan líri Jesúsu lúmagiñe ugúñe.

¹⁸Ábati jagúarun joun lun jebélurun, ába jaríñagun joun lun ni lan ca uágu lun madímurejan jamá, marúfudajan jagíame lídan líri Jesúsu. ¹⁹Ába jaríñagun Pédro lúma Juan joun.

—Samína jumá júngua ánjein buídu lubeí ligíbugiñe Búngiu lun ladügün le jubeíbei, ígira le lubeíbei Búngiu. ²⁰Wagía, siñáti wámanichun láu cátei le aríja wamáalibei lúma le agáamba wamáalibei.

²¹Ábayati jewéridiruniña gumádimatiña, ába jígiragüdüniña. Madáritiña ída lúba lan jadügün ni cáta jáu ladúga adímurejatiña buri güri-gia bufti luágu Búngiu luágu cátei le asúseredubei. ²²Wügúri le areídagubei láu miláguru ligía, sügú láu bián-wein irúmu láu.

Jamúriajan affñetiña manúfudei lúma Búngiu lídan jesériwidun lun

²³Dan le jáfuridun Pédro lúma Juan furísunrugugiñe, ába jóudin le ñí jabei jíbirigu, ába jabájüdaguni sun le jaríñagubei jábutigu fádírigu jáma wügúriña weírigutiña joun. ²⁴Dan jagáambubalin, ába jayúmuragun sun jagía lun Búngiu, ába jaríñagun.

—Wabúreme, amúrü Búngiubei le adúgübalin siélu, ubou, barána lúma sun cátei. ²⁵Amúrü, aríñagatibu láu lubáfu Sífiri Sándu liyúmulugugiñe Davíd lé meja esériwidubei bun.

¿Ca uágu jagáñida ja mámabaña juríu,
samína jagía lun jadügüni cátei le siñábei jadügüni?

²⁶Inúraguatiña lurúeitegu ubou jóungua,
oundaraguatiña lábutigu fulásu
lun jadügün wuríbani lun Wabúreme Búngiu lúma lun Crístu le lanúadajabei.

27'Áni suséreti itara, oúndaraguatiña Heródes luma Póncio Piláto lídan ubúru le, jáma ja mámabaña juríu, lúma jáma Israelítagu lun jadúgün wuríbani lun Biraú Jesúsu le sándubei, le banúadajabei. 28Láu líra, adúga jamúti sun le baráansejabei lun lasúsereduba lan. 29Guetóti, Wabúreme, aríjabei jasiadiruníwa, rúba anígi woun, wagía le esériwidubalibu, lun wadímurejan buágu manúfudeiga, 30gayára lámuga gíne wareídaguágüdün sánditiña, adúga wagíame miláguru lídan líri Biraú Jesúsu le sándubei, láu bubáfu wawágu.

31Dan le lásurun jayúmuragun, ába lánjingichun fulásu le ní lubei jóundaragua, ába jabuínchun sun jagía láu lubáfu Sífiri Sándu, ába japúrichijani lerérun Búngiu manúfudeiga.

Sun cátei jáni súnghua luágu

32Sun ja affínerubaña, ában lábu jarítangun, ában lábu jabúseerun. Úati ni ában aríñaguti luágu lumégen luágu láni lan lábugua, sun cátei jáni súnghua luágu. 33Ába jasígirun apóstolugu adímureja luágu lásaarun Wabúreme Jesúsu lídaangiñe oúweni láu sarágu ubáfu, ábati labíniruniña Búngiu sun jagía sarágu. 34Úati ni ában jádaangiñe emégeiruti ni cáta ladúga sun ja gafúlasunbaña o gában, ába buri jalúgurunun, ába janúgüni tebégi, 35ába jadéregeruni joun apóstolugu lun lafánreinjóun jádan ja emégeirutiña. 36Queíburi, ññein ában jádaangiñe ladúgawagun Leví jádan, gíriri José, agúriajóuti luágu uboúju le gríbeí Chípree, ába jáchuni apóstolugu Bernabé, míni lan líra, “Le Íchigubei Gurásu”. 37Wügüri ligía, ába lalúguruni lufúlasun, ába lanúgüni seínsu edégera joun apóstolugu.

Jafígoun Ananías túma Saffra

5 1Ññein gíne ában wügüri gíriri Ananías, túma Saffra, to lúmari, ába gíne jalúgurun ában fulásu. 2Wügüri le, ába lanúgün lídaangiñe seínsu, ába lídin láu líbiri joun apóstolugu, lafámura camá jamuga ligía rügüñein libjín luágu fulásu. Áni subúsititi sun cátei tun lúmari. 3Ábati laríñagun Pédro lun.

—Ananías, ¿ca uágu bígira lun lagáñiruni Máfia barítangun lun layéejagüdúnibu lun Sífiri Sándu, lun beréderun láu líbiri seínsu le afáyeirúbei bun luágu fulásu? 4¿Ma funági bufúlasun meja fulásu? Lárigiñe balúguruni, ¿ma biseínsun lun badúgüni le babúseerunbei láu? ¿Ca uágu basáminara badúgüni cátei le? Búngiu bálugubei bayéedagun, máma wügüriña.

5Dan lagáambuni Ananías cátei le, ába láburujan oúwe. Súnti ja asúbudirubalin cátei le, ába janúfudedagun. 6Ábati jayábin wügüriña, ába jóuburaguni Ananías, ába janúgüni ábuna.

7Queíburi úruwa óra lárigiñe, ába tebélorun lúmari Ananías, ibídiñoun ni cáta tun luágu le asúseredubei. 8Ába laríñagun Pédro tun.

—Aríñagabei nun, ¿luágu ebégi le jaríñagubei jalúgurei fulásu? Ába taríñagun.

—Ánja, luágu ebégi ligía.

⁹Ábati laríñagun Pédro.

—¿Ca san uágu jebélura lídoun úaraduni lun jóuchaguni láni Búngiu Espíritu ítara? Añatén ja anúgübalin búmari ábuna, janúgadibu gíñe.

¹⁰Lídan méme óra ligía, ába táburujan óuwe lubádu lugúdi Pédro. Dan jebélurun wügúriña, jadáriroun jiláaru, ába jaságarunun, ába jábununun loúbagiñe túmari. ¹¹Súnti güriñgia ja affíñebaña luágu Crístu jáma sun ja asúbudirubalin cátei le, ába janúfudedagun sarágu.

Sarágu buri miláguru lúma seíni

¹²Adáaguatiña buri apóstolugu sarágu seíni lúma miláguru jádan güriñgia, ábati buri jóúndaragun sun affíñetiña lídan fulásu témpulurugu le gíribei “Barandá Salomón”. ¹³Úati meja ni ában jádaangiñe ja mámabaña affíñetiña lun jóúndaragun jáma affíñetiña ladúga janúfude, láu sun jínsiñe jamá sun affíñetiña joun güriñgia, sarágu. ¹⁴Eíbu wéyu, eíbu jayábin güriñgia lun jaffíñerun luágu Jesucrístu, dándu wügúriña queísí würiña. ¹⁵Quei jadúgiña lan apóstolugu sarágu miláguru, ába jaságaruñiña güriñgia sánditiña úmadoun tídan jabárari lun dan lan lásügürün Pédro, gayára lan jareídagun láurügü tadágarun liyáwa jawágu. ¹⁶Núbintiña gíñe sarágu güriñgia lídaangiñe buri fulásu yaráfati lun Jerusaléoun jáu sánditiña jáma ja gawágutiña espíritugu wuríñbaña, sun jagía areídaguatiña.

Jeíbaajóun Pédro lúma Juan

¹⁷Léti fádiri le íñutimaabei jáma ja jánigu saduséogu ja lúmabaña, ába jabuínchun láu gimúgaü, ¹⁸ába janúgüñiña apóstolugu, ába jadáürüñiña. ¹⁹Ába ladáraruni ában láni Wabúreme Búngiu ánjeli tubéneri furísun áriebu ligía, ába láfuridagüdüñiña, ába laríñagun joun.

²⁰—Jeíba, jaráramame témpulurugu, ábame jabájüdagun joun ja ñíbaña luágu iséri ibágari le líchugubei Jesucrístu joun güriñgia.

²¹Dan jagáambuni cátei le, ába jóúdin témpulurugun bináafingua, ába jagúmeserun arúfudaja.

Súnti dan le, le fádiri le íñutimaabei jáma ja lúmabaña, ába jóúndaruniña líñun-ágei lúruðu, ja súnbaña Israelítagu weírigutiña, ába jóúnajan anúgaña apóstolugu furísunrugugiñe. ²²Dan jachúlürünbei polisía furísunrugu, madári jamútiña ñi. Ába jagíribudun, ²³ába jaríñagun.

—Darúñu líña wadárirunun furísun, ñíñanu súdeara bénabu óunigira, dan le webélurunbei, madáritiwa ni ában jádaangiñe apóstolugu ñi múnada.

²⁴Dan le jagáambunbalin jábutigu fádirigu lúma jábuti súdeara ja óunigirubarun témpulu cátei le, ába jálügüdagun jóúngua cába lánfuna ídan lébeda cátei le. ²⁵Lídan óra ligía, ligía liábin ában wügúri, ába laríñagun joun.

—Ja wügúriña ja jádarubaña furísunrugun, añájein témpulurugu arúfudaja joun güriñgia.

²⁶Ábati lídin jábuti oúnigiritiña jáu súdeara, ába janúgüniña láu buídu, ladúga janúfude lueí jachámuragun güriáa dübü jawágun. ²⁷Dan jachúlrürin jáu, ába jíchuguniña ligíbugiñe líñun-ágei lúruđu, ába laríñagun fádiri íñutimaati joun.

²⁸—Wéridi wamáadün lun marúfudajandügüya jumá lídan líri Jesúsu, áni ¿ca jadúga? Buíngüda jumá sun Jerusalén láu le jarúfudajabei, áni buséntün jíchuguni dúru wawágun luágu loúnwen wügüri ligía.

²⁹Ábati loúnabun Pédro jáma ja jíbiri apóstolugu, ába laríñagun.

—Lúnti wagáambuni Búngiu lun wadúgüni le lubeíbei lubáragiñe le jabeíbei wügüriña. ³⁰Le Jabúngiute binádu wagúbürigu, ligía ásaaragüdúbalin Jesúsu, le méme jáfarubei láu jádaraguni luágu ában gurúwa. ³¹Rúlaali Búngiu uweírighuni lun, ñurügüdaleí lueígiñe loúnwenren, adúga láali Ábutime lúma Asálbaragülei, gayára lámuga jígiruni Israelítagu binádu jagáburi, lun giñe ferúdunawa lan jafígoun. ³²Geféentiwa luágu líra, geféenti giñe Sífiri Sándu le líchugubei Búngiu joun ja ñúdünbaña láu le lubeíbei.

³³Dan jagáambunbalin líñun-ágei lúruđu cátei le, ába jagáñidun, ába yebe jabúseerun jáfaraguniña jílagubei. ³⁴Ñíñein ában fariseó jádan lúrudugu, gíruti Gamaliél, maésturu lánina lilúrudun Moisés, inébeti joun güriáa sarágu. Ába laráramun, ába laríñagun lun janúgüniwa apóstolugu lídaangiñe adámurini luágu murúsun óra, gayára lámuga ladímurejan jámarügü lúruđu. ³⁵Ába laríñagun joun gumádimatiña.

—Wügüriña Israélna, toúnigi jumátia láu le lúnbei jadúgüni jáu wügüriña ja.

³⁶Jarítagua jumátia luágu inúragua lán meja Teudás lúngua aríñaga luágu ában lan wügüri weírighuti ligía, ába jafálaruni gádürü-san wügüriña, áni afarúati jílagubei, súnti ja afálarubalin, ába jawáragadagun, ába lagúmuchun sun cátei.

³⁷Lárigiñe, lídan lidáani jabájüdúniwa güriáa, ligía líñuragun Júdas le Galiléana lúngua, sarágu jáña afálaruti lídan labúseerun yebe lagáragun luágun gumádi. Afarúati giñe, ába giñe jawáragadagun sun ja afálarubalin. ³⁸Ígira jumáña lubeíti wügüriña ja, memétera jumá jámoun. Ladúga ánjein jáni lubeí wügüriña cátei le jarúfudajabei lúma le jadúgübei, lagúmuchaguba, ³⁹ánjein lání lubeí Búngiu, siñá jubei agúnrinchagua. Toúnigi jumá, mageíndagua jumá lúma Búngiu.

⁴⁰Ába jánjanrun súnigubei láu le laríñagubei. Ábati jebélaagüdúniña apóstolugu, ába jabeíchuniña, ába jaríñagun joun lun jebé lan jadímurejan lídan líri Jesúsu. Lárigiñe, ába jígiragüdúniña, ⁴¹Ába jáfuridun apóstolugu jámagiñe lúrudugu, gúndaañu láu laríjiniña Búngiu queísi güriáa gadúnamatiña lun jasúfuriruni busganu luágu líri Jesúsu. ⁴²Merédetiti jarúfudajan témpulurugu lúma tídan buri múna ságü wéyu, aríñaga jagía luágu Jesúsu lan Crístubei le agúrabajoubei.

Jáluajouniwa sédü ídejatiña

6 ¹Lídan dan ligía, quei agíbedeina jamátima afíñetiña luágu Jesucristu, ába jagúmeserun ja adímurejabaña güriégu adárra jadúnrun ja adímurejabalin jerérun juríu, ába jaríñagun luágu mibíjin jamá würiña

güriégu ja jiláañabaña úmari eíginí dan le lafánreinjoúniwa, ságü wéyu.

²Ábati joúndaruniña dúusu apóstolugu affñetiña, ába jaríñagun joun.

—Mabuídunti lun wígiruni wapúrichijani lerérun Búngiu lun wagíaba lan afánreinjei eíginí. ³Ligía lubéti nidújeñu, áluga jumá sédü wügúriña jídaangiñe ja gafíñerúati jawágu, ja chúbaña áu, ja derégeguatiña joúngua lun Sífiri Sándu le gumúti, lun jadúgüni wadágimanu le.

⁴Wagía, wedéregerubei wadáani lun ayúmraguni lun Búngiu luma lun warúfudajani lerérun.

⁵Ába júaradun súngubei lídan cátei le, ába janúadiruní Estéban, le ában wügúri buín líña láu affñeni luágu Jesucrístu áni derégeguañu líña lúngua lun Sífiri Sándu le gumúti, Felípe, Prócoro, Nicanór, Timón, Parménas lúma Nicolás le Antioquíana, lé meja afálarubalin ligáburi jafíñen juríu. ⁶Ába janúgüniña le ñíjin jabeí apóstolugu, ába jayúmragun lun Búngiu jáu, ába jíchuguni jájabu jawágu lun jabíniruniña.

⁷Ába gíbetimaajaña lan agáambuti lerérun Búngiu lídan sun fulásu, agánwoundeina jagía affñetiña Jerusalén furése, ába giñe jafíñerun sarágu fádírígu juríu luágu Jesucrístu.

Ladáürün Estéban

⁸Adáaguatíja Estéban, le ábanbei wügúri le buínbei láu ubáfu lúma abíniruni lúmagiñeti Búngiu, miláguru lúma seíni jádan güriquia. ⁹Ábati jagúmeserun güriquia asígeneja luágu, güriquia jagía, tídaangiñetiña jalígilisin juríu to gíriboun “Idámunigu Joúnguaaña”, jáma Ciréneña, Alejandríana, Cilíciana jáma Ásiana. ¹⁰Siñáti joun lúma Estéban, ladúga láu lichú áu le líchugubei Sífiri Sándu lun ladímureja. ¹¹Ábati jafáyeirun wügúriña lun jaríñagun luágu agáamba jamáani adímureja wuríba luágu Moisés lúma luágu Búngiu. ¹²Ábati jafúdagüdúniña güriquia, jáma arúfudajatiña lilúruden Moisés, jáma wügúriña weírigutiña lídan jafíñen juríu, ába járügüdüni Estéban, ába janúgüni ligíbugiñoun líñun-ágei lúrodu. ¹³Ába giñe jálugun yéetiña lun jaríñagun luágu lerédera lan adímureja wuríba tuágu témpulu sándu lúma luágu lilúruden Moisés. ¹⁴Jaríñaga.

—Agáamba wamúti laríñagun luágu lagünrinchagubouñ lan Jesúsú Nazarétna témpulu, sáansi leíme igáburi le lígirubei Moisés woun.

¹⁵Dánti jaríjini lúrudugu jáma sun ja ñíbaña ligíbu Estéban, ítara líña camá ligíbu ában ánjeli.

Ladímurejan Estéban luágu lufúleisein

7 ¹Ábati laríñagun fádiri le íñutimaabei lun Estéban.
—¿Inárüni sun cátei le?

²Ába loúnabun.

—Nidújeñu, nagúbüriugu, agáamba jumána. Weíriguti Búngiu, arúfudaguáti meja lúngua lun Wáguchi Abrahám dan le Mesopotámia lan,

lubáragiñe lídin agánawa Harán. ³Ába laríñagun lun. “Ígirabeí bageíra jáma bidújeñu, beíba lídoun fulásu le lúnbei narúfuduni bun.” ⁴Ábati láfuridun Abrahám Caldéagiñe, ába lídin agánawa Harán. Lárigiñe, ába loúnwen lúguchi, ába lanúgüni Búngiu Abrahám lídoun fulásu le ñí lubei wagánawa guetó. ⁵Míchuti ni murúsun múa lun lídan fulásu le, aríñagarügüti lun luágu lachúlürüba lan dan lun lánibei lan ageíraü le jáu sun ladúgütwagun, láu sún meja marájüñügili lan Abrahám lídan dan ligía. ⁶Aríñagati Búngiu lun luágu jaganoúba lan ladúgawagun quei teréncha lídan jageíra ámu, luágu idámunibaña lan ñi, amúdirúa jagíame luágu gádürü-san irúmu. ⁷Aríñagati gíñe Búngiu lun. “Nagúseragüdübaña lílana fulásu le anúgübalíña idámunime, lárigiñeme lásügürün gádürü-san irúmu, ábame jáfuridun ñígiñe, ábame jesériwidun nun lídan fulásu le.” ⁸Adúgati Búngiu ában darádu lúma Abrahám, ába lerésibiruni Abrahám circuncisión, liseínime darádu ligía. Ligía, dan lubeí lagúriajoúnbei liraú Abrahám le Isáac, ába lerésibiruni circuncisión luágu wídü wéyu láu, ítara gíñe ladúga Isáac lun Jacób le liraú, adúgaleí Jacób, le méme gíribei Israél, joun dúusu lirájüñü, ja jagúbürigubaña dúusu türíbu ja gíribaña Israelítagu guetó.

⁹Lirájüñü Jacób ja, ja binádubaña wagúbürigu, ába jagímugajan lun José le jamúlen, ába jalúguruni lun lanúgún Ejíptoun quei idámuni. Ñíñein Búngiu lúma José, ¹⁰ába leséfuruni lídaangiñe sun lidíjeri láu líchugun gunfaráandaü lun. Ába lagáñeiragüdüni lufúleisein Faraón, le lurúeite Ejípto lun, ába líchuguni José ábutime ñi Ejípto lúma tídan lúban Faraón.

¹¹Ábati ladágarun ában ilámaü lídan fulásu le Ejípto lúma Canaán, deréti meja dan ligía, madáritiñati binádu wagúbürigu cába lan jeíga. ¹²Ába lagáambun Jacób luágu njein lan eígini Ejípto, ába loúnajaniña lirájüñü, ja binádu wagúbürigu, ñi. Ligía furúmiñetibeí jaweíyasun. ¹³Le libíaman jóudin, ába larúfudagun José lúngua joun líbugañanu lúma lamúlen, ítara líña lasúbudirúniña urúei lidújeñu José. ¹⁴Ábati loúnajan José anúgei Jacób le lúguchi jáu sun lufámilian, Ejíptoun, úrüwañanu-wein-queínsi gürígia jagía. ¹⁵Ítara líña lídinbei Jacób agánawa Ejípto, le ñí lubei louwe, ñí lubei giñe jóüwegua binádu wagúbürigu. ¹⁶Átiri irúmu lárigiñe, ába lanúgüniwa jábu ñígiñe lídoun fulásu le gíribei Síquem, ába jabunún lídan umúajaü lé meja lagáñijabei Abrahám jámagiñe lirájüñü Hamor ñi Síquem.

¹⁷Dan le layárafadúnbei dan lun lagúnfulirun dimúrei le líchugubei Búngiu lun Abrahám, gíbeeña ladúgawagun Israél Ejípto. ¹⁸Ábati lagúmeserun ában urúei agúmadija Ejípto le ibídiñejabubei lun José. ¹⁹Ába layéeraguniña urúei ligía warásan jurú, amúdiragua láña binádu wagúbürigu, águragüdáña jasáanigu ja figígiña joun lun jóüwegun, gumúgua lámuga warásan. ²⁰Lídan dan ligía, ligía lagúriajoún Moisés, ában irájü buídumeraüti, ába jagúriajani lagúbürigu jábiñe luágu úrüwa játi. ²¹Dan lachúlürünbei dan lun jáguruni, ába jáguruni, ába tabúduni liraú

urúei Ejíptona, ába tagúriajani quei tiraú. ²²Ligía lafúnrendeirubalin Moisés lichú jáu Ejíptona, áni gabáfutiti lídan le laríñagubei lúma le ladúgübei.

²³‘Dan le bián-weinjali irúmu láu Moisés, ába lálugun lídin aríjaña lirásan ja ladúgawagun Israél, ja ñíbaña Ejípto. ²⁴Ába laríjin ában Ejíptona amúdiragua ában jádaangiñe, ába lídin Moisés íderaguei lidúje, ába leséfuruni láu láfaruni Ejíptona ligía jilágubei. ²⁵Moisés, jarítaguati luágu jasúbudirúbei lan Israelítagu luágu ligíaba lan layúsura Búngiu lun jésefurún lídaangiñe le gádaanbaliña, jagía, masúbudirun jamúti. ²⁶Larúgan, ába ladúnragun Moisés jáma biáma Israelítagu ageíndagua jámagua, ába yebe labúseerun laráandaragüdüniña jámagua. Ítara líña laríñagunbei joun. “Ában mémetia mútu jugúya, ¿ca uágu jageíndagua júmagua?” ²⁷Ábati ládaruni wügúri le áluajabei wuríbu lúma le ában, ába laríñagun lun. “¿Ca íchubalibu ábutime lúma agúseragüdüttime wádan? ²⁸¿Buséntibu gíñe báfarunina quei báfaruni Ejíptona ligíra gúñaaru?” ²⁹Dan lagáambuni Moisés cátei le, ába lanúrajan, ába lídin Madiáoun. Ába leréderun agánawa ñi quei teréncha, ába jáguchi lan bián irájüñü ñi.

³⁰‘Bián-wein irúmu larígiñe, ába lasáliragun ában ánjeli lun lídan fulásu mageírawati, yaráfa lun wúbü le gríbeí Sinaí, liábin lun quei wátu geméti lídan ában búbugati. ³¹Ába laweíridun lanígi Moisés láu cátei le laríjubei, dánti layárafadun lúntima laríjini buídu, ába lagáambun laríñagun lumálali Wabúreme Búngiu. ³²“Áu Jabúngiute binádu bagúbürigu, Lubúngiute Abrahám, Lubúngiute Isáac lúma Jacób.” Ábati lagúmeserun Moisés adádagara láu anúfudei, májaali ni lun laríjin ñíjin. ³³Ába laríñagun Búngiu lun. “Gidáboun bigeídin lueígiñe bugúdi, ladúga fulásu le ñí bubei rára, fulásu sánduti. ³⁴Aríja náali jasúfurirun numútuniña Ejípto, agáamba náali jagúajan láu igárigu, neséfuraaña lubeíti. Jigábu lubeíti, nouñajadibu Ejípto.”

³⁵‘Láu sun mebéresen jamá láu Moisés, álügüda jameí ca lan íchubalin ábutime lúma agúseragüdüttime, oúnaja lumúti Búngiu quei ábuti lúma quei eséfujati, adímurejeina Búngiu lídaangiñe ánjeli le asáliragubei lun lídan búbugati. ³⁶Moisés aságarubaliña binádu wagúbürigu Ejíptogiñe, adúga ligía miláguru buri lúma buri cátei weíriguti lídan fulásu ligía, lídan Barána Funáti, lúma lídan fulásu mageírawati, luágu bián-wein irúmu. ³⁷Moisés meme le, ligía aríñagubei joun Israelítagu. “Loúnajaba Búngiu ában proféta jun jádaangiñe guánarügü jibíriña, quei loúnajanina. Adúga jumá gásu láu.” ³⁸Lídan le añája lubeí Israelítagu adámurigu lídan fulásu mageírawati, Moisés méme le, ába ladímurejan lúma ánjeli luágu wúbü le Sinaí, ába lásügüragüdüni lerérun ánjeli ligía joun binádu wagúbürigu. Ligía le erésibirubalin ugánu le adúrarubei lun sun dan lúmagiñe Búngiu lun lásügüragüdüni woun.

³⁹‘Májatiña meja binádu wagúbürigu jagáambuni Moisés, mebéreseruntiña láu, busénrügü jagía jagíribudun Ejíptoun. ⁴⁰Ábati

jaríñagun lun Aarón. “Buséntiwa lun badúgün búngiugu woun lun jóudin wabá wabá, ladúga ibídiñeti woun ca lan susérebei lun Moisés, le aságarubaliwa Ejiptogiñe.” ⁴¹ Ábati jadúgün ában tiyáwa bágasu lun jasándunme, ába jáfarun anímaalugu lun jadágaragüdün tun jasándun, ába jadúgün fédu lun jagúndaarun láu cátei le jadúgübei láu jájabu. ⁴² Ábati ladíreirun Búngiu jaweí, ába lígiruniña lun jájuduragun joun warúguma ja siélubaña. Ítara líña labúrüdün tídan jalíburun profétagu.

Jugúya Israelítagu, ¿afaratün funági anímaalugu lun jadágaragüdün nun lídan bián-wein irúmu le jáubei lídan fulásu mageírawati?

⁴³ Madúgün jumúti líra, lubáragiñe lira, barú jumuti jisándun Molóc tídan lágei to jadúgüboun lun, túma tiyáwa warúguma to giriboun Renfán, to gíñe janúgüboun quei jisándun, iyáwaü buri ja jadáagun guánarügü lun jájuduragun joun. Ligía naságarubadün lubei jageíragiñe, nouñajainme yagúroun méme lueí Babilónia.

⁴⁴ Lídan fulásu mageírawati, níñoun méja lúban Búngiu to gadíñurúwadiboun jáma binádu wagúbürigu, ní lubei lerédera Búngiu jáma. Adúga lumútu Moisés lúban Búngiu tugúya queísi larúfuduni Búngiu lun lun ladúgünun. ⁴⁵ Nújeingua méja múna tugúya jáma jadúgawagun binádu wagúbürigu, ába janúgünun jámawagua lídoun fulásu le ní lubei wagánawa guetó, dán meja le lagáñeirubalin Josué wuríbu jawágu mútu ja mámabaña juríu já meja aganoúbaña ya. Ítara líña, nújeingua lubeí lúban Búngiu tugúya lídan fulásu le darí lidáani Davíd. ⁴⁶ Daríti urúei Davíd fuleísei ligíbugiñe Búngiu, ába labúseerún yebe ladúgün ában témpulu lun laganoún Lubúngiute Jacób ñi, ⁴⁷ Salomón adúgübarun témpulu tugúya, ⁴⁸ láu sun, maganoún lan Búngiu le weírigutimaabei tídan buri ligílisi to jadúga gürígia, queí meja laríñaguni proféta.

⁴⁹ Siélu nálabei le ní lubei nañúura lun narúeijan, ubou, le ní lubei neméraguagüdei nugúdi.

¿Cába tuwúyeri múna jadúga nun? Líña laríñagun Búngiu.

¿Cátei fulásu le ní lubei gayára lan neméragun?

⁵⁰ ¿Ma funági nadúga sun cátei le láu nújabu?

⁵¹ Ába lasígirun Estéban aríñaga joun.

—Ánjein jugúya, derégubeiñoun janígi, magáambaditün lun lerérun Búngiu, ítara jíña quei ja ibídiñejabúbaña lun Búngiu. Súnwandan májatün lun Sífiri Sándu, ítara jíña quei binádu jagúbürigu. ⁵² ¿Ca jádaangiñe profétagu mouserun jabáña binádu jagúbürigu wuríba? Ni ában, áfaragua jamútiña já meja adímurejabaña luágu liábin Crístu le richáguabei, guetóti dan liábin, ába jalúguruni joun láganiñu, ába jáfaruni jilágubei. ⁵³ Jugúya le erésibirubálin lilúrudun Búngiu jámagiñe ánjeligu, mídtün láu.

Loúnwen Estéban

⁵⁴Dan jagáambunbalin cátei le, ába jagáñidun buídu, ába lacúnrinjan jári luágu Estéban, le jagáñi lun. ⁵⁵Ánjein Estéban, buin líña láu lubáfu Sífiri Sándu, ába laríjin siélun, ába laríjini luweírigin Búngiu, lúma Jesúsu rára lueígiñe loúnwenren Búngiu. ⁵⁶Ába laríñagun joun.

—¡Aríja jumá! Aríagu níña lun siélu darágu, lúma Jesúsu le Wügúri Garaúwarügüti, lueígiñe loúnwenren Búngiu.

⁵⁷Ába jadáuruni jarígei láu jájabu lueí jagáambuni, ába jayábin sun jagía luágun, agúarajeina. ⁵⁸Ába jaságaruni ubúrugugiñe, ába jígirunun geféentiña janáangun lábugiñe laríaajan ában wügúri gíríti Sáulo, ába jachámuragun dúbü luágun Estéban. ⁵⁹Súnti añája lan achámuragua dúbü luágun, ába layúmuragun Estéban lun Jesúsu, ába laríñagun.

—Nabúreme Jesúsu, resíbiboún nuwáni.

⁶⁰Lárigiñe, ába lájjuduragun, ába lagúaragun.

—Nabúreme, míchigabá dúru jawágun lueígiñe figoú le.

Lárigiñe laríñaguni le, ába loúnwen.

Leíbaajaniña Sáulo ja affínebaña luágu Crístu

8 ¹Sáulo, gúndaatiti láu láfarún Estéban.

Wéyu méme ligía, ába lagúmeserun ában oúnwenbun eíbaajoúni jawágun ja affínebaña luágu Jesucrístu, Jerusalén. Ába janúragun lídoun buri lirájüñü fulásu Judéa lúma Samária le míbetiña güriña ñi, apóstolugu rügüñanu manúrajan. ²Ába jayábin wügúriña ja derégeguatiña joúngua lun Búngiu, ába jábununi Estéban láu sarágu íruni luágu loúnwen. ³Ábati lasígirun Sáulo eíbaajaña affínetiña, ábaja lebélorun tídoun sun múna lun laságaruniña wügúriña jáma wúriña adúruujeina, ába loúnajaniña furísunrugun.

Lapúrichijóun ugánu buíti luáguti asálbaruni Samária

⁴Apúrichija jamúti ja anúrajabaña Jerusaléngiñe ugánu buíti luágu chülú lan Jesucrístu lun lasálbaruniña sun güriña, sun le ñí lumuti jóúdin. ⁵Ába lídin ában jádaangiñe, gíríti Felípe, lídoun ában ubúrugú Samária, ába lagúmeserun adímureja joun ja ñíbaña luágu Crístu. ⁶Ábaja jóúndaragun güriña, ru jagía jarígei lun le ladímurejabei Felípe, aríja jameí buri gíñe miláguru le ladáagubei. ⁷Ladúga sarágu buri güriña ja gawágutiña espíritugu wuríbatíña, areídaguatiña, ába buri jáfuridun espíritugu wuríbatíña jagía agúarajeina jádaangiñe, areídagua jagía sarágu derégüdaaña jamá, meíbuguntiña. ⁸Súnti güriña lídan fulásu ligía, gúndaatiña luágu cátei le.

⁹Níñein ában wügúri lídan fulásu ligía, gíríti Simón, gabíñarajati meja, lúñajaali ayéejaña güriña Samariána láu laríñagun joun luágu máma lan furúmieguarügü güriña ligía. ¹⁰Agáambaja jamútítíja sun güriña buídu, jámagiñe ja gudémegutiña dagá jámoun ja weírígutiña, ába jaríñagun.

—Ibíja lumúti güirígia le oúnwenbun lubáfu Búngiu.

¹¹Adúgatiñatíja gásu láu, ladúga lúñajaali ayéējaña láu labíñarajan. ¹²Dan le jafñerunbei luágu ugánu le líchugubei Felípe joun luágu larúeijan Búngiu lúma luágu Jesucrístu, dándu wügúriña quei wúriña, ába jabásterún. ¹³Simón meme ligía ába gíne lafñerun, ába gíne labásterún, ába lagúmeserun afálareí Felípe, le luweírin lanígi láu buri oúnwenbun buri miláguru lúma seíni le ladáagubei Felípe.

¹⁴Dan le jagáambunbalin apóstolugu ja Jerusalénbaña luágu resíbi jamáali lan Samariána lerérun Búngiu, ába jounajani Pédro lúma Juan ñi. ¹⁵Dan le jachúlürünbei, ába jayúmuragun jawágu afñetiña ja Samariána lun liábiba Sífiri Sándu jádoun, ¹⁶ladúga miábingili lan Sífiri Sándu lídoun ni ában jádaangiñe, badíseirügügiña lídan líri Wabúreme Jesúsu. ¹⁷Ábati jíchuguni Pédro lúma Juan jájabu jawágu, ába liábin Sífiri Sándu jádoun.

¹⁸Dan le laríjinbei Simón luágu ñúbin lan Sífiri Sándu jádoun güirígia dan le jíchuguni apóstolugu jájabu jawágu, ába lálugun lagáñijani ubáfu ligía jámagiñe láu seínsu. ¹⁹Ába laríñagun joun.

—Rújumei gíne ubáfu le nun, lun dánme lan níchuguni nújabu luágu furúmieguárügü, lun gíne lerésibiruni Sífiri Sándu.

²⁰Ábati laríñagun Pédro lun.

—Beíba máfiougatin láu sun biseínsun, ladúga jarítaguatibu luágu gayára lan lagáñijoún cátei le ledéweejan Búngiu. ²¹Maríchatibu, mafánran bugúya lídan wesériwidun lun Búngiu, ladúga múaraantu banígi ligíbugiñe Búngiu. ²²Ígirabeí buríban le, ayúmuraguabá lun Búngiu, lun ferúduna lánibu luágu luríban barítangun. ²³Ladúga aríja numúti luágu buin tíña lan banígi láu wuríbani, áni ragúñu liñálibu Máfia.

²⁴Ábati laríñagun Simón.

—Ayúmuragua jumá lun Búngiu nuágu lun masúseredun lan ni cáta nun lídaangiñe le jaríñagubei.

²⁵Lárigiñe jíchugun fe luágu Jesucrístu lúma jadímurejani lerérun Búngiu lídan fulásu ligía, ába japúrichijani apóstolugu ugánu buíti luáguti lasálbaruniña Jesucrístu güirígia lídaangiñe jafígoun lídan sarágu lirájüñü fulásu Samária, luágu jaweíyasun jarígoún Jerusaléoun.

Felípe lúma wügúri le Etiópiana

²⁶Lárigiñe cátei le, ába laríñagun láni Wabúreme Búngiu ánjeli lun Felípe.

—Aráansebá, beíba luágun sur lídaangiñe úma le arárirubei Jerusaléngiñe lun ubúrugun Gáza.

Ligía úma le ásügürübei lídaangiñe fulásu mageírawati. ²⁷Ába laráanserun Felípe, ába lídin. Luágu leíbuguniwágu, ába ladárirun ában wügúri Etiópiana lubá lubá. Wügúri ligía siñáti garaú lan, ában wügúri weíriguti, ligía gíne gamánijaribei láu sun tiseínsun Candáce to lurúeite Etiopía. Liábiniati wügúri ligía Jerusaléngiñe lárigi lídin ájuduragua lun

Búngiu. ²⁸Lagíribuduñáti lageíroun, ñun tídan ában cárü, alíjeinaloún lilíburun proféta Isaías. ²⁹Ábati laríñagun Sífiri Sándu lun Felípe.

—Yaráfabá tuágun cárü túra.

³⁰Ába leíbaagun tuágun cárü, ába lagáambuni lalíjaña lan tídan lilíburun Isaías, ába laríñagun lun.

—¿Gunfaráanda bumútisan le balíjabei?

³¹Ába laríñagun wügúri ligía lun.

—¿Ída lubági gunfaráanda náani, úaga cába lan afúnraanguágüdei nun? Ába laríñagun lun Felípe lun ládinun lúmoun lun lañúurun loúbagiñe.

³²Niján buri dimúrei le lalíjabei.

Quei mudún, lanügúwa lun lafarún jilágubei, ítara quei leréderun mudún maníñu jagíbugiñe ja ásarubalín líyu, ítara líña gíñe maríñagun lan ni cáta.

³³Únabuti lanügún, áni michugúnwati lirícha lun, siñábei ladímurejoún jawágu ladúgawagun, ladúga gumúja lan labágaridun uboúagu.

³⁴Ába laríñagun wügúri ligía lun Felípe.

—Adúgabei fuleísei nun, aríñagabei nun, ¿cáteisán le uágubei laríñagei wügúri le abúrújabei dimúrei le, luóguá, ódi luágu ámu?

³⁵Ábati lagúmeserun Felípe arúfudajei Lerérun Búngiu lun, lúmagiñe le ñígiñe lubeí lagúmesera alíja, ába líchuguni ugánu luáguti Jesúsu lun. ³⁶Dánti le jásiügürünbei lídaangiñe ában fulásu le ñí lubei dúna, ába laríñagun wügúri ligía.

—Nijántia dúna, ¿siñátisan nabásterun?

³⁷Laríñaga Felípe lun.

—Ánjein afíñe bubeí luágu Jesucrístu táu sun banígi, gayáraati babásterun. Laríñaga wügúri ligía lun.

—Affíñetina luágu Jesucrístu lan Liraúbei Búngiu.

³⁸Ábati laráramagüdúnun cárü, ába jarárirun biángubei jagía dúnarugún, ába labásterágüdüni Felípe. ³⁹Dan jamúdeirun dúnarugugíñe, ába lanúgüni láni Búngiu Espíritu Felípe ñígiñe, ába maríjin láali lan wügúri ligía. Ába lasígiruni leíbugun, gúndaañu.

⁴⁰Ába ladáriragun Felípe lúngua Azóto, ába lídin lídaangiñeina fulásu apúrichijeinaleí ugánu luáguti Crístu darí lachúlürün Cesaréa.

Lerésibiruni Sáulo Crístu queísi lasálbaragüle

9 ¹Sun dan ligía, merédeti lasíadiruniña Sáulo affíñetiña luágu Jesucrístu.

²Ligía lídinbei lúmoun fádiri íñutimaati lídan jafíñen juríu amúriaja gárada láutu ubáfu lun lídin tídan buri jalígilisin juríu to Damáscoboun áluajaña ja afálarubalin lémeri Crístu lun lanúgüniña adáuragua Jerusalén, dándu wügúriña quei würiña. ³Luágu leíbuguniwágu, dan yaráfaali lun Damáscó, sódini ába ladúnraagun ában larúgounga siéluigiñe, geyégua láu.

⁴Ábati láburujan Sáulo múarugún, ába lagáambun laríñagun ában umálali lun.

—Sáulo, Sáulo, ¿ca uágu beíbaajana?

⁵Ábati laríñagun Sáulo.

—¿Cátabusan Nabúreme?

Ába laríñagun umálali ligía.

—Jesúsu áu, le méme beíbaajabei. ⁶Sarába, belúba ubúrugun, laríñawagúba bun ñi cába lan badúga.

⁷Wügúriña ja úarabaña lúma Sáulo lídan luweíyasun, ába jaráramun láu luweírín janígi ladúga agáamba jamúti umálali, áni maríjin jamúti le adímurejabei. ⁸Ába lásaarun Sáulo múarugugíñe, dan le léfegechúnbalin lágu, maríjinjali. Ábati járügüdüni lújabu, ába janúgüni ubúrugun Damáscu. ⁹Ába leréderun úrúwa wéyu ñi maríjinga, meígin líña, mátun ni cáta.

¹⁰Ñíñein ában affñeti luágu Jesucrístu ñi Damáscu gíriti Ananías, le únbei layáwadagua Wabúreme Jesúsu, ába laríñagun lun.

—¡Ananías!

Ába loúnabun.

—Anája ya, Nabúreme.

¹¹Ábati laríñagun Jesúsu lun.

—Beíba guetó guetó luágu úma le gíribei Surúti, danme le bachúlürün lúbiñe Júdas, bálügüdajame luágu ában wügúri Társona gíriti Sáulo. Badárirubei ñi ayúmuragua lun Búngiu, ¹²áni ayáwadaguaali ában wügúri gíriti Ananías lun, ába líchuguni lújabu luágu lun gayára lan laríjin.

¹³Dan lagáambunbalin Ananías cátei le, ába laríñagun.

—Nabúreme, gíbeeñátia abájüdagutiña nun luágu wügúri ligía lúma luágu sun wuríbani le ladáagubei joun ja affñebaña buágu, Jerusalén. ¹⁴Guetó, liábiña ñájoun láu ubáfu jámagiñe jábutigu fádirigu lun ladáuraguniña sun ja bánigubaña.

¹⁵Ába laríñagun Jesúsu lun.

—Beíba, ladúga anúadira náali wügúri ligía lun ladímurejan nuágu joun güriña ja mámabaña juríu lúma joun jarúeitegu, lúma gíñe joun Israelítagu. ¹⁶Narúfudubei sarágu cátei le lúnbei lasúfuriruni nueígiñe lun.

¹⁷Ábati lídín Ananías lídoun fulásu le ñí lubei Sáulo. Ába lebélorun múnadoun, ába líchuguni lújabu luágu, ába laríñagun lun.

—Nidúje Sáulo, loúnajañadina Wabúreme Jesúsu le arúfudagubei lúngua bun luágu úma le ñígiñe lubeí biábin, lun gayáraaya lan baríjin, lun gíñe berésibiruni Sífiri Sándu.

¹⁸Lídan óra ligía, ába leíguadun camá jamuga arúraü lueígiñe lágu, ábaya laríjin. Lídan óra ligía, ába labásterún. ¹⁹Lárigiñe, ába leígin, ábaya lejéredun, ába leréderun átiri wéyu jáma affñetiña ja aganoúbaña Damáscu.

Lapúrichijan Sáulo Damásco

²⁰Ába lagúmeserun Sáulo apúrichija tídan buri jalígilisin juríu, laríñaga luágu Jesúsu lan Liraúbei Búngiu. ²¹Súnti ja agáambubalín, ába laweíridun janígi, jaríñagati.

—¿Másan niján wügúri léñaja eíbaajabáliña ja afálarubalin Jesúsu Jerusalén? ¿Ma ligía méme le ñúbinbei ya lun lanáanguniña adáúra, lun ledéregeruniña joun jábutigu fádirigu juríu?

²²Ábatimá lapúrichijan Sáulo láu anígi, arúfudei luágu Jesúsu lan Crístubei le lúnbei lasálbaruniña gürígia lídaangiñe jafígoun, darí lun labúlieidaguágüdün jáu juríu buri ja aganoúbaña Damásco.

Leséfurun Sáulo jaweí juríu

²³Lárigiñe sarágu wéyu, ába jelédegun juríu lun jáfaruni Sáulo jilágubei, ²⁴ába lasúbudirawagüdün le jabúseerubei jadúgün lun Sáulo. Wéyuagu, áriebe, jagúrabanja juríu luágu béna le áfuridagülei le láni ubúrugú Damásco lun jáfaruni jilágubei. ²⁵Ába jíchuguni affñetiña lídoun ában faníñe weíriti, ába jarárigüdüni áriebe luefiñe baríeru le geyégubei láu ubúrugú, ába leséfurun.

Sáulo ubúrugú Jerusalén

²⁶Dan le lachülürünbei Sáulo Jerusalén, ába yebe lálugun ládaragun lúngua jádoun affñetiña, sun jagía, janúfudetiña lueí, ladúga maffñetiñá yebe luágu affñejali lan luágu Jesucrístu. ²⁷Ába lanúgüni Bernabé jagíbugiñoun apóstolugu. Ába labájüdagun joun luágu laríjini Sáulo Jesúsu luágu leíbuguniwágu, lúma luágu ladímurejan Jesúsu lun, lúma luágu lapúrichijan Sáulo furáangu luágu Jesúsu ubúrugú Damásco. ²⁸Ábati jerésibiruni Sáulo queísi jánigu, ába leíbugun jáma Jerusalén, ²⁹apúrichijeina luágu Wabúreme Jesúsu furáangu. Lárigiñe ladímurejan luágu Jesúsu jáma juríu ja adímurejabaña güriégu, asígeneja ligía jáma, ába jabúseerun jáfaruni jilágubei. ³⁰Dan le jasúbudirúnbalin affñetiña cátei le, ába janúgüni Sáulo ubúrugun Cesaréa, ñígiñe ába jóunajani Társoun.

³¹Lídoun buri dan ligía, buíti jóuserúniwa afíñetiña luágu Jesucrístu ja aganoúbaña Judéa, Galiléa, lúma Samária. Ába jedérebugüdün lídan jaffñen luágu Jesucrístu, falájamei le lubeíbei, resíbi jagía gurásu lúmagiñe Sífiri Sándu. Ába agánwoundeina jamá affñerutiña.

Lareídagun Enéas

³²Dan le lebélujaña lubeí Pédro lídan buri fulásu lun líderaguniña ja affñeñaabaña luágu Jesucrístu, ába gíñe lídin aríjaña lánigu Búngiu ja ubúrugubaña Lída. ³³Ñi ladárra ában wügúri gíriti Enéas, wídü irúmu láu gabánarugu láu derégüdaü. ³⁴Ába laríñagun Pédro lun.

—Enéas, areídaguagüda lumútibu Jesucrístu. Sarába, aráanseboún bigábana. Ába lásaarun Enéas óra ligía. ³⁵Ába jaríjini sun ja aganoúbaña fulásu buri Lída lúma Sarón, ába jígiruni binádu jafíñen, ába jafíñerun luágu Jesúsú.

Táguuyugun Dórcas

³⁶Lídan meja dan ligía, ñíñoun meja ában affíñetu aganoútu Jópe, gíritu Tabíta, lídan jerérun güriégu, gíritu Dórcas. Wúri tugúya, súnwandan táu adúga buíti, íderagua tugúya gudémetiña. ³⁷Lídoun dan ligía, ába tasándirun Dórcas, ába toúnwen, lárigiñe jágawagüdünnun, ába jaríwachaguagüdünnun. ³⁸Yaráfati Jópe lun Lída le ñí lubei Pédro, queíti jagáambuni affíñetiña luágu níjein lan ñi, ába jóunajan bián wügúriña aríñaga lun.

—Queímoun Jópe, oúfuda.

³⁹Ábati lídin Pédro jáma. Dan le lachúlürünbei, ába janügüni tídoun rúmu to ñí tubei jiláaru, ába jagúriridágun sun würiña ja jiláguaañábaña úmari láu, ayájuaja tárigi, arúfudajoún buri díngugu túma simísi tó buri tájüchaguboún Dórcas dán meja moúnwengiru, lun. ⁴⁰Ába láfuridagüdüñiña Pédro sun ja ñíbaña, ába lájuduragun, ába layúmuragun lun Búngiu. Ábati laríjin tuágun jiláaru, ába laríñagun tun.

—Tabíta, sarába.

Ábati téfegechuni tágu, dan taríjini Pédro, ába tiñúragun túngua. ⁴¹Ába lárügüdüni tújabu, ába lásaaragüdünnun. Lárigiñe, ába lagúarun joun würiña jagía jáma jíbiri affíñetiña ja ñíbaña, ába larúfudunun joun, wínwañu. ⁴²Ába lagaambún cátei le lídan sun ubúrgu Jópe, ába sarágu jamá affíñerutiña luágu Jesucrístu. ⁴³Ába leréderun Pédro sarágu dan lídan ubúrgu ligía, lúbiñe Simón le aráansejabei úraü.

Louñajan Cornélio ougei Pédro

10 ¹Ñíñein ában wügúri ubúrgu Cesaréa gíriti Cornélio, gumándan joun súdaara ja Italiána. ²Wügúri ligía jáu sun lufámilian, derégeguatiña jóungua lun Búngiu, judúguatiña lun Búngiu láu sun máma jamá juríu. Rúti buri gíñe sarágu seínsu lun jíderawagún juríu, áni súnwandan layúmuragun lun Búngiu. ³Luágu ában wéyu, queí buri ladaúnrun úrüwa rábounwéyu, ába lasáliragun ában láni Búngiu ánjeli lun, furáangu, ába laríñagun lun.

—¡Cornélio!

⁴Ába leréderun Cornélio aríaguei ánjeli ligía láu sarágu anúfudei, ába laríñagun.

—¿Ca babúseerubei, Nabúreme?

Ába laríñagun ánjeli ligía lun.

—Agáamba láali Búngiu bayúmuragun, aríjaleí buri cátei le badúgübei lun bíderaguniña gudémetiña. ⁵Oúnajabá lubeíti wügúriña ubúrgu Jópe lun jóuguni Simón, le gíñe gíribei Pédro, lun liábin bun. ⁶Lúbiñe Simón le aráansejabei úraü, le gábanbei láru barána.

⁷Dan le ñúdunjali ánjeli le adímurejabei lúma Cornélio, ába lagúarun joun biáma jádaangiñe lumúsuniña lúma ában lisúdaaran, súdaara ligía, ában wügúri derégeguati lúngua lun Búngiu, leménigira Cornélio. ⁸Ába labájüdaguni sun cátei joun, ába loúnajaniña ubúругu Jópe.

⁹Larúgan amídirugu, sun ayárafadeina jamá wügúriña ja lun Jópe, ába lamúdeirun Pédro luágun tábulugu múna le fadábei, ayúmuragua lun Búngiu. ¹⁰Weirijaliti liláma óra ligía, busénjali leígin. Dan le añája lan aráanserei leígin, ába lasálriragun ában cátei lun ítara. ¹¹aríja lumúti lánjunrenchun siélu, ába tiábin ában cáatoun camá jamuga gamísa weírutu gürágu lueígiñe gádürü tarígei, tiábin arárireina múarugun. ¹²Tídan gamísa tugúya, ññnanu sun jawúyeri anímaalu, gádürügua tugúdi, jéwe, jáma dunúru. ¹³Ábati lagáambun laríñagun ában umálali lun.

—Sarába Pédro, áfarabá jádaangiñe anímaalu ja lun beígin.

¹⁴Ába loúnabun Pédro.

—Uá, Nabúreme, meígiñajágidina ni cáta le wanügübei quei mabuídunti según lilúrudun Moisés.

¹⁵Ábayati ladímurejan umálali ligía lun, ába laríñagun lun.

—Le cátei le labuíduragüdün Búngiu, maríñagabá luágu luágu mabuídun lan.

¹⁶Úrüwañein weíyaasu lasúseredun cátei le, lárígiñe, ábaya tamúdeirun gamísa tugúya siélu. ¹⁷Súnti niján lan Pédro láu luweírín arítaguni luágu, asáminara ca lan laníchigubei cátei le laríjubei, ligía jachúlürün luwügüriñan Cornélio, álügüdajeína tuágu lúban Simón. ¹⁸Dan jachúlürün tubéneri múna, ába jálügüdañan rein ánjein ñí lubei lagánawa ában gíríti Simón le giñe únbei jaríñaga Pédro. ¹⁹Queíti buga nijágua lan Pédro asáminara luágu cátei le asálriragubei lun, ába laríñagun Sífiri Sándu lun.

—Añája úrüwa wügúriña álugabu, ²⁰raríba, oúfudabá, beíba jáma láu afñeni ladúga áu lan oúnajabalíña.

²¹Ábati larárirun Pédro le ññjin jabei wügúriña ja loúnajabaña Cornélio, ába laríñagun joun.

—Áu le jáluajabei. ¿Ca gabúgürübalün?

²²Ába jaríñagun.

—Loúnajan gumándan le gíríbei Cornélio wagía, ában wügúri surúti, derégeguati lúngua lun Búngiu, jínsiñeti joun sun jurú. Ñúbinti ában ánjeli aríñaga lun lun loúnajan oúgabun lun bídin lúbiñe, lun lagáambuni le lúnbei baríñaguni lun.

²³Ábati lebélaagüdüniña Pédro, ába jeréderun lúma ñi áriebu ligía. Larúgan, ába lídin Pédro jáma, ñúdüntiña giñe jádaangiñe afñetiña ja aganoúbaña Jópe jáma.

²⁴Larúgan, ligía jachúlürün Cesaréa, le ñí lubei Cornélio agúrabajaña jáu lidújeñu jáma jabuídun-ágei lumádagu ja lamísurajabaña. ²⁵Dan lachúlürün Pédro, ába láfuridun Cornélio erésibirei, ába lájuduragun ligíbugiñe láu sarágu inébasei. ²⁶Ába liñúraguni Pédro, ába laríñagun lun.

—Ráramabá, wügúri giñe áu bíledi.

²⁷Súnti niján lan adímureja lúma, ába lebéllurun, ába ladárirun sarágu güriquia adámuriñu ñi. ²⁸Ábati laríñagun Pédro joun.

—Subúsi jumúti luágu mája lan wafíñen wagía juríu lun jóundaragun juríu jáma ja mámabaña juríu quei jugúya, ni lun webéllurun tídoun jában luef wasállurun mabuídunga ligíbugiñe Búngiu. Wel, arúfuda láali Búngiu nun luágu mabúseerun lan lun noúseruniña ja mámabaña juríu queísi güriquia mabuíduntiña. ²⁹Ligía nánjanrunbei niábin dan le boúnajanbei nuágu. Buséntina jamúgati nasúbudiruni ca lan lébubei jóunajan nuágu.

³⁰Ábati loúnabun Cornélio.

—Úriwa wéyu guetó, queíburí ora le, ñañadina núbiñe ayúmuragua lun Búngiu ladaúrún úriwa rábounwéyu, queísi wéchun, ligía lasálliragun ában wügúri nun táu ában dáüguaü mirítu. ³¹Ába laríñagun nun. “Cornélio, agáamba láali Búngiu bayúmuragun, jarítaguaaliti luágu buri cátei le badúgübei lun bíderaguniña gudémetiña. ³²Oúnajabá lubefti wügúriña ubúrugu Jópe ougei Simón le gíne gíribei Pédro, lúbiñe ábanya Simón aráansejati úraü, le gábanbei láru barána, ñi lagánawa.” ³³Ába lubefti noúnajan ougabú furése, áni buftiti badúga biábin. Guetóti awánja sun wagía ya ligíbugiñe Búngiu, busétiwati wagáambuni le laríñagubei Wabúreme Búngiu bun lun baríñaguni woun.

Lapúrichijan Pédro lúbiñe Cornélio

³⁴Ábati lagúmeserun Pédro adímureja, ába laríñagun.

—Subúdi náali guetó luágu ában lan lábu lanúgüniña Búngiu sun güriquia. ³⁵Resíbirigü lumútiña sun ja inébejabúbaña lun áni adúga jameí le buídubei, dándu juríu quei ja mámabaña juríu. ³⁶Adímurejati Búngiu joun ladúgawagun Israel, adímurejeina ugánu luáguti gayára lan jaráandarun güriquia luma Búngiu lídaangiñe Jesucrístu, le Jabúremebei sun güriquia. ³⁷Jugúya, subúdi jumúti cátei le asúseredubei jageíra juríu buídu, le agúmeserubei Galiléa lárigiñe lapúrichijan Juan, áni abásteragüdaja ligía. ³⁸Subúdi jumúti luágu rúlaani Búngiu lubáfu Sífiri Sándu lun Jesúsu Nazarétna, luágu meja gíne ladáagun bufti, luma larefdaguagüdüniña ja asúfurirubaña lábugiñe lubáfu Máfia. Ladúgünbalin buri meja cátei le, ladúga ñíñein lan Búngiu luma. ³⁹Wagía geféentiwa luágu sun cátei le ladúgübei Jesúsu Jerusalén luma lídan sun líbiri jageíra juríu. Lárigiñe, ába jáfaruni jilágubei láu jádaraguní luágu ában gurúwa. ⁴⁰Sarágüda lumúti Búngiu lídaangiñe ouweni luágu lúruwan wéyu, ába larúfudaguagüdüni lúngua wínwañu woun. ⁴¹Marúfudagúnti lúngua joun sun güriquia, luefdügüya woun, wagía le anúadaja láañabaña Búngiu kumagiñe binárü quei geféentiña luágu lásaarun lídaangiñe ouweni. Joutiwa luma, gurá wagía luma lárigiñe lásaarun lídaangiñe ouweni lúnya labágaridun. ⁴²Ába loúnajaniwa apúrichija joun güriquia luágu, lun giñe waríñaguni luágu rúlaali lan Búngiu Jesúsu méme le lun lagúseragüdüniña ja wínwangiñabaña jáma ja jiláguaañabaña dánme le lagíribudun ubouágun.

⁴³Adímurejaaña meja gíne sun profétagu luágu Jesúsu lúmagiñe binárii, luágu sun lan ja afíñebaña luágu, resíbi jamáni ferúdun luágu jafígoun.

Jerésibiruni ja mámabaña juríu Sífiri Sándu

⁴⁴Ñígili Pédro adímureja, ligía liábin Sífiri Sándu jádoun ja agáambajabalin ladímurejan. ⁴⁵Játi juríu ja afíñetiña luágu Jesucrístu ja ñübinbaña úara lúma Pédro, ába laweíridun janígi láu liábin Sífiri Sándu jádoun ja mámabaña juríu. ⁴⁶Agáamba jamútiña adímureja dimúrei le mámabei jerérun, adímureja jagía luágu luweírigun Búngiu. ⁴⁷Ábati laríñagun Pédro.

—¿Majouábei funági lun jabásterún güriía ja, quei resíbi jamáali lubei Sífiri Sándu queígubeirügü wagía?

⁴⁸Ába líchugun dimúrei lun jabásterun lídan líri Jesucrístu. Lárigiñe, ába jayúmragun lun Pédro lun leréderun átiri wéyu jáma.

Labájüdagun Pédro joun tílana ligílisi to Jerusalénboun luágu le asúseredubei Jópe

11 ¹Ába jagáambuni apóstolugu jáma jíbiri afíñetiña ja Judéabaña luágu ánjaaña lan gíne ja mámabaña juríu lun láni Búngiu ugánu luáguti Wasálbaragüle, Jesucrístu. ²Dánti le lagríbudun Pédro Jerusaléoun, ába jachúrajani juríu ja afíñetiña, ³jaríñaga.

—¿Cámesan bídin aríjaña ja mámabaña juríu, áni jou amúru jáma?

⁴Ábati labájüdaguni Pédro sun le asúseredubei joun lúmagiñe lagúmeseja, ába laríñagun.

⁵—Ubúrugunadina Jópe, ayúmragua lun Búngiu, ligía naríjin ában cátei lasáliragun nun camá jamuga ában gamísa weírítu tarárirun siéluigiñe, güirágu lueígiñe gádürü tarígei, tiábin chülú le ní nubei.

⁶Dan le naríjin tuágun buídu lun naríjin ca lan tídaanbei, ába naríjin anímaalugu gádürüigua tugúdi ñi, anímaalugu gánitiña, jéwe, jáma dunúru. ⁷Ába nagáambun laríñagun ában umálali nun. “Sarába Pédro, áfarabá jádaangiñe, joubei.” ⁸Ába naríñagun. “Uá, Nabúreme, ladúga meígiñajágidina ni cáta le wanúgübei quei mabuídunti según lilúrudun Moisés.” ⁹Ábayati ladímurejan umálali siéluigiñeti ligía nun, laríñaga nun. “Le cátei le laḡúduragüdüun Búngiu, maríñagabá luágu luágu mabuídun lan.” ¹⁰Úrüwañein weíyaasu lasúseredun cátei le, lárigiñe, ábaya tamúdeirun siélun. ¹¹Lídan óra ligía, ligía jachúlürün úrüwa wügúriña tídoun muna to ní nubei, óunajóutiña Cesaréagiñe álugana.

¹²Ába laríñagun Sífiri Sándu nun lun nídin jáma láu afíñeni. Núdüntiñá giñe sísi afíñetiña ja núma. Dan wachúlürün Cesaréa, ába webélurun sun wagía lúbiñoun ában wügúri, ¹³le abájüdagubei woun luágu nege laríjin ában ánjeli rára lúbiñe, ába lán nege laríñagun ánjeli ligía lun. “Óunajabá wügúriña lun jóudin ubúrgu Jópe óugei Simón le gíne gíribei Pédro,

¹⁴laríñagubei bun ída lúba lan gayára lan basálbarun jáu sun bufámilian.”

¹⁵Dan nagúmeserúnbei adímureja joun, ába liábin Sífiri Sándu jádoun queí meja liábin wádoun furúmiñe. ¹⁶Ábati narítangun luágu lé meja laríñagunbei Wabúreme. “Inárüni luágu badíseigüda lan Juan láu dúna, ánjein Búngiu, labásteragüdübadün láu Sífiri Sándu.” ¹⁷Ánjeinti ru lubálin Búngiu líbe le líchubei woun, wagía le afíñeelibe luágu Jesucrístu, joun, ¿cátanañadináti lun neréderubei lan le labúseerubei Búngiu ladúga?

¹⁸Dánti le jagáambuni afíñetiña ja Jerusalénbaña cátei le, ába jámanichun. Ába jadímurejan luágu luweírigun Búngiu, ába jaríñagun.

—¡Rújali lubeí giñéti Búngiu ubáfu joun ja mámabaña juríu lun jasáansiruni jagáburi, lun gayára lan jabíjin ibágarí magúmuchaditi!

Ligílisi to Antioquíana

¹⁹Dan le láfarúnbei Estéban, ába gíñe jagúmeserun eíbaajaña ja jíbiri afíñetiña, ába janúrajan jíbiri chúlú Fenícia, Chípree, luma Antioquía. Ñi jíchigei ugánu luáguti lasálbaruniña Jesucrístu gürígia lídaangiñe jafígoun jóunrügü juríu, máma joun ámu gürígia. ²⁰Ánjeinti afíñetiña ja Chípree jáma Ciréena, ába jachúlürün Antioquía, ába gíñe jadímurejan joun ja mámabaña juríu, ába jíchuguni ugánu luáguti Wabúreme Jesucrístu joun lun jasálbarun. ²¹Níñein lubáfu Búngiu jáma afíñetiña jagía, sarágu ja mámabaña juríu, ába jígiruni binádu jafíñen, ába jafíñerun luágu Jesucrístu.

²²Dan lachúlürünbei ugánu le lábun jagáambun afíñetiña ja Jerusalénbaña, ába jóunajani Bernabé Antioquíoun. ²³Dan lachúlürünbei Bernabé, ába laríjini luágu binílaaña lan Búngiu gürígia ja mámabaña juríu, ába lagúndaarun sarágu. Ába labímejaniña sùngubei lun jafálaruni Wabúreme Búngiu táu sun janígi. ²⁴Bernabé, ában meja wügüri buíti, derégeguati lúngua lun Sífiri Sándu le gumúti, buin líña gíñe láu afíñeni luágu Jesucrístu, ítara líña lagáñeirun sarágu gürígia lun Jesucrístu.

²⁵Lárigiñe, ába lídin Bernabé Társo áluajei Sáulo, dan ladáriruni, ába lanúgüni Antioquíoun. ²⁶Ába jeréderun ñi jáma tílana ligílisi ában irúmu, arúfudaja joun sarágu gürígia. Ní Antioquía lagúarúa joun afíñetiña “Cristiánugu” furúmiñe.

²⁷Lídan dan ligía, ába jóúdingua já buri profétagu Jerusaléngiñe lun Antioquíoun. ²⁸Ában jádaangiñe, gíriti Ágabo, ába laráramun jádan afíñetiña, ába laríñagun láu le lasúbudirágüdübei Sífiri Sándu lun luágu liábiba lan ában óunwenbun ilámaü lídan sun ubou, áni suséreti lídan lidáani larúeijan Cláudio. ²⁹Ábati jóúndaragun afíñetiña ja Antioquíana lun jóunajan seínsu joun afíñetiña ja Judéabaña según le jayáraati íchiga. ³⁰Ítara líña jadúgüni, ába jóunajani seínsu ligía luma Sáulo joun tábutigu jalígilisin afíñetiña Judéana.

Loúnwen Jacóbo lúma ladaürün Pédro

12 ¹Lídan dan ligía, ába lagúmeserun urúei Heródes eíbaajaña jádaangiñe afñetiña. ²Ába láfaragüdúni Jacóbo le lamúlen Juan táu efeín, ³queíti laríjin láu gúnda jamá juríu láu cátei le, ába gíñe lanúgüni Pédro adaúra. Lídan buri wéyu le fédu le ídaanbei teigúa fein magánatu ísi lasúsereda cátei le. ⁴Lárigiñe lanúgüni Heródes Pédro adaúra, ába ládaruni furísunrugun jáu díisi-sísi súdaaragu oúnigira gádürü gádürü, larítangun lún yebe laságaruni jagíbugiñe lílana fulásu lárigiñe fédu lun lagúserun. ⁵Níñein lubeíti Pédro furísunrugu toúnigiwañu buídu, merédeti jayúmurgun tílana ligílisi lun Búngiu luágu.

Leséfuruni Búngiu Pédro furísunrugúgiñe

⁶Áriebu le lubáragiñe wéyu lé yebe lúnbei laságaruni Heródes Pédro jagíbugiñoun güriquia, larúmuguña Pédro jamídaangua bián súdaara, gürágu ligía láu bián güriñgüri, jámaya bián súdaara luágu béna oúnigira. ⁷Sódini, ligía lasáliragun ában láni Wabúreme ánjeli, ába larúgoungadún furísunrugu. Ába lagúuruni ánjeli ligía loúbawagu, ába lagáguduni, ába laríñagun lun.

—Sarába furése.

Ábati láburujan güriñgüri lueígiñe lújabu Pédro, ⁸ába laríñagun ánjeli ligía lun.

—Murúbei bubélitin, daúbounme bigeídin.

Lárigiñe ladúgüni Pédro sun líra, ába laríñagun ánjeli ligía lun.

—Daúboun babíte, falábana.

⁹Ába láfuridun Pédro lárigi ánjeli ligía, ibídiñoun lun ánjein inárüni lubeí lúmoun máma lan inárüni cátei le ladúgübei ánjeli ligía. Genégetimáati lun camá gewénediñein. ¹⁰Ába jáségürün jáu furúmiñetiña oúnigirutiña, sügú jamaña jabíaman, dánti le jachúlürün luágun béna le gürábu le úmadagiñebei, ába lánjunrenchun lúngua. Ába jáfuridun, lárigiñe jánjiñuragún ában úma, ába lígiruni ánjeli ligía Pédro lábugua. ¹¹Ligíaali lárügüdagun Pédro lúngua, ába laríñagun.

—Aná guetó, subúdi náali luágu oúnaja láali lan Búngiu ánjeli lun leséfurunina lueí Heródes lúma lueí sun lé yebe jabúseerubei juríu jadúgiün náu.

¹²Asáminareína ligía Pédro luágu cátei le, ába lídin túbiñoun María to lúguchu Juan Márcos, le ñí jabei sarágu güriquia adámuriñu ayúmurgua lun Búngiu luágu. ¹³Dan lacaújan luágu lubéneri бүрүрү, ába táfuridun ában irájü músu, gírítu Róde, aríja ca lan agúajabei. ¹⁴Dan tasúbudiruni luágu Pédro lan luágu lumálali, buléi tumúti tánjunrenchuni béna, le luweírín tugúndan, ábarüga teíbaagun múnadoun awísaja luágu niján lan Pédro bénabu. ¹⁵Ábati jaríñagun tun.

—¡Lúlüjaali báu!

Ába taríñagun joun luágu choúru tan luágu ligía lan. Ába jaríñagun.

—Máma ligía, fágua láfurugu.

¹⁶Niján mémeti Pédro acaúnja luágu béna. Dan jánjunrenchuni, ába laweíridun janígi dan le jaríjini. ¹⁷Ába líchugun seíni joun láu lújabu lun jámanichun, ába labájüdaguni joun ída líña lan laságaruni Búngiu furísunrugúgiñe, lárigiñe, ába larínaga joun.

—Abájüdagua jumeí cátei le lun Jacóbo lúma joun jíbiri affñetiña. Ábati láfuridun, ába lídin lídoun ámu fulásu.

¹⁸Dan larúgadunbei, niján luwúyerigu samínaü jádan súaara, ladúga ibídiñeti joun ca lan susérebei lun Pédro. ¹⁹Ába loúnajan Heródes áluajei, quei madári jamáni, ába lálügüdaguniña súaara já buga oúnigirubalin, lárigiñe, ába láfarguágüdüniña jilágubei. Lárigiñe, aba láfuridun Heródes Judéagiñe, ába lídin agánawa Cesaréa.

Loúnwen Heródes

²⁰Weíriti ligáñi Heródes jáma güriá ja aganoúbaña Tíro lúma Sidón, ánjein jagía, ába jebélurun lídoun ában aríttaguni lun jóúnajan wügúriña lun jadímurejan lúma luágu jafúleisein. Dan le jachúlürün, ába jagáñeiruni Blásto, ában wügúri íñuguti láni Heródes, lun líderaguniña adlíjei sun cátei, ladúga lagefragiñe Heródes jabíja eíjini. ²¹Ába lagúaragüdün Heródes jawágu luágu ában wéyu, wéyu ligía, ába ladáürunun lanáangun to lanáangun urúei, ába lañúurun luágu lála le ñígiñe lubeí lagúmadija, ába ladímurejan joun. ²²Ábati jagúmeserun güriá agúaraja.

—¡Máma wügúri adímurejabei, búngiu adímurejabei!

²³Lídan óra ligía, ába lasándiragüdüni láni Búngiu ánjeli Heródes, ladúga lanáangun lúngua luágu jerérun güriá, míchu lumúti linébase Búngiu lun, ába jeígini jéweraü, ába loúnwen.

²⁴Abúrchagueínatimá ligíati ugánu le láni Búngiu, apúrichijoúati lídan sun fulásu.

²⁵Dan jagúmuchuni Bernabé lúma Sáulo jawádigimari, ába jagíribudun Jerusaléngiñe barúina jameí Juan Márcos jámagua.

Jagúmeseruni Bernabé lúma Sáulo jawádigimari apúrichijeí Lerérun Búngiu

13 ¹Tídan ligílisi to Antioquíaboun, ñíñanu profétagu jáma maésturugu. Wügúriña jagía. Bernabé, Simón, le únbei jaríñaga Wuríti, Lúcio le Ciréna, Manaén le agúriarúbei úara lúma Heródes le gumádimati Galiléa, lúma Sáulo. ²Luágu ában wéyu dan le jájuduragun lun Búngiu, ayúnara jagía, ába larínagun Sífiri Sándu joun.

—Dírei jumeí Bernabé lúma Sáulo nun lun wadágimanu le únbei nanúadiraña.

³Lárigiñeti jayúmuragun lúma jayúnarun, ába jíchuguni jájabu jawágu Bernabé lúma Sáulo, ába jóúnajaniña luágu jawádigimari.

Japúrichijan Bernabé lúma Sáulo lídan fulásu le Chípze

⁴Ítara líña loúnajaniña Sífiri Sándu Bernabé lúma Sáulo, ába jóudin Seléucia, ñígiñe, jádina lun jóudin luágun uboúju le Chípze. ⁵Dan jachúlürün lídan ubúru gu le gíríbei Salamína, líbiri méme Chípze, ába jagúmeserun apúrichijei lerérun Búngiu tídan jalígílisin juríu. Ñúdünti giñe Juan Márcos jáma, íderaguaaña. ⁶Eíbuga jamúti sun uboúju ligía chülú lúmoun fulásu le gíríbei Páfos. Ñi jadárira ában juríu gíríti Barjesús, garíyajati wügúri ligía, ye ligía, laríñaga luágu proféta lan. ⁷Garíyajati ligía lúmañein gumádimati le Sérjio Páulo, ában wügúri janíchiguti. Ába loúnajan gumádimati ligía luágu Bernabé lúma Sáulo ladúga busén lan lagáambuni lerérun Búngiu. ⁸Ánjein garíyajati ligía, le méme gíríbei Elímas, sigéne lumútiña lueí yebe laffínerun gumádimati luágu le jaríñagubei lun luágu Jesucrístu. ⁹Sáuloti, le méme gíríbei Pábulo, buin líña láu lubáfu Sífiri Sándu, ába laríaguni Elímas, ¹⁰ába laríñagun lun.

—¡Yéetibu, buin bíña láu wuríbani, liraú Máfia amúrú, lágani sun le buídubei! ¿Ca uágu meréde lubeí beyéejan luágu lémeri Búngiu le surúbei? ¹¹Guetó láburuja ligáñi Búngiu buágun, berédera maríjina luágu átiri dan.

Lídan óra ligía, ába labúrigadún láu, ába láluján cába lan árújei lújabu, ladúga maríjinjali lan. ¹²Dan laríjini gumádimati cátei le, ába laffínerun luágu Jesucrístu, weíríti lanígi láu le jarífudajabei luágu Wabúreme Jesucrístu.

Pábulo lúma Bernabé ubúru gu Antioquía

¹³Ába láfayarun Pábulo jáma líbirigu Páfosgiñe lun ubúrugun Péрге, le lídaanbei fulásu gíríti Panfília. Ánjein Juan Márcos, ába lígiruniña, ába lagíríbudun Jerusaléoun. ¹⁴Lárigiñe, ába jásügürün Pérgegiñe lun ubúrugun Antioquía, le lídaanbei Pisídia. Ába jebélurun lídan wéyu le eméraguagülei tídoun jalígílisin juríu, ába jañúurun ñi. ¹⁵Lárigiñeti taliijóuniwa líburu to lánina lilúrudun Moisés túma buri líburu to jabúrújaboun profétagu, ába jóúnajan ábutigu aríñaga joun.

—Wadújeñu, ánjein níjein lubeí dimúrei lun jaríñaguni joun gürígia ja, aríñaga jumeí guetó.

¹⁶Ábati lásaarun Pábulo, ába ladúgün sefni joun láu lújabu lun jámanichun, ába laríñagun.

—Agáamba jumá, wügúriña Israelítagu júma jugúya le ájuduragubei lun Wabúngiute. ¹⁷Búngiu le Jabúngiute Israelítagu, anúadaja lumútiña meja binádu wagúbürigu lun lánigubaña lan, ába ladúgüniña ábanme óunwenbun násiñun dán meja le añájagua lan agánawa quei teréncha Ejípto, lárigiñe, ába laságaruniña lídaangiñe fulásu ligía láu lubáfu. ¹⁸Awánda lumúti Búngiu luríban jagáburi lídan fulásu mageírawati queí buri bián-wein irúmu. ¹⁹Lárigiñe, ába lagúmuchaguagüdüni sédü násiñun ja aganoútiña

Canaán lun líchuguni jafúlasun joun binádu wagúbürigu luára gádürü-sandimí irúmu. ²⁰Lárigiñe, ába líchugun gürígia lun jagúseragüdüniña darí lúmoun lidáani proféta Samuél. ²¹Ábati jamúriajan ában urúei lun ligiaba lan agúmadiraña, ába líchuguni Búngiu Saúl joun jarúeite me luágu biánwein irúmu, Saúl ligía, liraú Cis, ladúgawagun Benjamín. ²²Lárigiñe, ába lagídaruni Búngiu arúejani lueí Saúl, ába líchuguni lun Davíd, le uágubei laríñaga. “Darína Davíd, liraú Isaí, ában wügúri le áubei nagúndaara, áni ladúgübei sun le nabúseerubei.” ²³Jádaangiñe ladúgawagun Davíd ligía liábin Jesúsu le loúnajabei Búngiu lun jasálbarun Israelítagu, quei meja laríñaguni. ²⁴Lubáragiñebei liábin Jesúsu ubouágun, apúrichijati Juan joun sun Israelítagu, laríñaga joun luágu lúnti lan jasáansiruni jagáburi, badísei jagíame. ²⁵Dan le layárafadúnbei dan lun loúnwen Juan, ába laríñagun. “Mámatia áu le uágubei jarítagua luágu áu lan, liábiba ában nárigi, ni cáta áu loúbagiñe, madúnatina ni íbini lun nafáragadunun ligeidin.”

²⁶Nidújeñu, jugúya le jarájünübei ladúgawagun Abrahám, júma jugúya le mámabei ladúgawagun Abrahám, inébejabutün lun Búngiu. wagía gürígia ja únbaña loúnajoía ugánu le luáguti Wasálbaraguile. ²⁷Já meja gürígia ja aganoúbaña Jerusalén jáu sun jábutigu, ibídiñetí yebe joun ca lan Jesúsubei, úa ligía gunfaráanda jamáni jerérun profétagu, láu sun alijjoía lan jerérun tídan jalígilisin ságü luwéyuri eméraaguni, jagía guánarügüti gúnfuli jamúti le búruwañubei láu jasiadiruni Jesúsu lun loúnwen. ²⁸Láu sun madári jamá lidúnrun Jesúsu lun gayára lan jáfaruni jilágubei, amúriajatiña lúma Piláto lun láfaragüdüni jilágubei. ²⁹Dánti le adúga jamáali sun le taríñagubei Lerérun Búngiu luágu, ába jarárigüdüni lueígiñe gurúwa, ába jíchuguni lídoun lumúaja. ³⁰Ába lásaaragüdüni Búngiu lídaangiñe ouweni lúnya labágaridun. ³¹Arúfudaguati Jesúsu lúngua wínwañu luágu sarágu weíyaasu joun ja núbínbaña lúma luágu luwéyasun Galiléagiñe lun Jerusaléoun, jagíati geféenbaña luágu joun gürígia guetó.

³²Wíchiguñein lubefti ugánu le jun, luágu darádu lé meja ladúgübei Búngiu jáma binádu wagúbürigu ³³gúnfuli láali woun, wagía le jadúgawagun, láu lásaaragüdüni Jesúsu, quei laríñaguni tídan lílburun, lídan libíaman Sálmo. “Niraú amúrü, rúnaali ubáraü le bun ugúñe.” ³⁴Aríñaga láali meja Búngiu luágu lásaaragüdüni Jesúsu lídaangiñe ouweni lun mañáladun lan lúgubu, dan laríñagun tídan líburu to Lerérun. “Níchugubei abíniruni le uágubei naríñaga lun Davíd bun, gayáraati beménigidun luágu.” ³⁵Laríñaga gíñe Davíd lídan ábanya Sálmo. “Mígirunbadibu lun lañáladun lúgubu Biraú le jínsiñebei bun.” ³⁶Davíd, seríwiti méja joun ja lánina lidáani quei laríñaguni Búngiu lun, lárigiñe, ába loúnwen, ába labunún le ní lubei jabunúa lagúbürigu, ába lañáladun lúgubu. ³⁷Ánjeinti Jesúsu, sarágüda lumúti Búngiu lídaangiñe ouweni, mañáladun lúgubu. ³⁸Nidújeñu, lúnti lubefti jasúbudiruni luágu lídaangiñe lan Jesúsu ferúdunawa lan wafígoun. Ligía ugánu wanúgübei

jun. ³⁹Lídaangiñeti gñe, chibáwaali lubeí sun wafígoun, sun wagía le affñebei luágu, gidáwa ligía wadúnrun ligíbugiñe Búngiu, cátei lé meja siñá lubei lilúrudun Moisés adúga. ⁴⁰Toúnigi jumá lubeíti lueí láburrujan ligáñi Búngiu juágun queisi jaríñaguni profétagu dan le jaríñagunbei.

⁴¹Jugúya le éjerajabei náu, weírilá janígi, áni gumúgua jumá, ladúga áu le Búngiubei, nadúgüba cátei weínamuburiti, daríme lun maffñen jumá, íbini jabájüdaguni ámu jun.

⁴²Dan le láfuridunbei Páblo jáma lánigu tídaangiñe ligílisi, ába jamúriajan jáma lúnya jadímurejan joun luágu buri cátei le lewéñegua dimáasu. ⁴³Dan lagúmuchun jadámuridagun ligílisirugu, sarágu jádaangiñe juríu jáma buri ja ígirubalin binádu jaffñen lun jafálaruni jaffñen juríu, ába jafálaruni Páblo lúma Bernabé. Ába jadímurejan Páblo lúma Bernabé jáma, ába jaríñagun joun lun jasígirun eménigira luágu lareídun Búngiu.

⁴⁴Lewéñegua dimáasu, le luwéyuri eméraguni, ába jóúndaragun jíbe-ágei lílana fulásu lun jagáambuni lerérun Búngiu. ⁴⁵Láu jaríjin juríu sarágu gürígia agáambajei lerérun Búngiu, ába jeméendüjan, ába jagúmeserun asígenerei Páblo, anába jamef líri Jesúsú. ⁴⁶Abati jadímurejan Páblo lúma Bernabé manúfudeiga, ába jaríñagun.

—Lúnti yebe wíchuguni ugánu lúmagiñeti Búngiu luágu Wasálbaragüle jun furúmiñe, jugúya le juríu, quei mabúseerun jumá jerésibiruni ugánu ligía, láu líra jarúfuduñein luágu madúna jumáni ibágari le magúmuchaditi, ítara líña weíbugagubeíti apúrichija joun ja mámabaña juríu. ⁴⁷Ladúga ítara líña laríñaguni Wabúreme woun.

Níchuguñadibu lun bíchuguni larúgounga joun ja mámabaña juríu, lun gayáraabei lan jasálbarun ja aganoubaña lídan lagúmujóun fulásu ubouágu.

⁴⁸Dan jagáambuni ja mámabaña juríu cátei le, ába jagúndaaragun, ába jagúmeserun aríñaga luágu buídu lan láni Búngiu ugánu, ába jaffñerun sun ja lúnbaña jaffñerun luágu Jesucrístu, ja lúntiñabaña ibágari le magúmuchaditi. ⁴⁹Ítara líña lapúrichijoún lerérun Búngiu lídan sun fulásu ligía. ⁵⁰Ába jadímurejan juríu jáma würiña gúnfulitiña, inébewa jagía, lúma jáma wügúriña weírigutiña ñi ubúrugú, ába jínchajániña lun jeíbaajaniña Páblo lúma Bernabé darí lun jabúguniña lídaangiñe fulásu ligía. ⁵¹Abati jáfuruduní calíqui lueígiñe jagúdi, arúfudei luágu mabuídun lan jóuserun lílana fulásu ligía, ába jóúdin ubúrugun Icónio. ⁵²Gúndaañu jáña afíñetiña Antioquía luágu jabágari lúma Crístu, weíríti jedéregeragun jóúngua lun Sífiri Sándu.

Páblo lúma Bernabé ubúrugú Icónio

14 ¹Ába jebélurun Páblo lúma Bernabé tídoun jalígilisin juríu ubúrugú Icónio, ába japúrichijan, buíti jadímurejan darí lun jaffñerun sarágu, dándu juríu quei máma juríu, luágu Jesucrístu. ²Juríu ja maffñebaña luágu

Jesucrístu, ába jínchajaniña ja mámabaña juríu, amísiñedagúdaña affñetiña joun. ³Ligía jeréderunbei Páblo lúma Bernabé sarágu dan ñi, ába jadímurejan furáangu, manúfudeiga, jeménigiñu luágu Búngiu, arúfuda lumúti Wabúreme luágu inárúni lan cátei le japúrichijabei luágu lareídun, láu líchuguni ubáfu joun lun jadáagun seíni lúma miláguru. ⁴Fánreinguañu jáña lílana ubúru gu ligía, jíbiri jámagiñeñanu juríu, jíbiri jámagiñe apóstolugu. ⁵Játi juríu jáma ja mámabaña juríu, ába jebélurun lídoun ában arítaguni jáma gumádimatiña lun jeíbaajaniña apóstolugu lúma lun jachámuragun dúbü jawágun. ⁶Ánjein Páblo lúma Bernabé, ába jasándiruni, ába jóudin lídoun buri fulásu le gíríbei Lístra lúma Dérbe, bíama fulásu le láni méme fulásu le Licaónia, lúma geyégua láu, ⁷apúrichija jamúti gíñe ugánu luáguti Wasálbaragúle Jesucrístu ñi.

Jachámuragun dúbü luágu Páblo lídan fulásu le Lístra

⁸Ñíñein ában wügúri meíbugunti, Lístra, ñun líña ladúga ítaragubeíñein lan lúmagiñe lagúriajóun, meíbugungubeíti. ⁹Lagáambajañein wügúri ligía le laríñagubei Páblo, láu laríjin Páblo luágun, ába lasúbudiruni luágu affñe lan wügúri ligía luágu gayára lan lareídagun. ¹⁰Ábati laríñagun Páblo lun láu umálali jéreti.

—Ráramabá luágu bugúdi.

Ába lachúbarun wügúri ligía arárama, ába lagúmeserun eíbuga. ¹¹Dan jaríjini gürígia cátei le ladúgübei Páblo, ába jagúmeserun agúaraja lídan jerérun Licaóniana, jaríñaga.

—¡Raríjaña búngiugu quei jagáburi wügúriña wámoun!

¹²Jaríñaga luágu Bernabé búngiu Júpiter, luágu Páblo búngiu Mercúrio, ladúga ligía lan adímurejabei. Nújein lúban jabúngiute Júpiter bougudiñoun lueí ubúru gu, ¹³ába líabin lufádirin Júpiter ñígiñe barúina wügúriña bágasu lúma buri fulúri luágun lubéneri ubúru gu, busénti yebéti ligía jáma buri gürígia lun jáfaruniña bágasu jagía lun jadágaragüdún joun Páblo lúma Bernabé. ¹⁴Dan jasúbudiruni Páblo lúma Bernabé cátei lan jabúseerunbei gürígia ja jadúgün, ába jajeíridagunun janáangun le luweírín lubéresen cátei le joun, ába jádaragun jóungua jádoun gürígia agúarajeina.

¹⁵—¡Wügúriña! ¿cámesan jabúseera jadúgiñi cátei le? Wügúriña giñétia wagía quei jugúya, wayábiña aríñaga jun lun jígiruni cátei buri le mabuídunbei, lun jafálaruni Búngiu le wínwanbei, le adúgübalin siélu lúma ubou, barána lúma sun cátei le lídaanbei. ¹⁶Lídan meja dan le sügújalíbei, ígira lumútiña meja Búngiu gürígia lun jadúgiñi le jabúseerubei, ¹⁷láu sun, arúfuda láani joun gürígia cáteíñein lan láuja buídu le ladúgübei joun. Rúti júya woun lúma alúbajani buíti, ru ligía eginí buídurügüti woun, belúgüda lumúti ugúndani tídoun wanígi.

¹⁸Láu sun aríñaga jamáni Páblo lúma Bernabé sun cátei le joun, jénreengu mémegili jeréderuniña gürígia lueí jáfaruniña bágasu jagía lun jadágaragüdún joun.

¹⁹Ábati jachúlürün juríu Antioquíagiñe lúma Icóniogiñe, ába jagañeiruni jarítagun güriquia lun jachámuragun dübü luágun Páblo. Lárigiñe, ába jadúruguduní bougudín lueí fulásu, sun jaríñagun luágu jiláali lan.

²⁰Dan le jagúriridágun affñetiña láu Páblo, ába lásaarun, ábaya lebélorun fulásurugún. Larúgan, ligía lídin lúma Bernabé ubúrugun Dérbe.

²¹Lárigiñe lapúrichijaní ugánu luáguti Wasálbaragüle ñi Dérbe, le ñi jabei sarágu güriquia affñerutiña luágu Jesucristu, ába jagíribudun, ába jóudin Lístra, Icónio lúma Antioquía. ²²Rútiña gurásu joun affñetiña ja lídaanbaña buri fulásu ligía, aríñaga jagía joun lun jasígirun derégüdagu lídan jaffñen, aríñageina jagía joun luágu lúnti lan wasúfurirun sarágu lun gayára lan webélurun lídoun larúeijan Búngiu. ²³Rútiña gíñe ábutigu lídan cáda jadámurin affñetiña. Lásunti jayúmuragun lúma jayúnarun, ába jedégeruniña lábun laríaajan Búngiu le uágubei jaffñera.

Lagíribudun Páblo lúma Bernabé Antioquíoun

²⁴Lárigiñe, ába jásügürün Pisídiagiñe, ába jachúlürün Panfflia. ²⁵Ába japúrichijaní ugánu luáguti Jesucristu ubúrugú Péрге, líbiri méme Panfflia, ábati jóudin Atálioun. ²⁶Ñígiñe jádina, ában jóudin Antioquíoun, le fulásu le ñíjin lubeí jóúnajoúa lábugiñe laríaajan Búngiu adúgei wadágimanu le jagúmchubei guetó. ²⁷Dan jachúlürün Antioquía, ába jóúndaraguniña tánigu jalígilisin affñetiña, ába jabájüdaguní sun cátei le ladúgübei Búngiu jáu joun, lúma luágu lánjunrenchuní Búngiu béna joun ja mámabaña juríu lun gíñe gayáraabei lan jaffñerun luágu Jesucristu lun jasálbarun. ²⁸Ába jeréderun Páblo lúma Bernabé sarágu dan jáma affñetiña ñi.

Adámuridagúni Jerusalén

15 ¹Ligía jayábin wügúriña Judéagiñe lun Antioquíoun, ába jagúmeserun arúfudaja joun affñetiña luágu lun lan jasálbarún, mósu lan jerésibiruni wügúriña circuncisión, quei laríñaguni lilúrudun Moisés. ²Barúti Páblo lúma Bernabé ában sigénei weíríti jáma luágu cátei ligía, lagúmujoún óra, ába loúnajoún Páblo, Bernabé, jámaya ámu wügúriña Jerusaléoun lun jóudin aráanserei cátei le jáma apóstolugu jáma tábutigu ligílisi to ñiboun.

³Ja tánigu ligílisi to Antioquíaboun oúnajabaliña, lídaanti jaweíyasun, ába jásügürün loúbawagugiñe Fenícia lúma Samária, abájüdagueina jagía luágu jígiruni ja mámabaña juríu binádu jaffñen lun jafálaruni Crístu. Ába jagúndaaragun sun affñetiña láu ugánu le.

⁴Dan jachúlürünbei Páblo lúma Bernabé Jerusalén, ába jerésibiruniña túlana ligílisi, jáma apóstolugu, jáma tábutigu ligílisi, ába jabájüdagun Páblo lúma Bernabé joun luágu sun le adúga lálalibei Búngiu jádaangiñe. ⁵Ñíñanu jádaangiñe jadámurin fariséogu ja affñetiña luágu Crístu, ába jaráramun, ába jaríñagun.

—Lúnti jerésibiruni wügúriña affñetiña ja mámabaña juríu circuncisión, lúnti gíñe jagúnfulirun lúma lilúrudun Moisés.

⁶Ábati jóundaragun apóstolugu jáma tábutigu ligílisi lun jatúriajani cátei le. ⁷Lárigiñe sarágu dimúrei, ába lásaarun Pédro, ába laríñagun.

—Nidújeñu, subúdi jumúti luágu binárü lan meja lanúadirana Búngiu jádaangiñe lun níchuguni ugánu le lánina asálbaruni joun ja mámabaña juríu, lun gíñe gayáraabei lan jafiñerun luágu Jesucrístu. ⁸Búngiuti, le subúdijabúbei tun anígi, arúfuda lumúti luágu resíbi láníña ja mámabaña juríu láu líchuguni Sífiri Sándu joun quei líchuguni woun. ⁹Manúgün lumútiwa Búngiu ámu jawei, jarúmagüda lumútu gíñe janígi láu jafiñen luágu Jesucrístu. ¹⁰¿Cáti uágu lalóuguada jafiñen guetó luágu le adúga lálalibe Búngiu, ru jugúya ában ijúrúgu jawágun afñetiña ja, le wásiñerubei wagía guánarügü anúga—ni wagía ni binádu wagúbürügu? ¹¹Afñetiwa luágu sálbaadiwa lan láurügü wafiñerun luágu Jesucrístu, madúgünga wagía ni ámu cátei lun wabjini, sálbaadiwa láu lareíni Wabúreme Jesucrístu. Ítara méme líña gíñe jasálbarun ja mámabaña juríu.

¹²Ábati jámanichúnga, ába jagáambuni sun le jaríñagubei Bernabé lúma Páblo joun luágu buri seíni lúma miláguru le ladúgübei Búngiu jádaangiñe, jagánagua ja mámabaña juríu. ¹³Dan le lásurun jadímurejan, ába laríñagun Jacóbo.

—Nidújeñu, agáamba jumána. ¹⁴Abájüdaguaali Simón Pédro woun ída líña lan fuleíse láníña Búngiu ja mámabaña juríu, láu lanúadajan jádaangiñe lun lánigume. ¹⁵Ítara líña cátei le quei lé meja jabúrújabei profétagu tídan Lerérun Búngiu.

¹⁶Gumúguaali jarúeijan ladúgawagun David, queísigubeirügü tagúmuchagun ában múna eíguadutu.

Lachúlürüba wéyu nun, áu le Búngiu, lúnyame naríjin jawágun ladúgawagun David,

ábame níchuguni ubáfu lun ában jádaangiñe lun larúeijan jádan.

¹⁷Nadúgübei líra lun gayáraabei lan jayábin sun jíbiri güriquia lun jáluajanina queísi Jabúreme,

lun jayábin sun ja mámabaña juríu nun, ja anúadaja nánabaña lun nánigume.

¹⁸Ítara líña naríñagun, áu le Búngiu, le asúbudirágtüdübalin cátei le lúmagiñe buga binádu dan.

¹⁹Ligia naríñagunbei luágu moun láni wíchugun sarágu kúruu jawágun ja mámabaña juríu, ja ígirubalín binádu jafiñen lun jafálaruni Búngiu, ²⁰buídurügüti láu labúrújóun joun lun jebé lan jeígin eígini le adágarawagüdüti joun sándu, madáagun jagíame cátei buri jáma ja úmatiña mamárieidun jamá, meígin jagíame jágürügü anímaalu ja tigfwarügütiña lugúndun máfuridunti játa jádaangiñe, meígin jagíame játa anímaalu. ²¹Buíti lun jagúnfulirun lúma buri cátei le lun jíchugun inébesei joun juríu, ladúga lúmagiñe bugája binádu dan, añájein güriquia apúrichijati lilúrudun Moisés lídan ságü fulásu, aliijóuati kúruu luágu tídan buri jalgílisin juríu ságü luwéyuri eméraguni.

²²Ábati jarítangun apóstolugu jáma tábutigu ligílisi jáma sun tílana ligílisi janúadajan wügúriña jádaangiñe, lun jóunajaniña Antioquía úara lúma Páblo lúma Bernabé. Ába janúadiruni Júdas, le gírabei Barsabási, lúma Sílas, bián wügúriña weírígutiña jádan affñetiña. ²³Ába jóunajan ában gárada jáma, láriñajare tídan gárada tugúya.

“Wagía le apóstolugu, tábutigu ligílisi, jáma sun jíbiri affñetiña, mábuga wáña joun wadújeñu lueígiñe Jesucrístu ja mámabaña juríu ja aganoubaña Antioquía, Síria, lúma Cilícia. ²⁴Agáambaadiwa luágu añájein lan güriña ñúdüntiña yágiñe ibídiñoun woun ebéreseja jun láu jadímurejan, áni dájaña ámu arítangun jídon láu jaríñangun jun luágu mósu lan jerésibiruni wügúriña circuncisión, queísi laríñangun lilúrudun Moisés. ²⁵Ligía wúwaradúnbei lídan warítangun lun wanúadajan güriña wádaangiñe lun jóudin aríjaün úara jáma wadújeñu Bernabé lúma Páblo ja jínsiñebaña woun sarágu, ²⁶ja rújamaalíbei jabágari lídoun pelíguru lueígiñe Wabúreme Jesucrístu. ²⁷Woúnajañanu lubeíti Júdas lúma Sílas jun, jadímurejaba júma lun jafúnraanguagüdüni sun cátei le tídaanbei gárada to woúnajabout jun, jun. ²⁸Maríbaanti laríjín lun Sífiri Sándu lúma woun, míchugúniwa lan ámu ijúrúgu jun lueídügüya murúsun cátei le, le lunbei jadúgüni. ²⁹lun meígin jumá úwi le jáni anímaalu ja adágarawagüdütiña joun sándu, meígin jugúyame jítaü, ni úwi le jáni anímaalu ja tigíwarügütiña, madágun jugúyame cátei buri jama güriña ja mamárieidúntiña júma. Ánjaün areídagua júngua lueí buri cátei le, buídubei jadúga. Buídu lámuga lídin jun.”

³⁰Lárigiñeti jóunajoún luágu jaweíyasun, ába jóudin Antioquía. Dan le jachúlürünbei ñi, ába jóundaraguniña affñetiña, ába jíchugunun gárada joun. ³¹Dánti le jalíjanbarun affñetiña, ába jagúndaarun sarágu luágu gurásu le tíchugubei joun. ³²Quei gíñeti gabáfu jamá Júdas lúma Sílas lun ladímurejan Búngiu jayúmulugugiñe, ába jíchugun gurásu joun affñetiña láu jadímurejan joun, ru jagía idérebugu lun jaffñen. ³³Lárigiñe jáségürün átiri dan ñi, ába jayoúragun affñetiña joun lubá jagíríbudun jámoun já meja oúnajabaliña Jerusalén. ³⁴Ánjeinti Sílas, ába leréderun. ³⁵Reídeitiña gíñe Páblo lúma Bernabé Antioquía, ába jasígirun arúfudajei lúma apúrichijeí ugánu luáguti Crístu, jagía jáma sarágu ámu.

Lagúmeseruni Páblo libíaman luweíyasun apúrichija

³⁶Átiri dan lárigiñe, ába laríñangun Páblo lun Bernabé.

—Queímounya aríjaña affñetiña lídan sun ubúrugü buri le ñí lubei apúrichija wamáali lan ugánu luágu Crístu, aríja wamámuğa ída jáña lan.

³⁷Busénti yebe Bernabé janúgüni Juan Márcos jámagua, ³⁸májati Páblo janúgüni ladúga meja ígira láaña lan Panfília, masígiti jáma lídan wadágimanu. ³⁹Lárigiñe sarágu sigénei, múaradúntiña luágu cátei le darí lun jafánreinragun jawáriuagua. Ába lanúgüni Bernabé Márcos, ába jóudin Chípree, ⁴⁰ába lanúgüni Páblo Sílas. Lárigiñe jedéregeruni affñetiña

Páblo lúma Sílas lújaburugun Búngiu, ába jóúdin, ⁴¹ ába jásügürün Síriagiñe lúma Cilíciagiñe, íchaajeina gurásu joun affñetiña liglísirugu.

Lídin Timoteo úara jáma Páblo lúma Sílas

16 ¹Ába jachúlürün Páblo lúma Sílas lídoun buri fulásu le Dérbe lúma Lístra, le ní lubei jadárira ában affñeti gíríti Timotéo, tiraú ában wúri juríu affñetu luágu Jesucrístu, güríegu lúguchi. ²Affñetiña ja aganoúbaña Lístra lúma Icónio, buíti jadímurejan luágu. ³Busénti Páblo lun lídiba lan Timotéo jáma, íchigeina ugánu luáguti Crístu, ába lerésibiruni Timotéo circuncisión lueí wuríba lan joun juríu ja aganoúbaña lídan buri fulásu ligía, quei subúdi jamáni luágu merésibirun láani circuncisión ladúga güríegu lan lúguchi. ⁴Súnti fulásu le nígiñe lumúti jásügúra, jasúbudirágüdüni cátei le jaríñagubei apóstolugu jáma tábutigu liglísu ja Jerusalénbaña joun affñetiña, ába jeredun jawágu lun jagúnfulirun lúma jagúmadin. ⁵Ába lubeíti jedéraagüdün tílana liglísu lídan jaffñen, ába jagánwoundun affñetiña ságü wéyu.

Lasáliragun ában wügúri Macedóniana lun Páblo

⁶Májati Sífiri Sándu lun jíchugubei lan ugánu luágu Crístu Ásia. Ábati jásügürün labádinaguagiñe Fríjia luma Galácia, ⁷ ába jachúlürün luágu fadáguau le Mísia. Nígiñe yebe jarítagua lun jebélurun loúbawagun Bitínia, májati láni Jesúsu Espíritu le méme Sífiri Sándu lun jadügüni. ⁸Ábati jóúdin surúругu Mísioun, ába jarárirun Tróas. ⁹Ñi lasáliragua ában wügúri Macedóniana lun Páblo, áriebu, rára ayúmuragua lun, laríñaga lun. “Queímoun Macedónia íderagua bámuğawa.” ¹⁰Lárigiñe lasáliragun wügúri ligía lun Páblo, ába waráansejan lun wóúdin Macedónia láu waffñen luágu lagúajaña lan Búngiu woun lun wíchuguni ugánu luágu Crístu le Wasálbaragüle joun Macedóniana.

Páblo lúma Sílas ubúругu Filípos

¹¹Ábati wáfayarun Tróasgiñe, ába wóúdin sügúlügü luágun ubóúju le Samotrácia, larúgan, ligía wachúlürün Neápolis. ¹²Nígiñe ába wóúdin Filípos, Filípos lábugiñeñein lagúmadijan Róma, ligía giñe ubúругu le weírigutimáabei luágu loúba Macedónia. Reídeitiwa átiri wéyu ñi. ¹³Luágu ában wéyu le luwéyuri eméraaguni, ába wáfuridun boúgudin lueí ubúругu, lárun dúna, lídan ában fulásu le ñi lubeíja layúmurawagúa lun Búngiu. Ába wañúurun ñi, ába wíchuguni ugánu luáguti Crístu joun würiña ja oúndaragubáña ñi. ¹⁴Ñíñoun ában jádaangiñe, gírítu Lídia, ubúruguna Tiatíra, tifísiute alúguraja gamísa fínutu to gúchu tágu. Judúguatu wúri tugúya lun Búngiu, tagáambajañádiwa, ába lánjunrenchunun Búngiu tanígi lun tadúgün gásu láu le laríñagubei Páblo. ¹⁵Ába tabásterun jáu sun tílana túban, lárigiñe, ába tayúmuragun woun ítara.

—Ánjein affñe jubel luágu affñe nan le tímatimaati luágu Wabúreme Crístu, reidei jumá ya núbiñe.

Jéretu wawágu, ába weréderun.

¹⁶Luágu ában dan, dan le woúdiña lan lídoun fulásu le ñi lubeñaja layúmurawagúa lun Búngiu, ába wadúnragun túma ában irájü gawágutu ában espíritu wuríbati le ichugubei ubáfu tun lun tasábiujan. Ában idámuni irájü tugúya, ibjfatutija sarágu seínsu joun tabúriña láu tasábiujan. ¹⁷Ába tagúmeserun irájü to afálarawa, wagía lúma Páblo, agúarajeina tugúya itara.

—Gürígia ja, jesériwiduña lun Búngiu le ínubei, jadímurejaña luágu úma lánina asálbaruni lídaangiñe figou jun.

¹⁸Gíbeti wéyu táu adúgei cátei le darí lun tebéresedun lun Páblo, ába lagáragun, ába laríñagun lun espíritu le tídaanbei.

—Lídan líri Jesucrístu, gumádi numútibu lun báfuridun tídaangiñe.

Ába láfuridun espíritu ligía tídaangiñe lídan méme óra ligía.

¹⁹Dan le jaríjin tabúriña luágu siñáali lan jagáñeirun seínsu tueígiñe, ába jarügüdüni Páblo lúma Sílas, ába janügüniña jagíbugiñoún ábutigu lamídaangua ubúrugú. ²⁰Ába jarúfuduniña jagíbugiñe gumádimatiña, ába jaríñagun.

—Wügúriña jurú ja, jacháraguñein wabúrugute, ²¹jarúfudajaña igáburi le wásiñerubei erésibira ni adúga ladúga Rómana wagía.

²²Ábati jñúragun güriña jóungua jawágu, ába jarágachaguágüdüniña gumádimatiña, ába jchugun dimúrei lun jabeichúniwa láu wéwe. ²³Lárigiñe sarágu abeichúni, ába jádaruniña furísunrugún, ába jaríñagun lun oúnigiruti adaürútiña lun goúnigi lániña buídu. ²⁴Dan libjini oúnigiruti lúrudu le, ába ládaruniña lídoun lagúmujouún tarígeirugu furísun, ába legélenchuni jagúdi.

²⁵Queí buri luágun amídi áriebu, ñíñanu Páblo lúma Sílas ayúmuragua lúma erémuja urému lun Búngiu, ja jíbiri, agáambaja. ²⁶Sódini, ába liábin ában oúnwenbun jarábaganáli, ába lánjingichuni tuágaburi furísun. Lídan óra ligía, ába lánjunrenchun sun béna, safá ligía sun güriñgüri le jawágubei adaürútiña. ²⁷Ába lagágudun oúnigiruti, dan laríjin luágu júnren líña lan sun tubéneri furísun, ába laságarunun lefeíte lún yebe láfaragun lúngua, sún yebe laríñagun luágu nüdúngua jamá adaürútiña. ²⁸Ába lagúaragun Páblo lun.

—Máfaraguabá búngua, awánja ya sun wagía.

²⁹Ábati lamúriajan oúnigiruti lámpu, ába lebélorun eíbaagueina, adádagareina láu anúfudei, ába láguragun lúngua lubádu jagúdi Páblo lúma Sílas. ³⁰Ába laságaruniña furísunrugugiñe, ába laríñagun joun.

—Wügúriña, ¿ca cátei lúnbei nadúgüni lun nasálbarun?

³¹Ába jaríñagun lun.

—Affíñebá luágu Wabúreme Jesucrístu, ábame basálbarun jáu sun tílana búban.

³²Ába jíchuguni ugánu luáguti Crístu lun jáu sun ja lúbiñebaña.

³³Lídan méme óra ligía, láu sun áriebujali lan buídu, ába lachíbuni bíti buri le jawágubei, ábati labásterun jáu sun lufámilian. ³⁴Lárigiñe, ába

lanúgüniña lúbiñoun, ába líchugun eígini joun, ¡máti lugúndan jáu sun lufámilian láu jafíñerun luágu Búngiu!

³⁵Larúgan bináafin, ába joínajan gumádimatiña polisía aríñaga lun oúnigiruti lun lígiragüdúniña Páblo lúma Sílas. ³⁶Ábati laríñagun oúnigiruti lun Páblo.

—Oúnajaaña gumádimatiña aríñaga nun lun nígiragüdünün, gayáraajali lubeiti jídin darángilañu.

³⁷Ába laríñagun Páblo joun polisía.

—Láu sun Rómata wamá, beíjamutiwa jagíbugiñe güriégia, míchigunga dan woun lun wadímurejan waweígiñegua, dágua jamáwa furísunrugun, ¿guetó buséntiña jígiragüdúniwa arámudaguárügü? ¡Máfuridunbadiwa! Núbín jamá aságarawa.

³⁸Ába jabájüdaguni polisía cátei le joun gumádimatiña, ába janúfudedagún gumádimatiña dan le jasúbudiruni luágu Rómata jamá Páblo lúma Sílas.

³⁹Ábati jóúdin amúriaja ferúduñ jama, ába jaságaruniña, ába jayúmuragun joun lun jáfuridun nígiñe ubúrugugiñe. ⁴⁰Dan le jáfuridunbei furísunrugugiñe, ába jóúdin túbiñe Lídía, lárigiñe jarjiniña affñetiña lúma jíchugun idérebugu joun, ába jasígiruni jaweíyasun.

Chagáguauí ubúругu Tesalónica

17 ¹Lídan jaweíyasun Páblo lúma Sílas, sügútiña Anfípolisgiñe lúma Apolóniagiñe, nígiñe, ába jachúlürün ubúrugun Tesalónica le ní tubei ában jalgílisin juríu. ²Quei léchun Páblo, nüdünti tídan ligílisi tugúya, adímurejati jáma úrüwa dimáasu, ságü luwéyuri eméraguni. ³Arúfudajati joun quei taríñaguni Lerérun Búngiu luágu lúnti lán meja lasúfurirun Crístu, lárigiñeme lan loúnwen, aba lánme lásaarun lídaangiñe ouweni lúnya labágaridun. Laríñaga buri joun.

—Jesúsu méme le uágubei nadímureja jun, ligía Crístubei le lúnbei liábin asálbaraña güriégia.

⁴Ábati jafíñerun jádaangiñe juríu, ába júaradun lúma Páblo lúma Sílas. Affñetiña gíñe sarágu ja mámabaña juríu ja judúguatiña lun Búngiu, jáma sarágu würiña weírigutiña. ⁵Juríu ja maffínebaña luágu Jesúsu lan Crístubei le lunbei liábin, magúndaantiña láu cátei le, ába jóúndaragun wügúriña wuríbatíña ja eíbugañajádügübaña úmada, ába jachágaraguágüdúniña güriégia ní ubúругu. Ába jaságarajanun lúban Jasón, áluajaña Páblo lúma Sílas lun jaságaruniña lun jedéregeruniña jájaburugún güriégia. ⁶Queíti madári jamániña ní, ába janúgüni Jasón jáma átiri jádaangiñe affñetiña jagíbugiñoún gumádimatiña lídan ubúругu ligía, ába jagúaragun aríñaga.

—Wügúriña ja, ja ebéresejabaña lídan sun fulásu, chülújaña gíñe nájoun, ⁷resíbi láaña Jáson lúbiñe. Sun jagía düúrúgua jamúti lilúrudun Urúei César, ladúga aríñagatiña luágu níjein lan ámu urúei, ában nege gíriti Jesúsu.

⁸Dan jagáambuni gumádimatiña jáma sun jíbiri güriégia cátei le, ába jachágaragun. ⁹Jáson jáma ja jíbiri, ába jafáyeijan, ába jígirawagüdúniwa.

Páblo lúma Sílas ubúругu Beréa

¹⁰Furése furése, dan le labúrigadun, ába jóunajaniña affñetiña Páblo lúma Sílas ubúругun Beréa. Quei jachúlürün ñi, ába jóúdin tídoun jalígílisin juríu. ¹¹Juríu ja ñibaña, buítimaati jagáburi jawei ja Tesalónicabaña, resibi jamúti ugánu luáguti Crístu láu ugúndani, ságüti wéyu jalíjanun Lerérun Búngiu lun jaríjini ánjein inárüni lubei le arínawagúbei joun. ¹²Sarágu jáña lubeiti affñerutiña jádaangiñe, affñe jagía gíñe sarágu ja mámabaña juríu, dándu würiña weirigutiña quei wügúriña. ¹³Dan le jasúbudirunbalin juríu ja Tesalónicabaña luágu lapúrichijañein lan gíñe Páblo Lerérun Búngiu Beréa, ába joudin achágaraguágüdaña güriña ñi. ¹⁴Ába jóunajani affñetiña Páblo furése lun lídin lacóstoun, leréderame Sílas lúma Timotéo Beréa. ¹⁵Ja ñúdünbaña láu Páblo, ába jáfayajan lúma chülú ubúругu Aténas. Lárigiñe, ába jagíribudun barúina jagía dimúrei lun Sílas lúma Timotéo lun jóúdin lárigi Páblo lídan lufúresen.

Páblo ubúругu Aténas

¹⁶Sun niján lan Páblo Aténas agúrabajei Sílas lúma Timotéo, medéraaguágüdünti larítagnun láu laríjini ubúругu ligía buin jáu бүрүбүн sándu. ¹⁷Ligíaja ladímurejaanbei tídan jalígílisin juríu lúma jáma ja mámabaña juríu ja ájuduragubaña lun Búngiu, adímureja ligía buri ságü wéyu jáma güriña ja úmadarugubaña, ñi lubei jadámuridagua. ¹⁸Ñínanu jádaangiñe wügúriña ja atúriajabalin jarúfudajan epicúreogu, jáma ja atúriajabalin jarúfudajan estóicogu, ába jadímurejan lúma. Jaríñaga jíbiri.

—¿Cáfunasan laríñagubei wügúri le woun, líbebei ladímurejan?

Jaríñaga jíbiri.

—Camátia ladímurejaña jawágu ámu búngiu.

Jaríñagunbeiti ítara ladúga lapúrichijan Páblo joun luágu Jesúsu lúma luágu ásaaruni lídaangiñe ouweni. ¹⁹Ábati janúgiini lídoun ában fulásu gíriti Areópago, le ñi lubeija jóúndaragua lun jagáambagun jóúngua, ába jaríñagun lun.

—¿Gayáraati wasúbudiruni cátei lan iséri cátei le barúfudajabei?

²⁰Cátei lé buri baríñagubei woun, terénchati woun, buséntiwati wasúbudiruni ca lan laníchigubei.

²¹Sun Aténasna, jáma teréncha ja aganoúbaña ñi, marítaguntiña luágu ámu cátei lueídügüya luágu jaríñagun lúma jagáambun cátei iséri.

²²Ábati laráramun Páblo jamídaangua ñi Areópago, ába laríñagun.

—Wügúriña Aténasna, aríja numúti luágu affñe jumá jawágu jisándun,

²³ladúga dan le aríajaena nubálin fulásu buri le ñi lubei jájuduragua joun jisándun, darítina ában latárü le ñi lubei бүрүwañu lan dimúrei le. “Lun Búngiu le ibídiñewabei”. Búngiu le, le únbei jájuduragua, le ibídiñebei jun, ligía Búngiu le uágubei nadímureja jun.

²⁴Ligía Búngiu le adúgübalin ubou lúma sun cátei le ubouagubei, ligía labúremebei siélu luma ubou. Maganoúnti tídan ligílisi to jadúga

gürígia, ²⁵memégeirun lumúti gíñe le gayáraabei jadúgüni gürígia luágu lufúleisein, ligía guánarügü íchugubei ibágari lúma garábali, lúma sun cátei woun, sun wagía.

²⁶Lídaangiñe ábanrügü wügüri ladúgaña sun néchaanigu lun jaganoún lídan sun fulásu, aráanseleí dan le lúnbei jabágariduni lúma fulásu le lúnbei ñíba lan jagánawa. ²⁷Adúga lumúti Búngiu sun líra lun gayáraabei lan jáluajani gürígia, gayára lámuga jadáriruni láu jáluajani, láu sun inárüni lan luágu madíse lan Búngiu lueí cáda ában wádaangiñe. ²⁸Ladúga lídaangiñeti Búngiu awánjein lubeí, gabágarí wagía, eíbuga wagía ligíbuagu ubou le, quei jaríñaguni poétagu jídaangiñe. “Lirájüñü Búngiu wagía.” ²⁹Queíti lirájüñü wabeí Búngiu, moún lumuti wanúgüni Búngiu quei ában sándu le gólu, o pláta o dúbü le jadúga wügüriña quei jarítagun luágu ítara líña lan Búngiu. ³⁰Mebéresegúnti méja Búngiu láu cátei le jadúgübei gürígia lábugiñe libídiñe joun, ánjein guetó, aríñagati joun sun gürígia lídan sun fulásu lun jasáansiruni jóuserun. ³¹Ladúga anúadajaali Búngiu ában wéyu lun ligíaba lan wéyu lagúseragüdüniña gürígia ja ubouágubaña láu ísuruni láu ában wügüri le anúadaja lálalíbei, wügüri ligía, ligía Jesucrístubei, arúfuda lumúti woun láu lásaaragüdüni Jesúsu lídaangiñe ouweni lúnya labágaridun.

³²Dan le jagáambubei luágu ásaaruni lídaangiñe ouweni, ñíñanu jádaangiñe, ába jéjerajan láu, jíbiri ába jaríñagun.

—Lídaanbagúbei ámu dan wagáambeí badímurejan luágu buri cátei le.

³³Ábati lígírüniña Páblo. ³⁴Ába jaffínerun jádaangiñe luágu Jesucrístu, ába jafálaruni. Níñein Dionísio jádan, lé meja ában jádaangiñe ábutigu lídan fulásu le giríbei Areópago, túma gíñe ában würi gírítu Dámaris, jámaya ámu gürígia.

Páblo ubúruyu Corínto

18 ¹Lárigiñe cátei le, ába láfuridun Páblo Aténasgiñe, ába lídin ubúruyu Corínto. ²Ñi ladárra ában juríu gírítu Aquíla, túma lúmari to gíríboun Priscíla, Póntona jagía. Málügili lueígiñe jayábin Itáliagiñe, jayábinbei ñígiñe ladúga líchugun urúei Cláudio dimúrei lun jáfuridun sun juríu Rómagiñe. Ába lídin Páblo aríjaña, ³queíti ában lan lifsiute jáma—tadáawagun quiámpu—ába leréderun jáma lun jawádigimaridun lídan ában. ⁴Ságüti wéyu le lidáni eméraguni, lídin Páblo tídan jalígílisin juríu adímureja, áni gáñei láaña buri dándu juríu quei ja mámabaña juríu lun jaffínerun luágu Jesucrístu.

⁵Dan jachúlürün Sílas lúma Timotéo Macedóniagiñe, ába líchaagun Páblo lúngua le gumúti apúrichíjei Lerérun Búngiu. Aríñagati joun juríu furáangu luágu Jesúsu lan Crístubei le jagúrabajabei lun lasálbaruniña lídaangiñe jaffígoun. ⁶Ánjaña juríu, ába jasígeneruni le lubeíbei, anábagua buri jameí. Ábati láfurudunun Páblo labíte jawágun, arúfudei joun luágu mínsiñe lan jagáburi lun, ába laríñagun joun.

—Ánjaünme eféridira jídaangiñe, mámaalime nídaangiñeti. Lúmagiñe guetó, neíbuga apúrichíja joun ja mámabaña juríu.

⁷Ába láfuridun tídaangiñe jalígílisin juríu, ába lídin lúbiñoun ában wügúri gíríti Jústo, wügúri ligía, judúguati lun Búngiu, ñi toubagiñe ligílisi lagánawa. ⁸Crispo, le tábuti jalígílisin juríu, ába lafiñerun luágu Wabúreme Jesucrístu, jáu sun tílana lúban. Sarágu giñe jádaangiñe Coríntona, dan jagáambunbalin ugánu luáguti Jesúsú, ába jafiñerun, ába jabásterún. ⁹Ábati lasálriragun Wabúreme Jesúsú lun Páblo luágu ában áriebe, ába laríñagun lun.

—Manúfudebá, bapúrichija méme, mámanichabá, ¹⁰ladúga anájein búma, úabei ni ában agúruruti buágu lun ladúgün wuríbani bun. Añájein sarágu gürígia lídan ubúrgu le ja lúnbaña nánigubaña lan.

¹¹Reídeiti lubeiti Páblo ában irúmu dimí ñi Corínto arúfudajei Lerérun Búngiu joun lílana fulásu.

¹²Lídan dan le Galión lan gumándanbei Acáya, ába jóundaragun juríu lun járügüdüni Páblo. Ába janúgüni ligíbugiñoun lúruđu lun lagúserawagüdü. ¹³Ába jariñagun lun gumándan.

—Wügúri le, leréde arúfudaja joun gürígia lun jájuduragun lun Búngiu láu ában igáburí le múaraanbei lúma lúruđu.

¹⁴Dán yebe ladímureja lan Páblo, ligía laríñagun Galión joun juríu.

—Lun jamúga ában lan wuríbani o dúru júrüti ladúgübei wügúri le, níchaaguña jamúga núngua lun nagáambunün, jugúya juríu, ¹⁵quei luágu lan dimúrei burí, lúma íri, lúma jilúrudun, aráanse jumeí júngua, ladúga mabúseeruntina nagúseragüdü luágu burí cátei le.

¹⁶Ába labúgaguniña ñígiñe. ¹⁷Ábati járügüdüni sun güríégugu Sóstenes le tábuti jalígílisin juríu, ába jabúleiseiruni ñi guánarügü ligíbugiñe gumándan. Mebéresegúnti Galión láu líra.

Lagíribudun Páblo Antioquíoun, lagúmeseruni lúruđwan luweýyasun apúrichija

¹⁸Lárigiñe líra, ába leréderun Páblo átiri dan ñi Corínto. Lárigiñe, ába layóuragun joun afiñetiña, ába lídin Síria úara túma Priscíla lúma Aquíla. Ába lásaruni lídiburí lídan ubúrgu Céncrea lubáragiñe ládinun, lun lagúnfulirun láu ában méja daráđu le ladúgübei lúma Búngiu. ¹⁹Dan le jachúlürün ubúrgu Éfeso, ába lígiruniña Páblo Priscíla lúma Aquíla lun jeréderun ñi lídan ubúrgu ligía. Lubáragiñe lígiruni Páblo Éfeso, ába lídin ligílisirugu adímureja jáma juríu. ²⁰Ába jamúriañan lúma lun leréderun méme ñi jáma, májati. ²¹Ábati layóuragun joun, laríñaga joun.

—Mósu ñi nan Jerusalén lubá féđu le lúnbei ladúgün, nagíribudayaba aríjaün ánjein busén Búngiu.

Ába ládinun, ába lídin Éfesogiñe. ²²Türúti Cesaréa, ñígiñe ába lídin Jerusalén abúsura joun tílana ligílisi, lárigiñe, ába larágachun Antioquíoun. ²³Lárigiñe lásügürün átiri dan ñi, ábaya láfuridun, ába leíbuguni sun fulásu Galácia lúma Fríjia ában ában, íchaajeina dúgüdaguaü joun afiñetiña.

Lapúrichijan Apólos ubúругu Éfeso

²⁴Lídan dan ligía, ába lachúlürün ában juríu gíriti Apólos ubúругun Éfeso, Alejandríana juríu ligía. Gapúrichijati, áni subúdi lumúti gíne Lerérun Búngiu buídu buídu. ²⁵Subúdi luáguti Asálbaragülei le lúnbei liábin lun, áni apúrichijati luágu Asálbaragülei ligía táu sun tarúman lanígi. Sun le larúfudajabei luágu Jesúsu, inárüni, láu sun loúgua lan lasúbudirun luágu, le rügüñein larúfudajabei Juan le abásteragüdjabei luágu Jesúsu le lúnbei liábin lárigiñe, lasúbudira. ²⁶Luágu ában wéyu, dan le ladímurejaña lan Apólos tídan jalígílisin juríu láu sarágu ichoúruni, ába jagáambuni Priscíla lúma Aquíla. Dan lagúmuchun lapúrichijan, ába janúgüni Priscíla luma Aquíla jábiñoun lun jafínraanguagüdünitima luáguti Jesúsu le Wasálbaragülebei lun, luma luáguti cátei le larúfudajabei. ²⁷Dánti le labúseerunbei Apólos lídin loúbawagun Acáya, lúmagiñeñanu afñetiña Éfeso lun lídin, ába jóunajan ában gárada joun afñetiña ja ñibaña Acáya lun jerésibiruni buídu. Dan lachúlürünbei Apólos Acáya, íderagua lumútiña ja lafñeragüdübaña Búngiu luágu Jesúsu, láu lareíni, ²⁸arúfuda lumúti joun güriágu láu richaú le siñá jamuti asígenara, luágu marícha lan le jarúfudajabei juríu, arúfudaleí joun tídaangiñe Lerérun Búngiu luágu Jesúsu lan Crístu le jagúrabubei lun lasálbaruniña.

Páblo ubúругu Éfeso

19 ¹Sun niján lan Apólos ubúругu Corínto, ligía lásügürün Páblo labádinaguagiñe buri fulásu, ába lachúlürün Éfesoun ñi lubeí ladárira sarágu afñetiña. ²Ába laríñagun joun.

—¿Resíbi jumútisan Sífiri Sándu dan le jafñerunbei luágu Jesucrístu? Jaríñaga lun.

—Uá, magáambungubeígidiwa yebe luágu níjein lan Sífiri Sándu.

³Ábati laríñagun joun.

—¿Cáti luwúyeri badísei jerésibirubei?

Jaríñaga lun.

—Le labásterágüdün Juan.

⁴Laríñaga Páblo joun.

—Labásterágüdüniña méja Juan güriágu, arúfudei luágu sáansi jamáali lan jóuserun, aríñagati gíne joun luágu lúnti lan jafñerun luágu le lúnbei liábin lárigiñe—luágu Jesúsu le Crístubei, le Jasálbaragülei.

⁵Dan jagáambuni cátei le, ába jabásterun lídan líri Wabúreme Jesúsu.

⁶Dánti le líchugunbalin Páblo lújabu jawágu, ába liábin Sífiri Sándu jawágun, ában jadímurejan dimúrei buri teréncha, ába buri ladímurejan Búngiu jayúmulugugiñe. ⁷Jawáraañanu dúusu wügúriña jádan súnugubei.

⁸Ürüwañein játi láu Páblo abásija tídoun jalígílisin juríu le ñi lubeíja lapúrichija, adímureja ligíaja furáangu luágu larúeijan Búngiu, afñegüda láña güriágu luágu.

⁹Ñíñanu gíne, edéreragüdütu janígi, májatiña jafñerun, adímurejarügü jagía

wuríba luágu lémeri Crístu jagíbugiñe güirígia. Ábati ladíreirun Páblo jaweí, ába lanúgüiniña ja affínebaña luágu Jesucrístu tídoun ában lescuéla to ñí lubei larúfudaja ában wügúri gíriti Tiránno, ábaja ladímurejan ságü wéyu joun, ñi. ¹⁰Ítara líña lasígirun luágu bián irúmu, súnti ja aganoúbaña loúbawagu Ásia, agáamba jamúti ugánu luáguti Wabúreme Jesúsu, dándu jurú quei ja mámabaña jurú. ¹¹Adúgati buríti Búngiu oúnwenbun buri miláguru lídaangiñe Páblo, ¹²darí lun tántügüniwa buri músue o anánguni to dagáaru luágu lúra joun sánditiña, ábaja jareídagun, furí jagíaja espíritugu wuríbatíña jádaangiñe.

¹³Ñíñanu jurú eíbugañajadügütiña, aságajatiña gíñe espíritugu wuríbatíña jaweí güirígia, álugatiñá yebe jayúsuruní líri Wabúreme Jesúsu lun jaságajaniña, jaríñaga buri joun espíritugu.

—Gumádi numútibu lídan líri Jesúsu, le uágubei lapúrichija Páblo, lun báfuridun.

¹⁴Ñíñanu sédü lirájüñü ában jurú gíriti Escéva, jábuti méja fádírigo, jádan ja adúgübalin buri cátei le. ¹⁵Níjein ában jadügüni, ába loúnabuniña espíritugu wuríbati ligía.

—Subúdi numúti Jesúsu, subúditi gíñe nun cátei lan Páblobei, ánjein jugúya, ¿cátaün?

¹⁶Ába lachúragun wügúri le láubei espíritugu wuríbati lúngua jawágun, gabáfuti sügü jáu súnqubei, ába labúleiseiruniña buídu, ába jeíbaagun ñígiñe surúsu lúma láu buri bíti jawágu. ¹⁷Agáamba jamúti sun ja aganoúbaña Éfeso cátei le, jurú jáma máma jurú, ába janúfudedagun, weíruti linébedun líri Wabúreme Jesúsu joun.

¹⁸Sarágu gíñe buri jádaangiñe ja affínerubaña, ába jayábin agúfeserei buri cátei wuríbati lé meja jadügübei, ¹⁹sarágu gíñe buri jádaangiñe já meja gabíñarajadibaña, ába janúgünun jalíburun buri, ába jágudunun jagíbugiñe súnqubei. Dan jabájüdünbalin tebégi líburu buri tugúya, gebégitu quei buri dimí-san mílu murúsun seínsu le pláta. ²⁰Ítara líña abúrchagueína lan ugánu luáguti Jesúsu, arúfudeinaleí lubáfu lun lasáansiragüdüni jagáburi güirígia.

²¹Lárigiñe sun cátei le, ába laráanserun Páblo lun lídin aríjaña affíñetiña Macedónia luma Acáya, lubá lasígiruni luweíyasun Jerusaléoun. Aríñagati gíñe luágu lárigiñe lanme lídin Jerusalén, lídiba lan gíñe Róma. ²²Ábati loúnajan bíama jádaangiñe ja íderagubalin lubá, Macedónia, wügúriña jagía, Timotéo luma Erásto, ligía, ába leréderun átiriraiya dan Ásia.

Chagáguauí ubúruyu Éfeso

²³Lídan dan ligía, ñíñein ában oúnwenbun achágaraguní Éfeso jaweígiñeti ja afálarubalin lémeri Crístu, ²⁴lídaangiñeti ában wügúri gíriti Demétrio, ladáawagun cátei láuti pláta lífisiutebei. Wügúri ligía, adáaguati tirájüñü ligílisi láu pláta to tilígilisin sándu to gíriboun Diána, belútiti sarágu seínsu joun ja ñadágimeinbaña lúma. ²⁵Ábati loúndaruniña ja ñadágimeinbaña lúma úara jáma ámu ja ñadágimeintiña ámu físiu le lenége jafísiute, ába laríñagun joun.

—Wügúriña, subúdi jumúti luágu ñulú lan wabágari láu físiu le, ²⁶agáamba jumáali, aríja jumeí ída líña lan lídin Páblo aríñaga luágu máma jamá búngiugu sándu ja jadúgübaña wügúriña, áni gíbeeña gürígia jafíneragüdün, mámarügü ya Éfeso, lídan gíñe líbe-ágei Ásia. ²⁷Ñóunguati cátei le, ladúga gayáraabei weféridiruni wabísinisín, gayáraabei gíñe teféridiruni tilígílisín búngiu Diána tuweírígún, ábame tanügún búngiu Diána to únoun jájuduragua sun gürígia Ásia lúma lídan sun uboué quei ni cáta.

²⁸Dan le jagáambunbalín cátei le, ába jagáñidun buídu, ába jagúaragun.

—¡Weírígutu Diána to jabúngiute Éfesona!

²⁹Ñíñeinti ában oúnwenbun achágaraguní lídan sun ubúrugú ligía. Ába járügüdüni Gáyo lúma Aristárco, biáma wügúriña Macedóniana ja úrabaña lúma Páblo, ába jadúruguduniña chúlú tuágún múna to ñi lubeíja jóundaragua. ³⁰Álugatí yebe Páblo lebélorun lun ladímurejan joun gürígia ñi lun ladílirun sun cátei, mígirun jamúti affñetiña lun lebélorun. ³¹Ñíñanu gíñe jádaangiñe ábutigu ñi Ásia lumádagu Páblo, oúnajatiña gíñe dimúrei lun lun mebélorun lan ñíjin. ³²Ñíti lídan adámurini, jíbiri agúaragua ában cátei, jíbiri agúaragua ámu, ladúga chagágujaña gürígia, jibe-ágei, ibídiñeti joun ca lan lébubei jadámuridagun. ³³Ñíñanu jádaangiñe gürígia, ába jafúnraanguágüdüni cátei le lun Alejándro, le jádajabei jurú ligíbugiñoún guríriguaü lun ladímurejan luágu jafúleisein. Ába ladúgün Alejándro seíni láu lújabu lun jámanichun, lun ladímurejan luágu jafúleisein jagíbugiñe gürígia. ³⁴Dan jasúbudirunbalín luágu jurú lan, ába jagúarajan sun jagía lídan ában, yaráfa lun bián óra.

—¡Weírígutu Diána to jabúngiute Éfesona!

³⁵Dánti le gálumagüda láaña abúrújati le láni ubúrugú ligía gürígia, ába laríñagun.

—Gürígia Éfesona, sun gürígia subúdi jamúti luágu Éfesona lan oúnigirubárun tilígílisín búngiu Diána, túma tiyáwa to áburujaboun siéluigiñe. ³⁶Quei úa lan ni ában lun lasígeneruni cátei le, gáluma jumá, madúga jumá ni cáta masáminarunga jumeí buídu. ³⁷Wügúriña ja, ja janúgübaña ñájoun, míwerujan jamágiru jilígílisín, madímurejan jagía wuríbati tuágu jubúngiute. ³⁸Ánjein níjein lubeí cátei uáguti labúseera Demétrio jáma ja ñadágimeinbaña lúma líchugun jadúnrun, ligía níjein lubeí agúseragüdüti lúma agúseragülei, gayáraati jídin ligíbugiñoun lúruudu lun ladímurejan cáda ában lueígiñegua. ³⁹Ánjein ámu lubeí cátei jamúriajabei, lúnti laráanserún lídan ában adámurini le richátí, ⁴⁰ladúga gayáraabei laríñawagúniwa luágu wagúbujaña lan wuríbani ladúga cátei le asúseredubei ugúñe, ibídiñebeí woun cába lan wóunabagüle ánjava álügüdúwa luágu chagáguau le.

⁴¹Lárigiñe laríñaguni cátei le, ába lagúmuchaguagüdüni adámuridaguni.

Luweíyasun Páblo Macedónioun lúma Grécioun

20 ¹Dan le lagúmuchunbei chagáguauí Éfeso, ába loúnajan Páblo jawágu affñetiña lun jayábin lun, gayára lámuga líchugun gurásu joun, ábati loúburuniña, ába layotúragun joun, ába lídin Macedónioun. ²Luágu luweíyasun, chülúgueina líña jámagiñe affñetiña lídan buri fulásu le ídaangiñebei lásügüira, ru ligía sarágu dügüdaguauí joun láu lerérun. Ítara líña lachúlürün lídoun ageíraü le Grécia. ³Reídeiti úruwa játi ñi Grécia, ládina yebe ugúnein lun lídin Síria, ligía lagáambun luágu jelédeguña lan jurú lubá. Ábagubeíti laráanserun lun lagíríbudun múarugugíñe, sügüina ligíaya Macedóniagiñe. ⁴Gíbetiña wügüríña ñüdüntiña úara lúma. Sópater, le liraü Pyrrhus, Beréagiñe, Aristárco lúma Segúndo, Tesalónicagiñe, Gáyo, Dérbegiñe, Timotéo giñe, lúma giñe Tíquico lúma Trófimo, Ásiana. ⁵Affñetiña ja, ába jóúdin wabá, ába jagúrabuniwa ubúruгу Tróas. ⁶Wagía, lárigiñe fédu le teigín fein to magánaboun ísi, ába wáfuridun Filíposgiñe tídan ugúnein, seíngü wéyu lárigiñe, ligía wátürün Tróas, le ñí lubei wúwarada jáma ja ñüdünbaña wabáragiñe, ába weréderun ñi sédü wéyu.

Bisída láni Páblo ubúruгу Tróas

⁷Samúdi güñoun, ába jóúndaragun affñetiña lun jeígin fein le jarítaguagüle luágu loúnwen Crístu, Páblo arúfudajabei joun. Queíti gaweíyasúnbei lan larúgan, ába lasígirun adímureja joun darí kúmoun amídi áriebu. ⁸Íñuñanu lídan lürüwan túbanana múna to ñí lubei jóúndaragua, ñíñein sarágu lámpu durúngu. ⁹Ñíñein ában irájü agáambaja, ñun líña luágu funédere, Eútico líribei. Queíti lílubei lapúrichijan Páblo áriebu ligía, ába ladábudun lágu irájü ligía, ába larúmugun ñi, ába leíguadun lídaangiñe lürüwan túbanana múna, múarugun. Dan le jarárirunbei lun jiñúraguni, jilálali. ¹⁰Ábati larárirun Páblo, ába laróunrun ligíbuagu irájü ligía, ába loúburuni. Ába laríñagun joun affñetiña. —Madíjeri jumá, gabágaríyaali.

¹¹Ábayati lawárirun Páblo, ába jafánreinragunun fein, ába jeígin. Ábati lasígirun adímureja darí larúgadun, ligíaali lídin. ¹²Írájüti buga ligía, ába janúgüni águyu wínwañu, sun jagía láu ugúndani láu.

Weíyaasu lúmagiñe Tróasgiñe lun Milétoun

¹³Ába giñe wóúdin, ába wádinun tídoun ugúnein, ába wóúdin chülú Asón, le ñí lubei lúnti lan wabúduni Páblo quei wadáradun, ladúga busén lan lídin Asón múarugugíñe. ¹⁴Dan le wadúnragun lúma ñi Asón, ába ládinun wáma, ába wóúdin Mitiléne. ¹⁵Larúgan, ába wáfuridun ñígiñe, sügüina wagía ligíbugiñe ubóju Quío, ában wéyu lárigiñe, ligía wachúlürün ubóju Sámos. Ába weméraagun ubúruгу Trojílío, larúgan, ligía wachúlürün ubúruгу Miléto. ¹⁶Mátürüntiwa ubúruгу Éfeso luágu waweíyasun ladúga mabúseerun lan Páblo leréderun sarágu dan ageíraü Ásia, busénti lachúlürün Jerusalén furése lun ñi lan lubá fédu le Pentecostés ánjein gayára.

Lapúrichijan Páblo joun tábutigu ligílisi, Éfeso

¹⁷Dánti le Milétojadiwa, ába loúnajan Páblo jawágu tábutigu ligílisi Éfeso lun jayábin Miléto aríjei, ¹⁸dan le jachúlürünbei, ába laríñagun joun.

—Subúdi jumúti ída líña lan nigáburí lúmagiñe furúmiñeti wéyu nachúlürün Ásioun. ¹⁹Sun dan le jagánaguañadina lubeí, seríwitina lun Búngiu láu únabuni, láu sarágu águirai, súfuri áu sarágu láu cátei lé buri jabúseerubei jurú jadúgün nun. ²⁰Merédeti napúrichijan jun luágu cátei le lúnbei buídubei lan jun, arúfudaja áu jun furáangu lídan guríriguai lúma júbiñe. ²¹Dándu joun jurú quei joun ja mámabaña jurú, aríñagaadina luágu lúnti lan jasáansiruní jóuserun ligíbugiñe Búngiu, lúma lun jafñerun luágu Wabúreme Jesucrístu. ²²Guetó lubeíti neíbuga Jerusalén, loúnajan Sífiri Sándu. Ibídiñeti nun cába lan asúsereda nun ñi, ²³lé rügúñein nasúbudirubei, luágu sun lan ubúrgu le ñí lumuti nídin, aríñagati Sífiri Sándu nun luágu nadaürüba lan, nasúfuriruba sarágu, Jerusalén. ²⁴Úati ni cáta lídaangiñe áuti nebésera, ni nibágarí guánarügü, mebégití ni cáta nun, adúgarügü náali ligía le uágubei loúnajana Búngiu láu ugúndani darí lúmoun lagúmujóun, lun nadímurejani ugánu buíti luágu línsiñejabu Búngiu.

²⁵Guetó, choúru numúti luágu maríjindügüya láadina lan ni ában jídaangiñe, jugúya lé meja únbei napúrichija luágu larúeijan Búngiu. ²⁶Ligía naríñagunbei jun ugúñe luágu masándiragun nan núngua láu dúru luefiñe ni ában jídaangiñe, ²⁷ladúga subúdigüda náali sun laráansejan Búngiu jun, marámuduntina ni cáta jueí. ²⁸Toúnigigua jumá lubeíti júngua, toúnigi jumáñame affñetiña ja líchugubaña Sífiri Sándu lun jóunigiruniña, ja tánigu lílígílisin Búngiu, ja lagáñijabaña láu líta Liraú guánarügü. ²⁹Subúdi numúti luágu dánme lan nídin, jayábinba lan ámu áluga jagúnrinchaguni jafñen, quei lebelürun geígusi jádoun mudún áfaraguaña. ³⁰Ñíbaña jídaangiñe guánarügü, lubáragiñe jamúga jarúfudajani inárüni, jarúfudajabei iyéeni lun jafálaruniña affñetiña. ³¹Toúnigi jumá lubeíti, jarítagua jumeí luágu úrüwa lan irúmu náu ewerídijaün wéyuagu áriebu, ayájua buri áu.

³²Guetóti, nidújeñu, derége numútün lun Búngiu lúma lun ugánu le luáguti línsiñejabu, le gabáfubei lun léredagüdüni jafñen lúma lun líchugun ubáraü jun siélu jádan ja derégeguáañabaña jóungua lun.

³³Mabúseerun nágili ni liseínsun ni ában, ni lanáangun, ³⁴lubáragiñe líra, subúdi jumúti luágu ñadágimein nan lun nibíjini le nemégeirubei lúma le jemegeirubei ja númabaña. ³⁵Súnwandan narúfudajan jun luágu ítara líña lan luwádigimariniwa lun jíderawagún ja njeinbei jemegeirun, luágu gíñe lúnti lan larítawagún luágu dimúrei le laríñagubei Wabúreme Jesúsú dan le laríñagunbei. “Gúndaatimáati le íchugubei sügú láu le erésibirubei.”

³⁶Lárigiñe laríñaguni Páblo cátei le, ába lájuduragun, ába layúmuragun lun Búngiu jáma súngubei. ³⁷Ába jayájun súngubei láu igárigu, ába

jóuburuni Páblo, ába jachúuruni. ³⁸Jírutiñati ladúga laríñagun joun luágu maríjindügüya jamáali lánme. Ába jóudin íchaajei tuágu ugúnein.

Luweiyasun Páblo ubúrugun Jerusalén

21 ¹Dan le wígiruniña affñetiña, ába woúdin sügúlügü lídoun fulásu le gíribei Cos, larúgan, ában woúdin Ródas, nígiñe Ródasgiñe woúdin lun Pátara. ²Ñi Pátara wadárira ában ugúnein tefbuga Fenícia, ába wádinun tídoun, ába woúdin. ³Dan wásügürün, ába waríjini uboúju le Chípree, ába wígiruni lueígiñe wabaúna, ába wasígirun darí wachúlürün Síria. Queéti taráriguágüdüba lan ugúnein lídan ubúругu le gíribei Tíro, ába warárirun ñi. ⁴Áluaja wamútiña affñetiña ja ñíbaña, ába weréderun sédü wéyu jáma ñi. Ába lawísaruniña Sífiri Sándu luágu lasúfuriruba lan Páblo Jerusalén, ába jaríñagun lun lun mídin lan. ⁵Dan lásügürün sédü wéyu ligía, ába woúdin. Sun affñetiña jáu jámarigu jáma jasáanigu, ñúdüntiña íchaajawa chülú bougudi lueí ubúrugun, ñi béyabu ába wájuduragun ayúmuragua lun Búngiu. ⁶Ábati woúburagun woúngua jáma, ába wádinun tídoun ugúnein, jagía, ába jagíríbudun jábiñoun.

⁷Ába wagúmuchuni wawéiyasun baránaja lúmagiñe ubúrugugiñe Tíro darí Tolemáida, le ñí lubei wabúsura joun affñetiña, ába weréderun ában wéyu jáma ñi. ⁸Larúgan, ába láfuridun Páblo wáma, wagía le lúmabei, ába wachúlürün ubúrugun Cesaréa. Ñi woúdin lúbiñe Felípe le apúrichijabalin ugánu luáguti Jesucrístu, ába gíne jádaangiñe sédü wígüríña já meja anúadajoúbaña Jerusalén lun jeténirun lun le jemegeirubei affñetiña, ába weréderun lúma. ⁹Gasáaniguti Felípe gádürü würíña irájüñü ja máfuridungiña, íbija jamúti ubáfu lúmagiñe Búngiu lun ladímurejan jayúmulugugiñe. ¹⁰Átiri wéyu wáu ñi, ligía lachúlürün ában proféta Judéagiñe, gíriri Ágabo, ¹¹liábiña aríjawa. Ába lanúgiñi lubélitin Páblo, ába lagúrraguni lugúdi guánarü lúma lújabu láu, ába laríñagun.

—Laríñajare Sífiri Sándu luágu ítara lúba lan jagúrraguni juríu labúreme béli le ubúrugun Jerusalén, ábame jedéregeruní joun ja mámabaña juríu.

¹²Dan wagáambuni cátei le, wagía jáma Cesaréana, ába wayúmuragun lun Páblo lun mídin lan Jerusalén. ¹³Ába laríñagun Páblo.

—¿Ca uágu jayájua, írudagüdána? Aráansetina mámarügü lun nagúrragun Jerusalén, aráansetina darí lun noúnwen lueígiñe Nabúreme Jesús.

¹⁴Quei siñá wamani larítagun agáñeira, ába wígiruni, ába waríñagun lun ladügúniwa lugúndan Búngiu.

¹⁵Dan le gumújali webélujan ñi, ába waráanserun, ába woúdin Jerusalén. ¹⁶Ñúdütiña jádaangiñe afíñetiña wáma Cesaréagiñe, ñíñein ában Chíprena jádan, gíriri Mnasón, lújali lueígiñe lafíñerun luágu Jesucrístu, lúbiñeba wagánawa.

Bisída láani Páblo Jacóbo

¹⁷Dan wachúlürün Jerusalén, ába jerésibiruniwa afíñetiña láu ugúndani. ¹⁸Larúgan, ába woúdin lúma Páblo aríjei Jacóbo, ñíñanu

gíñe sun tábutigu ligílisi Jerusalén. ¹⁹Ába labúsurun Páblo joun, ába labájúdaguni sun cátei le ladúgübei Búngiu lídaangiñe joun, jádan ja mámabaña juríu. ²⁰Dan le jagáambunbalin ugánu le, ába jadímurejan luágu luweírigan Búngiu. Ábati jaríñagun lun Páblo.

—Wadúje, aríjabásan, añájein sarágu mílu juríu affñerutiña luágu Jesucristu, áni sun jagía, aríñagatiña luágu lúnti lan lasígirúniwa lilúrudun Moisés. ²¹Aríñawagúaaali joun luágu arúfudaja ban joun sun juríu ja aganoúibaña lídan jageíra ja mámabaña juríu lun madúgün jamá gásu luágu lé meja laríñagubei Moisés, áni aríñaga bán nege joun lun merésibirun jamá jasáanigu circuncisión, mafála jameíme wagáburi, wagía juríu. ²²¿Cábasan wadúga? Joúndaragubátia juríu dánme le jasúbudiruni luágu chülújadibu lan, lun jadúgün wuríbani bun. ²³Niján cátei le lúnbei badúgüni. Añájein gádürü wügúriña ya wádan, gásu jagúnfulirun ában darádu lúma Búngiu. ²⁴Barúibaña búmagua, ábame barúmadaguágüdün búngua jáma ligíbugiñe Búngiu según wagáburi, wagía juríu, fáyeibeíme le jagástarubei lun jagúnfulirun lúma jádaradun, lárigineme gayáraajálme jásaragüdüni jádiburi. Ítara lúba jaríjini sun juríu luágu iyéeni lan le aríñawagúbei joun buágu, gúnfulirügütibu lan gíñe lúma lilúrudun Moisés quei lubúdub. ²⁵Ánjeinti jawágu ja mámabaña juríu áni affñejaña luágu Búngiu, abúrújaadiwa joun lun madíjeri jamá luágu buri cátei le, lúnrügü meígin jamá úwi le dagágüdawaali joun sándu, ni jítai, ni anímaalu le tigíwarügüti, lun gíñe úa lan ni ában agámariduti wúri to mamárieiduntu lúma.

Járügüdüni Páblo adáura tídan témpulu

²⁶Ábati lanúgüniña Páblo gádürü wügúriña jagía, larúgan, ába larúmadaguagüdün lúngua jáma, ába lebélorun témpulurugun awísaja ídaba lan lagúmucha jawéyuri gádürü wügúriña jagía lun jarúmadun, léme lidáani jadágaragüdün cáda ában jádaangiñe lun Búngiu.

²⁷Dan lé yebe yaráfaali lun lagúmuchun sédü wéyu ligía lubá lagúmuchun jarúmadun ligíbugiñe Búngiu, ába jaríjini jádaangiñe juríu Ásiana Páblo témpulurugu, ába jachágaraguágüdüniña gürígia. Ába jarügüdüni Páblo, ²⁸ába jagúaragun.

—¡Wügúriña Israelítagu, íderagua jumáwa! Niján wügúri le eíbugubalin sun fulásu arúfudaja joun sun gürígia wuríba luágu wanásiñun, luágu lilúrudun Moisés, lúma tuágu témpulu to, belúgüdaali gíñe gürígia ja mámabaña juríu témpulurugun awíyedei fulásu sándu le ligíbugiñe Búngiu.

²⁹Jaríñagunbei ítara ladúga meja jaríjini Páblo ubúru lúma Trófimo le Éfesona, jarítaguatíñati luágu barúlaani témpulurúgun.

³⁰Ába jachágaragun sun lílana fulásu, ába jayábin gürígia eíbaagueina. Ábati jarügüdüni Páblo, ába jadúruguduní bougudin tueí témpulu, ába jadáuraguni béna furése. ³¹Busénjaña yebe jáfaruni jilágubei, ligía lachúlürün ugánu lun gumándan luágu chagágujaña lan sun lílana ubúru Jerusalén. ³²Ábati loúndaraguniña gumándan lisúdaaranigu jáma jábutigu, ába

lachúlürün eíbaagueina le ñíjin jabeí güri-gia. Dan jaríjini gumándan jáma súdaaragu, ába lásurun jabeíchuni Páblo. ³³Ábati layárafadun gumándan, ába lárügüdüni Páblo, ába lagúraguágüdüni láu bián güringüri, lárigiñe, ába lálügüdajan cátei lan, lúma ca lan lidúnrunbei. ³⁴Ámuñegueinarügüti cátei jaríñagun güri-gia, siñátiti gunfaráanda lan gumándan ni cáta ladüga ireíni le jadügübei, ába lanügagüdüni jábiñoun súdaara. ³⁵Dan le jachúlürünbei luágu testépute múná, ába janügüni súdaara Páblo oúyuajeina lueí jáfaruni güri-gia jilágubei, ³⁶ladüga jayábiña sún-gubei jarígi agúarajeina.

—¡Jilála!

Ladímurejan Páblo lueigiñegua

³⁷Dan lé yebe jádaraali lan Páblo múnadoun, ába laríñagun lun gumándan le jáubei súdaara.

—¿Gayáraati nadímurejan búma?

Ába laríñagun gumándan lun.

—¿Geréngaditibu güriégu? ³⁸¿Máma lubeí bugúya Ejíptona lé meja adügübei ában mabúchajäü luágu ában dan, ába lanügün gádürü mílu wügüríña gáfarajatiña lídoun fulásu mageírawaguti?

³⁹Laríñagati Páblo lun.

—Máma áu, juríu áu, Társona, ában fulásu weíriguti Cilícia. Adügabá fuleísei nun lun bígirunina lun nadímurejan joun güri-gia.

⁴⁰Ába líchugun gumándan úma lun, ába laráramun Páblo luágu estépu, ába líchugun seíni láu lújabu joun güri-gia lun jámanichun. Dan le manígaali, ába ladímurejan joun lídan hebréo, le jerérun juríu, ába laríñagun.

22 ¹—Nidújeñu jáma jagúbürigu, agáamba jumeí le lúnbei naríñaguni jun nueígiñegua.

²Dan jagáambun ladímurejan joun lídan jerérun, ábatima jámanichaguágüdün. Ábati laríñagun joun.

³—Juríu áu, le gumúti, ubúrugü Társo loúbawagu Cilícia nagúriajóua, ya Jerusalén naweírída. Lábugiñe larúfudajan Gamáliel natúriaja, úarati larúfudajan lúma jalúrudun binádu wagúbürigu. Jóuchatina súnwandan lun nesériwidun lun Búngiu táu sun nanígi, queígubeirügü ligáburi jadügüni jugúya ugúñe wéyu. ⁴Áu, eíbaaja numútiña meja lánigu Crístu darí náfaraguniña jilágubei, barúgua áu wügüríña furísunrugun. ⁵Geféenti fádiri ínútimaati jáu sun jábutigu juríu luágu rújama gárada nun joun wapaísanu ja Damáscobaña. Núdüntina ñi áluajaña affíñetiña luágu Crístu lun nanügüniña ñájoun lun nasúfuriragüdúniña.

Labájüdaguní Páblo luáguti lasáansiragun ligáburi

⁶Dan luáguñadina lubeí úma, yaráfaadina lun nachúlürün Damáscó, queíburi amídírugu, sódini ligía ladúnraagun ában oúnwenbun larúgounga siélu-giñe náu, ⁷ába náburujan múarugun. Ába nagáambun laríñagun ában

umálali nun. “Sáulo, Sáulo, ¿ca uágu befbaajanina?” ⁸Ábati naríñagun. “¿Cátabusan Nabúreme?” Laríñaga nun. “Jesúsu le Nazarétna áu, le méme befbaajabei.” ⁹Aríja jamúti ja úarabaña núma larúgounga ligía, ába janúfudedagun, magáambun jamúti lumálali le adímurejabei nun. ¹⁰Ábati naríñagun. “¿Cábagi nadúga, Nabúreme?” Ába laríñagun nun. “Sarába, beíba luágu buweiyasun Damáscoun, ñíba laríñawagúa sun le lúnbei badúgüni bun.” ¹¹Queíti maríjngüda láadina lubeí buga larúgounga ligía, ába járgüdüni ja númabaña nújabu darí wachúlürün Damáscu.

¹²Ñiñein ában wügüri Damáscu gíriti Ananías, gúnfuliti buídu lúma lilúrudun Moisés, sun juríu ja aganoúbaña Damáscu adímurejatiña buídu luágu wügüri ligía. ¹³Ába liábin Ananías aríjana, dan lachúlürün, ába laráramun nubádu, ába laríñagun nun. “Nidúje Sáulo, ibíjayabei baríjin lárigoún.” Lídan méme óra ligía, ába léfegechun nágu, ába naríjini. ¹⁴Ábati laríñagun nun. “Anúadaja láadibu Jabúngiute binádu wagúbürigu lúmagiñe binárü lun basúbudiruni lugúndan, lúma lun baríjini Jesúsu le richáguabei, lun bagáambuni lumálali, ¹⁵ladúga bíchuguba lan fe luágu Jesúsu joun sun gürígia, abájüdagubeíme le aríja báalibeí lúma le agáamba báalibeí. ¹⁶Guetóti, ¿ca uágu badárasaja? Sarába, badíseibá jeménigiñu luágu Wabúreme lun lachíbun bíffgoun.”

Labájüdagun Páblo luágu loúnajoún apúrichija joun ja mámabaña juríu

¹⁷Dan nagríbudun ubúrugun Jerusalén, luágu ában wéyu dan le nídín témpulurugu ayúmuragua, ába lasáliragun Nabúreme Jesúsu nun, ¹⁸ába laríñagun nun. “Furíba yágiñe Jerusaléngiñe, oúfuda, ladúga madúgünbaña juríu gásu láu le baríñagunbei nuágu lídan fulásu le.” ¹⁹Ábati naríñagun lun. “Nabúreme, subúdi jamúti luágu ñüdü nán buri méja tídan sun jalígílisin afíñetiña anájajaña ja afíñebaña buágu furísunurugun, beí buri náña. ²⁰Dan le láfarúnbei Estéban jilágubei, le bánigu lé meja adímurejabei buágu, ñíñadina, gúndaatina láu jáfaruni, áu oúnigirubárun janáangun ja áfarubalín.” ²¹Ába laríñagun Nabúreme nun. “Beíba, ladúga noúnajadibu díse, apúrichija joun ja mámabaña juríu.”

Páblo lújaburugu gumándan

²²Agáamba jamúti chúlú lúmoun ladímurejan luágu lídin apúrichija joun ja mámabaña juríu, ába jagúmeserun agúaraja.

—¡Áfara jumeí jilágubei! ¡Maríchatí lun labágaridun!

²³Queíti jasígirun agúaraja, achújoun buri janáangun, achúja calíqui íñun le jagáñi, ²⁴ába laríñagun gumándan lun ladarúniwa Páblo jábiñoun súdaara, ába loúnajan abeíchei lun ladímurejan, lun lasúbudirúniwa ca lan uágu jagúaraja gürígia luágu ítara. ²⁵Dan le gürágua jamáali lun jabeíchuni, ába laríñagun Páblo lun jábuti súdaara le ñíbei.

—¿Garíchatünsan lun jabeíchun ában wügüri Rómana, magúserunga ligía?

²⁶Dan le lagáambuni jábuti súdeara cátei le, ába lídin aríñaga lun gumándan.

—Tounigibátia láu le lúnbei badúgüni, Rómanatia wügüri le.

²⁷Ábati lídin gumándan luágun Páblo, ába laríñagun lun.

—¿Inárüni luágu Rómata ban?

Laríñaga Páblo lun.

—Ánja.

²⁸Ábati laríñagun gumándan.

—Fáyeitina sarágu seínsu lun Rómata nan.

Laríñaga Páblo.

—Ánjein áu, ñi nagúriajoúa.

²⁹Ába jígiruni já yebe lúnbei jabeichuni furése, liábin gíne gumándan, dan le lasúbudiruni luágu Rómata lan Páblo, ába lanúfudedagun lueígiñe lagúraguni.

Páblo jagíbugiñe lúrudugu jurú ja íñutimáabaña

³⁰Larúgan, busénti gumándan lasúbudiruni ca lan lidúnrunbei Páblo jarúma jurú, ába lagídaruni güríngüri lueí, ába loúndaraguágüdüniña jábutigu fádorigu jáma lúrudugu jurú ja íñutimáabaña, ábati laságaruni Páblo, ába líchuguni jagíbugiñe.

23 ¹Ába laríjin Páblo jawágun lúrudugu jagía, ába laríñagun joun.
—Nidújeñu, jarúmati nasándiragun núngua ligíbugiñe Búngiu chülú lúmoun wéyu le.

²Ábati loúnajan Ananías, fádiri le íñutimaabei, lun jagáyuajan ja yaráfabaña ñi luágun liyúma Páblo. ³Ába laríñagun Páblo lun.

—¿Lagáyuajaba Búngiu buágu, biángua tigíbu bugúya le! Ñun bíña ñi lun bagúseragüdüniña quei laríñaguni lúrudu, ¿cáti uágu bagáyuagüda nuágu, adúraaguei lúrudu?

⁴Ába jaríñagun ja ñíbaña lun.

—¿Ítara liñásan banábuni fádiri le íñutimaabei le láni Búngiu?

⁵Ába laríñagun Páblo.

—Nidújeñu, ibídiñetí yebe nun luágu fádiri lan le íñutimaabei, ladúga taríñajare Lerérun Búngiu. “Madímurejaanbadibu wuríba luágu ában agúmadijati bageíra.”

⁶Subúdi lumúti Páblo luágu jánigu lan saduséogu jíbiri ja ñíbaña, jíbiri, jánigu fariséogu, ába laríñagun láu umálali jéreti.

—Nidújeñu, fariséo áu, jádaangiñetiña fariséogu nagúbürigu, áni jagúseragüdüñadina ladúga afíne nan luágu jásaaruba lan jiláaña lídaangiñe ouweni lúnya jabágaridun.

⁷Dan le laríñagunbálin cátei le, ába jagúmeserun fariséogu jáma saduséogu asígeneja jámagua, ába lafánreinragun adámurini. ⁸Ladúga jaríñajare saduséogu luágu másaarunbaña lan jiláaña lídaangiñe ouweni, úatiña nege gíne ánjeligu, ni espíritugu, ánjañati fariséogu, afíñetiña luágu

sun cátei le. ⁹Jareínchati súngebey, ába jásaarun jádaangiñe arúfudajatiña lilúrudun Moisés ja ñibaña, áni fariséogu giñe jagía, ába jaríñagun.

—Wügúri le, úati ni cáta wuríbaty ladúga, áni ánjeindügü ában lubeí espíritu adímurejabei lun o ában lan ánjeli, toúnigi wamátya lueí wadárírún oucha weréderuni luwádigimari Búngiu.

¹⁰Weírjaly sigéney darí lun lanúfudedun gumándan lueí jáfaruni Páblo jilágubei. Ábati loúnajaniña lisúdaaranigu lun jaságaruni Páblo lídaangiñe adámuriny lúnya janúgüny jábiñoun súdaara.

¹¹Le ában árieby, ába lasálriragun Wabúreme Jesúsuy lun Páblo, ába laríñagun lun.

—Manúfudebá, Páblo, ladúga ítara quei rújadiby lan fe nuágu ya Jerusalén, bíchuguba giñe fe nuágu, Róma.

Aráansejaní lun láfarúniwa Páblo jilágubei

¹²Larúgan, ába jebélurun juríu lídoun úarany lun jáfaruni Páblo jilágubei, ába jaríñagun láu íñaraguny ligíbugiñe Búngiu luágu meígnbaña lan, mátun jagíame ny cáta darí jáfaruny. ¹³Jougiñe bián-wein wügúriña ja aríñagubaly cátey le. ¹⁴Ábati jóúdy jámoun jábutigu fádirigu lúma jámoun wügúriña wefrigutyña jádan juríu, ába jaríñagun.

—Aríñagaadya láu íñaraguny luágu meígnbadya lan ny cáta darí wáfaruny Páblo jilágubei. ¹⁵Guetóty, jugúya jáma ja jíbyrú lúrudugu íñutimaatyña amúryaja jumá lúma gumándan lun lanúgüny jun jarúga, jaríñagame lun luágu lun lántima jálúgüdyñy luágu dúru le rúwaalíby luágu jabúseera jaríjiny. Wagía, aráanseñu wáby lun wáfaruny lubáragiñe lachúlúryñ.

¹⁶Ába lachúlúryñ cátey le lábyn lagáambun tiraú lítu Páblo, ába lídyñ jábiñoun súdaara asúbudirygydey lun Páblo. ¹⁷Ábati lagúaryñ Páblo lun ában jádaangiñe jábutigy súdaara, ába laríñagun lun.

—Barúby irájü le lúmoun gumándan, nýjeiny cátey lun laríñaguny lun.

¹⁸Ába lanúgüny jábuty súdaara lúmoun gumándan, ába laríñagun lun.

—Wáty adaúrúty Páblo nun, ába lamúryajan núma lun nanúgüny irájü le bun ñájoun, nýjeiny nege cátey lun laríñaguny bun.

¹⁹Ába lárügüdyñy gumándan lújaby irájü ligía, ába lanúgüny lun jábugua jamá, ába laríñagun lun.

—¿Ca babúseerubey baríñagun nun?

²⁰Ábati laríñagun irájü ligía lun.

—Belújany juríu lídoun úarany lun jamúryajan búma lun banúgüny Páblo jagíbugyñoun lúrudugu íñutimaatyña lún nege jálúgüdyñy lúma luágu lídúnrun. ²¹Maffínerabá joun, añájeiny jougiñe bián-wein jawúgyryña arámudagy jabá úmada agúrabajey lun jáfaruny jilágubei. Aríñagaanya láu íñaraguny ligíbugiñe Búngiu luágu meígnbaña lan, mátun darí jáfaruny Páblo, guetó aráanseñu jáña, jagúryba rügúñey bounabagúle.

22Ábati loúnajani gumándan irájü ligía águyu, aríñageina ligía lun lun maríñagun lan ni ca un luágu abájüdagua láali lan cátei le lun.

Loúnajóun Páblo lun gumádimati le Félix

23Ába lagúarun gumándan joun bián jádaangiñe jábutigu súdaara, ába laríñagun joun lun jaráanserun bián-san súdaara lun jóudin Cesaréa eíbu, úara jáma úrúwa-wein-díisi ja jawágutiña gabáyu, jáma bián-san ja táutiña efeín, lun jóudin ladaúnrun néfu gúñoun. 24Aráansegüdáti gíñe gabáyu lun laweínjaniña Páblo, ru ligía dimúrei lun jachúlüragütúni Páblo lúmoun gumádimati Félix láu magádiei. 25Oúnajati ában gárada jáma, laríñajare tídan gárada tugúya.

26“Lúmagiñetu Cláudio Lisías lun gumádimati Félix le weírigubei, mábuga níña bun. 27Niján wügúri le, le noúnajabei bun, daújamaali yebe juríu áni jáfaraali yebe jilágubei, dan le nasúbudirúnbalin luágu Rómata lan, ába nídin jáu nisúdaaranigu, ába neséfuruni. 28Queíti nabúseerun nasúbudiruni ca lan lidúnrunbei jarúma, ába nanúgüni jagíbugiñoun lúrudugu juríu ínütimaatiña. 29Lidúnrun jarúma luáguti buri cátei le luáguti jalúrudun, úati iríchaü lun láfarún jilágubei, ni íbini lun ladaúrún. 30Quei lachúlürün lábun nagáambun luágu jaráansejaña lan juríu lun jáfaruni jilágubei, ligía lébubei noúnajani bun madárasajaanga. Aríñagaadina gíñe joun ja íchugubaña lidúnrun lun búma lan jaráanserei le jánibeí lúma.”

31Ábati janúgüni súdaara Páblo quei laríñawagúniwa joun, áriebe, chülú Antípatris. 32Larúgan, ligía jagíribudun súdaara ja eíbubaña, súdaara ja jawágubaña gabáyu, ába jasígiruni jaweíyasun láu Páblo. 33Dan le jachúlürünbei Cesaréa, ába jederegerunun gárada lun gumádimati, derége jameí gíñe Páblo. 34Lárigiñe lalíjanun gumádimati gárada, ába lálügüdajan jalána lan Páblo, dánti le lasúbudirúnbalin luágu Cilíciana lan, 35ába laríñagun lun.

—Nagáambubadibu dánme le jayábin ja íchugubaña bidúnrun.

Ábati líchugun dimúrei lun líchugúniwa Páblo tídoun palásiu tó meja lábunaguboun Heródes, jáu oúniri.

Ladímurejan Páblo lueígiñegua ligíbugiñe Félix

24 1Seíngü wéyu lárigiñe, ába lachúlürün Ananías, fádiri le ínütimaabei, ubúrugin Cesaréa jáu wügúriña jádaangiñe juríu weírigutiña, lúma ában wügúri le subúdíjabuti lun lúrudu, gíríti Tértulo. Ába jayábin lúmoun gumádimati lun jíchugun lidúnrun Páblo. 2Dan le lanúgüniwa Páblo jagíbugiñoún, ába lagúmeserun Tértulo íchiga lidúnrun, laríñaga.

—Luágu bareíni, gumádimati, lújadiwa láu darángilau ya wageíra, buíti leíbugun sun cátei ya fulásurugu súnwanda lábugiñe lichú báu. 3Íbija wamúti sun le, áni teínqui wamútibu luágu. 4Lun magídarun wamáni bidáni sarágu, amúriajatina búma lun badúgün murúsun fuleísei woun lun bagáambuníwa luágu

murúsun óra. ⁵Niján wügúri le Páblo, beréseti, lerédera afánreinraguagüdaña juríu lídan sun fulásu, ligía gñe ában jádaangiñe lichúgüdinabei jadámurin nazarénugu. ⁶Álugati gñe lawíyedagüdünnun témpulu ligíbugiñe Búngiu láu lebélaagüdünnun ában wügúri le mámabei juríu tídoun. Ába wárügüdünni, ába yebe wabúseerun wagúseragüdünni láu ligáburi walúruden, ⁷ába leméterun gumándan Lísias ñjin, ába lagídaruni wawéi láu érei, ⁸ába laríñagun luágu ja lan íchugubaña lidúmrun lúnti lan jayábin búmoun. Gayáraati bálügüdaguni Páblo, subúdi bámugei inárüni luágu sun cátei le, le waríñagubei luágu.

⁹Juríu buri ja ñíbaña, aríñagatiña gñe luágu inárüni lan sun le laríñagubei Tértulo. ¹⁰Ába ladúgün gumádimati seíni lun Páblo lun ladímurejan, ában laríñagun Páblo.

—Lau sun nugúndan nadímureja nueígiñegua bigíbugiñe ladúga subúdi náani luágu lúmagiñe lan sarágu irímu bagúseragüdagun lídan fulásu le. ¹¹Gayáraati bálügüdagun ánjein inárüni lubéi le lúnbei naríñaguni bun. Dúusurügügilí wéyu lueígiñe nachúlürün ubúrugen Jerusalén lun nájuduragun lun Búngiu, ¹²madárirúnwatina asígeneja ni ca úma, ni achágaraguagüdaña güriña témpulurugu, ni tídan buri tíbiri jalígilisin juríu, ni lídan buri ámu fulásu ubúrugu. ¹³Güriña ja, siñáti jarífuduni luágu inárüni lan ni ában lídaangiñe sun cátei le jaríñagubei nuágu. ¹⁴Ában cátei naríñagubei bun, luágu nesériwiduña lan lun Jabúngiute nagúbürigu quei larífudajani Jesucrístu, le uágubei jaríñaga luágu marícha lan. Afíñetina luágu sun le búruwauñubei tídan buri líburu to lánina lilúruden Moisés lúma lé meja jabúrújabei profétagu. ¹⁵Níjein gñe eménigini le jawágubei nuágu luágu Búngiu, luágu lásaaragüdübaña lan jiláaña, dándu ja buídubaña quei ja wuríbabaña. ¹⁶Ligía náfaagunbei súnwandan lun madúnrun nan ligíbugiñe Búngiu lúma jagíbugiñe güriña.

¹⁷Lárigiñe átiri dan náu eíbugei ámu buri fulásu, ába nagríbudun nageíroun lun nedéregerun seínsu joun gudémetiña Jerusalén lúma lun nadágaragüdünnun lun Búngiu. ¹⁸Nadúgiñein yebe cátei le témpulurugu lárigiñe narúmudaguagüdünnun núngua quei le igáburi, ligía jadárirunina átiri juríu loubawaguna Ásia ñi témpulurugu, úatiña sarágu güriña ñi, ni chagáguai. ¹⁹Jagía lúnbaña jayábin arífudagua jóungua ya lun jaríñaguni le lúnbei jaríñaguni ánjein níjein lubéi lúnti jaríñaguni nuágu, ²⁰jaríñaguni lan ja yábaña ánjein darí jabei nidúnrun dan le ligíbugiñe nubei líñun-ágei lúrudu juríu. ²¹Siñáti jaríñagun ni cáta nuágu, lueídügüya luágu lan ában wéyu dan le jádaañadina lubéi, ába nagúaragun aríñaga. “Jagúseragüdünnadina ugúñe lueígiñe afíñe nan luágu jásaaruba lan jiláaña lídaangiñe ouweni lúnya jabágaridun.”

²²Subúsiti sarágu luágu larífudajan Jesúsú lun gumádimati Félix, ítara líña, dan le lagáambunbalin le laríñagunbei Páblo luágu jásaarun jiláaña, ába lagúmchaguagüdünni adámurini, aríñageina ligía.

—Nagúseragüdübei wügúri le dánme le lachúlürün gumándan Lisías.

²³Ábati laríñagun Félix lun jábuti súdeara lun lasígirun Páblo daúwañu, lun furáangu lan lun gayára lan jóúdin lumádagu aríjei, eténira lun.

²⁴Átiri wéyu lárigiñe, ábaya lachúlürün Félix túma Drusíla to lúmari, to juríu, ubúrugun Cesaréa, ába lagúaragüdün luágu Páblo lun ladímurejan lun luágu Jesucrístu. ²⁵Dan le ladímurejaanbei Páblo lun luágu ibágari le surúbei, lúma luágu ágüdaagúni únguauí lueí le wuríbabei, lúma luáguti wéyu le lúnbei lagúseragüdüniña Búngiu sun gürígia, ába lanúfudedagun Félix, ába laríñagun lun.

—Beíba yebe, dánme le gadáani nan, nagúarayaba bun.

²⁶Agúrabatí yebe giñe Félix lun líchugun Páblo seínsu lun lun lígiragüdüni, ligía, dan méme lubeí wájali luágu lun layánujan lúma. ²⁷Sügüti bián irúmu ítara, ábati lagúmuchun lagúmadijan Félix, ába lárügüdüni Pórcio Fésto lufúlasun. Queíti busén lan Félix leréderun buídu jáma juríu, ába lígiruni Páblo daúwañu.

Páblo ligíbugiñe Fésto

25 ¹Ábati lachúlürün Fésto lun lárügüdüní lufúlasun queísi gumádimati, úrüwa wéyu lueígiñe, ába lamúdeirun Cesaréagiñe lun ubúrugun Jerusalén. ²Ába jachúlürün jábutigu fádírigo ñíjin jáma juríu ja weírigutimaabaña íchiga lidúnrun Páblo ligíbugiñe Fésto. ³Ába jamúriajan fuleísei lúma lun loúnajan anúgei Páblo Jerusalén. Le jaráansejanbei, lún yebe jáfaruni jilágubei luágu úma. ⁴Ába loúnabun Fésto luágu Cesaréa lan ladaürüwa Páblo, áni jarítagua lan lídin ñi madíse. ⁵Ába laríñagun joun.

—Ligía lúnti lubeí jóúdin ja weírigutimaabaña jídaangiñe Cesaréa úara núma, áni ánjein adúgaali lubeí wügüri ligía dúru, gayáraabei jaríñaguni.

⁶Wídü rügúñein o dísi lan wéyu láu Fésto Jerusalén, ába lagíribudun ubúrugun Cesaréa. Larúgan, ába lárügüdüní lufúlasun lun lagúseragüdün, ába loúnajan luágu Páblo. ⁷Dan le lebélurunbei Páblo, ába jagúriridágun juríu ja ñúbinbaña Jerusaléngiñe láu, ába jíchugun sarágu lidúnrun le júrüti, áni siñáti jarúfuduni luágu inárüni lan ni cáta lídaangiñe le jaríñagunbei. ⁸Ábati laríñagun Páblo lídan ladímurejan lueígiñegua.

—Madúgüngidina ni murúsun dúru ni lun jalúrudun juríu, ni tun témpulu, ni lun urúei César.

⁹Queíti busén lan Fésto leréderun buídu jáma juríu, ába laríñagun lun Páblo.

—¿Buséntibu bídin Jerusalén lun nagúseragüdünibu ñi?

¹⁰Ába loúnabun Páblo.

—Ligíbugiñeñadina lagúseragüle urúei César, le ñí lubeí lúnti lan nagúserún. Queísi basúbudiruni buídu, madúgüngidina dúru joun juríu. ¹¹Ánjein adúgaadina lubeí dúru le garíchatí lun nafarún jilágubei lueígiñe, mebéresegúntina noúnwen, ánjein úa lubeí ni cáta lánina inárüni lídan sun le aríñawagúbei nuágu, úati ni ában garíchatí lun ledéregerunina joun juríu. Amúriajatina lun César lan agúseragüdána.

¹²Lárigiñeti layánujan Fésto jáma lánigu cába lan ladúga láu Páblo, ába laríñagun lun.

—Amúriajaadibu lubeígia lun César lan agúseragüdabu, beíbugati lun César.

Páblo ligíbugiñe urúei Agrípa

¹³Átiri wéyu lárigiñe, ába lídin urúei Agrípa túma Bereníce Cesaréa aríjei Fésto. ¹⁴Quei reídei jabeí átiri wéyu ñi, ába labájüdaguni Fésto luáguti lagúserun Páblo lun urúei Agrípa, laríñaga lun.

—Níjein ában wügúri lígirun Félix dáüwañu ya. ¹⁵Dan le Jerusalén nubeí, rútiña jábutigu fádírigo jáma wügúriña juríu weírigutiña lidúnrun nigíbugiñe, amúriajatiña núma lun nasiadiruni. ¹⁶Ába naríñagun joun luágu magáburi láani lúrudu Rómata lun lasíadirun ában gürígia lun ouweni maríjina láña ja íchugubaña lidúnrun ligíbugiñe, lun gayára lan ladímurejan lueígiñegua. ¹⁷Ligía, lídan lubeí le jayábinbei ya úara núma, meféridirúntina dan, larúgan, ába nárügüdüni nufúlasun lídan agúseragülei, ába noúnajan luágu wügúri ligía. ¹⁸Ja ñúbinbaña lun jíchugun lidúnrun, maríñaguntiña ni cátei luágu lídaangiñe lé yebe uágubei narítagua. ¹⁹Lé buri cátei le jaríñagubei luágu, luágu múaradun lán nege jáma luágu ligáburi jaffínen, lúma luágu ában nege wügúri gíriri Jesúsu—jiláti nege, laríñajare Páblo luágu wínwanya lán nege. ²⁰Queíti ibídiñe lan nun cába lan nadúga lídan ában cátei líbe le, ába nálügüdüni Páblo ánjein busén lubei lídin Jerusalén lun lagúserún luágu cátei le ñi. ²¹Quei lamúriajan lun urúeiba lan Augústo César agúseragüdei, ába naríñagun lun lasígirun dáüwañu daríme gayára lan noúnajani lun Augústo César.

²²Ábati laríñagun Agrípa lun Fésto.

—Buséntina gíñe nagáambuni wügúri ligía.

Ába laríñagun Fésto lun.

—Bagáambubei jarúga.

²³Larúgan, dan le jachúlürünbei Agrípa túma Bereníce, ába jebélurun láu ouwenbun uweíriguni múnadoun, jáma jábutigu súdaara jáma wügúriña weírigutiña ñi ubúrugü. Ába louñajan Fésto luágu Páblo, ²⁴ába laríñagun.

—Urúei Agrípa, jáma wügúriña ja adámurigubaña wáma ya, niján wügúri le. adímurejaaña sarágu jádaangiñe juríu wuríba nun luágu, dándu Jerusalén quei ya Cesaréa, áni añájagua aríñaga nun láu sarágu éregu luágu lúnti lan louñwen. ²⁵Laganoún nun camá madúgüngili ni cáta le lúnti lafarún jilágubei lueígiñe, áni queíti ligía guánarügü lan amúriajabei lun urúeiba lan Augústo César agúseragüdei, noúnajaali lun. ²⁶Queíti úa lan cába lan cátei uágu nabúrúja lun Augústo luágu wügúri le, ligía nanúgübalin jigíbugiñoún, bigíbugiñoúntimá urúei Agrípa, lun bálügüdaguni, níjein lámuga cába lan nabúrúja. ²⁷Ladúga garábaguati nun lun noúnajan ában adaürúti, mawísajaanga áu ca lan lidúnrunbei.

Ladímurejan Páblo lueígiñegua ligíbugiñe urúei Agrípa

26 ¹Ábati laríñagun Agrípa lun Páblo.
—Gayáraati badímurejan bueígiñegua.

Ába liñúruni Páblo lújabu lun jagáambuni, ába lagúmeserun adímureja, ába laríñagun.

²—Oúnwenbun nugúndan gayára lan nadímurejan nueígiñegua bigíbugiñe, urúei Agrípa, luágu sun cátei le aríñaga jamáalibeí juríu nuágu, ³gúndaatimáatina ladúga subúdi báni jagáburi juríu lúma cátei lé buri uágubei jasígeneja. Ligía namúriajanbei búma lun gagúraasun ban lun bagáambunina.

Labájüdaguni Páblo binádu libágari

⁴Subúdi jamúti sun juríu ligáburi meja nabágaridun jádan, nageíra lúma ubúругu Jerusalén, lúmagiñe irájügídina. ⁵Lúja jasúbudirunina, áni gayáraati jamúga jaríñaguni ánjaña jamúga busén luágu fariséo lan nugúya lúmagiñe niñúraü, adámurini létima derégüdabei lídan luwúyeri waffñen, wagía juríu. ⁶Guetóti, jagúseragüdúñadina luágu eménigini le nuágubei, luágu lásaaragüdübaña lan Búngiu jiláaña lídaangiñe ouweni lúnya jabágaridun, queí meja laríñaguni joun binádu wagúbürigu. ⁷Dúusugubei famíilia le jadúgawagunbei lirájüñü Israél agúrabatiña jarfjini lagúnfulirun dimúrei le, ligía jájuduragunbei lun Búngiu, seríwi jameí wéyuagu, áriebu. Lueígiñe méme eménigini le, jadárira juríu nidúnrun, urúei Agrípa. ⁸¿Maffñetün funági luágu gayára lan lásaaragüdüniña Búngiu jiláaña?

Labájüdagun Páblo luágu meja leíbaajaniña afñetiña

⁹Nugúya guánarügü, jarítaguatina méja luágu lúnti lan neíbaajaniña ja afálarunbalin Jesúsu Nazarétna, ¹⁰áni ítara líña nadúgüni ubúругu Jerusalén. Láu ubáfu le jíchugubei jábutigu fádirigu nun, dátina sarágu jádaangiñe lánigu Búngiu furisunrugun, áni dan lé buri jasiádirúniwa lun jóunwen, nugúya ában jádaangiñe ja abúdujabaña lun ítara lúba lan. ¹¹Níjeinja dan, súfurigüda numútiña lún yebe jeyéedagun luágu jaffñen luágu Jesucrístu. Adáagua numúti meja cátei le tídan sun jalígilisin afñetiña, áni weíríti meja nigáñi joun darí lun neíbaajaniña chülú lídoun buri ubúругu le díseti.

Labájüdagunya Páblo luágu lasálbarun

¹²Ligía yebe cátei le gabúgürübalina ubúругun Damásko ában dan, jóunajan jábutigu fádirigu. ¹³Luágu úma, nurúeite, amídirugu, ába naríjin ában larúgounga siélugiñeti, jéreti sügú lau larúgounga wéyu, ába ladúnraagun geyégua náu jáu sun ja úarabaña núma. ¹⁴Súngubei wagía, ába wáburujan múarugun, ába nagáambun ában umálali aríñaguti nun lídan hebréo, le jerérun juríu. “Sáulo, Sáulo, ¿ca uágu beíbaajana?

Basúfuriraguagüdüñatia búngua láu bamánjarun nun quei ladúga bágasu dan le líchaagun quíqui luágun cátei gágiriti.”¹⁵ Ábati naríñagun. “¿Cátabusan, Nabúreme?” Aba laríñagun nun. “Jesúsu áu, le guánarügü beíbaajabei. ¹⁶Sarába, ráramabá, ladúga narúfudagunbei núngua bun lun besériwidun nun, lun geféen ban luágu le aríja báalibeí guetó lúma le lúnbei narúfuduni bun. ¹⁷Neséfurubadibu jaweí juríu lúma jaweí ja mámabaña juríu, ja únbaña noúnajabu guetó. ¹⁸Noúnajañadibu jámoun lun béfegechagüdüni jágu nuágu, lun jebé lan jeíbugun lídan lubúriga, lun jeíbugun lídan larúgounga, lun gíñe meréde méme jamá lábugiñe lubáfu Máfia, lun lábugiñe jamá lubáfu Búngiu. Noúnajañadibu joun, afíñe jamámuga nuágu, ferúduñawa lámuga jafígoun, ibíja jamámuga alágan jádan ja jarúmagüda láañabaña Búngiu láu jafíñerun nuágu.”

Labájüdagun Páblo luágu luwádigmari

¹⁹Ítara líña lubeíti, urúei Agrípa, ába nadúgüni le laríñagunbei Jesúsu nun lídan le lasálriragunbei nun. ²⁰Furúmiñe, ába napúrichijan joun ja Damáscobaña, aríñagatina joun lun jaságürijan luágu jaffgoun, lun jagríbudun lun Búngiu, lun jadúgün cátei buíti, aríjúa lámuga luágu sáansiguaali lan jagáburi. Lárigiñe, ába napúrichijani cátei méme le joun ja Jerusalénbaña, ja mámabaña juríu. ²¹Ligía lébubei járügüdüñina juríu témpulurugu, ába jálugun jáfarunina jilágubei. ²²Ába líderagunina Búngiu, ítara líña gayára lan nasígirun íchiga fe luágu Jesúsu lan Crístubei joun sun güirígia, dándu ja weírigubaña queísi ja únabugubaña, chülú lúmoun óra le. Maríñaguntina ni cáta joun güirígia bougudin lueí le uágubei jaríñaga Moisés jáma profétagu luágu lasúsereduba lan— ²³luágu kúnti lán meja lasúfuriruba lan Crístu, luágu lárigiñe lánme loúnwen, ligíaba lan furúmiñeti ásaaruti jádaangiñe jiláaña láu ibágari magúmuchaditi, luágu gíñe líchugubei lan larúgounga luáguti asálbaruni dándu joun juríu quei joun ja mámabaña juríu.

Láfaagun Páblo lun lafíñeragüdüni Agrípa luágu Jesucrístu

²⁴Lídan le laríñagunbalin Páblo cátei le buri lídan ladímurejan lueígiñegua, ába lagúaragun Fésto.

—¡Lúlüjaali báu, Páblo! Lúlügüdá sarágu atúriajani báu.

²⁵Ába loúnabun Páblo, ába laríñagun.

—Málülünti náu, gumádimati, inárüni le naríñagunbei. ²⁶Niján urúei Agrípa le subúdíjabúbei lún buri cátei le buídu, ligía gayára lubeí nadímurejan ligíbugiñe, furáangu, ladúga choúru náni luágu subúdi láani gíñe sun cátei le asúseredubei lun Jesúsu, ladúga máma cátei le adügüti arámudaguarügü. ²⁷¿Afíñetibu luágu le jaríñagubei profétagu, urúei Agrípa? Subúdi numúti luágu afíñe ban.

²⁸Ába laríñagun Agrípa lun.

—¿Jarítaguatibusan luágu bafíñeragüdübadina lan luágu Jesucrístu ítara ufúresen?

29—Furése yébe, o darása yébe, amúriajatina lúma Búngiu, mámarügü buágu, jawágu gñe sun ja añájabaña agáambana ugúne, lun jayábin lun jafínerun quei nugúya, úouga güringüri jawágu.

30Lárigiñe laríñaguni Páblo cátei le, ába lásaarun urúei, sará gñe gumádimati úara túma Bereníce jáma sun ja ñunbaña ñi, 31 ába jadíñurun nígiñe lun jadímurejan luágu cátei le. Jaríñagatí buri jámagua.

—Wügüri le, madügünti ni cáta le lúnti lafarún jilágubei lueígiñe, moún lumuti ni íbini leréderun furísunrugu.

32Ába laríñagun Agrípa lun Fésto.

—Lun jamúga mamúriajan lan wügüri le lun lagúseragüdüni Augústo César, gayáraati jamúga lígirawagüdün.

Loúnajóun Páblo ubúrugun Róma

27 1Lídan le jaráanserunbei lun jóúnajaníwa Itálioun, ába ledéregerún Páblo jáma ja jíbiri adaürútiña lábu laríjin ában súdaara gíriti Júlio, ligía gumándanbei lun jadámurin súdaara le gíribei “lisúdaaranigu Urúei Augústo.” 2Ába wádinagun tídoun ában ugúnein ñúbintu Adramítioigiñe lun Ásioun. Níñein gñe Aristárco wáma, le Tesalónica, Tesalónica ában ubúrugun lání Macedónia. 3Larúgan, ligía wachúlürün Sidón, lídan fulásu ligía, buíti louseruni Júlio, le gumándan, Páblo, ígira lumúti lun bisída láníña lumádagu lúma lun jeténirun lun. 4Lídan wáfuridun Sidóngiñe, ába wóudin únabugiñe libíti uboúju Chípree ladúga wabánrouñein lan garábali. 5Ába wájíñuraguni barána ligíbugiñe lubéyaari Cilícia lúma Panfília, ába wachúlürün lídoun fulásu le gíribei Míra, ában ubúrugun lání Lícia.

6Ñi ladárira gumándan ában ugúnein Alejandríana tebuga Itália, ába ladinagüdüniwa lun wasígiruni wawéyasun. 7Áfayajatiwa jámaru luágu sarágu wéyu, láu lénreengun wachúlüra ligíbugiñe ubúrugun le gíribei Gnído. Queíti wabánroun mémegili lubeí garábali, ába wáfayajan únabugiñe libíti uboúju Créta, sügüina wagía ligíbugiñe Salmón, 8wasígira láu méme lénreengun láru láru, ába wachúlürün lídoun ában ubúrugun gíriti Buíti Fulásu, yaráfa lun ubúrugun Laséa.

9Féridijadiwa sarágu dan, dénehajaliti áfayajani baránaja ladúga yaráfaali lidáani luríbouga, sügújali jafédun juríu le lánina ferúdun figoú. Ligía lewéridirunbaliña Páblo, laríñaga joun.

10—Aríja numúti luágu denchábei lan weíyaasu le, áni weféridiruboun ugúnein, féridime sun tíla, gayáraabei gñe weféridiruni wabágarí.

11Lubáragiñe ladúgün gumándan gásu láu le laríñagunbei Páblo, ába lídin láu le lubeíbei tabúreme ugúnein lúma le abúgajabei. 12Queíti mabuídun lubeí fulásu ligía lun lásügürún luríba dan ñi, ába jarítagn jíbe-ágei luágu buídutima lán yebe lun wáfuridun nígiñe, lun waríjin ánjein gayára wachúlürün Feníce, ában fulásu lání uboúju Créta, lun wásügürüni luríbaniga ñi. Ñi Feníce, níjein barána lueígiñe núru lúma suédi.

Luríba dan baránaja

¹³Queíti lagúmeserun suédi jámaru, ába jarítagun luágu gayáraabei lan jasígiruni weíyaasu, ábati joudin, ába jasígirun láru láru Créta. ¹⁴Málüti lueígiñe jáfayarun, ába láfurun ában nodísi jéreti, ¹⁵ába lagúmeserun abánrenjoun ugúnein. Queíti siñá lan wawáanserun lubároun garábali, ába wígiraguágüdün woúngua lun lanúgüniwa. ¹⁶Ába wásügürün únabugiñe libíti ában liraúraü uboúju gíríti Cláuda, le ñí lubei mére lan láfujan garábali, ába wádinagüdünun tisálufun wagúne to atoujeina waboún, láu ában lénreengun. ¹⁷Lárigiñe wiñúrunun ugúneirugun, ába lásügüragüdüniwa gúruđu tábugiñegiñe ugúnein lun jagúragunun, derébugu támuga. Queíti janúfudebei lueí jóudin adágara luágu sándala le gíríbeí Sírte, ába jagídaraguní bíra, ába jígiraguagüdün jóungua lun lanúgüniwa garábali. ¹⁸Larúgan, quei jére mémegili lubeí dan, ába jagúmeserun achágajei tíla ugúnein baránajoún, ¹⁹luágu lúrwán wéyu, ába jachágajani lídaangiñe tumégegún ugúnein baránajoún láu jájabu guánarügü. ²⁰Maríjintiwa wéyu ni warúguma lídan sarágu wéyu, láuti oúnwenbun luríban dan le, féridi wamáali wafíñen luágu weséfuruba lan.

²¹Queíti sügújadiwa lubeí sarágu dan meíginga, ába laráramun Páblo wádan, ába laríñagun.

—Wügúriña, aríñagatiná yebe jun lun mayábin wamá Crétagiñe, buídutimaati jamúga lueí wasúfuriruni dáñu le, áni féridi wameí wálagu. ²²Gagúraasun jumá, úabei ni ában jídaangiñe ouweti, láu sun teféridiruba lan ugúnein. ²³Chülújali ában láni Búngiu ánjeli númoun áriebe to, loúnagüle Búngiu le Nabúreme le giñe únbei nesériwida, ²⁴laríñajare ánjeli ligía nun. “Manúfudedabá, Páblo, ladúga barúfudaguba búngua ligíbugiñe urúei César Augústo, áni badúgaba leséfuraña Búngiu sun ja tídaanbaña ugúnein búma lueí ouweni.” ²⁵Gagúraasun jumá lubeíti, ladúga jeménigitina luágu Búngiu, áni choúru numúti luágu ítara lúba lan quei laríñaguni ánjeli luágu nun, ²⁶láu sun, wadágaruba lan luágún ában uboúju.

²⁷Bián dimáasu wáu luágu waweíyasun, lubáranarugúñadiwa Ádria, labánreinja mémeñadiwa garábali, ligía, amídi áriebe, ába jasándirun mádulungu luágu achúlüreina wáña lan luágún múa. ²⁸Ába jamísurajani lujúlilin dúna, san-wein ugúdi lujúlilin, ábaya jamísurajan jabáruaguóún mémerai, gádürü-wein-díisi ugúdi. ²⁹Léti janúfude lueí jabúguchun luágu dúbü, ába jágurun gádürü oúnguru tiyúnagiñe ugúnein, ába jagúrabajan larúgadun láu idíjeri. ³⁰Súnti dan le, añája mádulungu asáminara lun jeséfuragun jóungua láu jeíbaagun tídaangiñe ugúnein, ába jagúmeserun aráriragúdoún salúfu dúnarugun, jadúga camá jágura oúnguru tígiriñe ugúnein. ³¹Ába lawísaruni Páblo gumándan jáma lisúdaaranígu, laríñaga joun.

—Ánjaña meréde ja tídan ugúnein, jugúya siñábei jeséfurun.

³²Ábati jíbuguni súaara tugúrudun salúfu, ába jígiragüdünun dúnarugun.

³³Lubá larúgan, ába laríñagun Páblo joun súnqubei lun jeígin, laríñaga joun.

—Bián dimáasu guetó lueígiñe marúmugun jumá buídu, meígin sarágu, ladúga idíjeri le juágubei. ³⁴Ayúmuraguatina jun lun jeígin, líchuguba érei jun lun jeséfurun. Choúru numúti jun luágu úabei lan ni ában eféridiruti libágari.

³⁵Lárigiñe laríñaguni Páblo cátei le, ába lanúgün ában fein lújaburugu, ába líchugun eteíngiruni lun Búngiu jagíbugiñe súnqubei. Ábati lagúbachagunun, ába leígin. ³⁶Ába járúgüdün ja jíbiri gurásu, ába gíñe jeígin. ³⁷Bián-sáñadiwa úrúwa-wein-díisi-sísi gürígia tídan ugúnein. ³⁸Dánti le jóujúña quimúle, ába jáguruni túrígu baránajoun lúntima tawálidagun ugúnein.

Tabúluchun ugúnein

³⁹Dan le larúgadunbei, ibídiñeti fulásu le ní jabei mádulungu joun, ába jaríjin ában beídi gebéyaariti, ába jóuchun lun janúgünun ugúnein níjin. ⁴⁰Ába jíbuguni lagúruga oúnguru, ába jígiruni baránaja, ába jasílacürüni fágaayu le esériwidubei lun jabúgurunun ugúnein. Ábati jaweínragüdüni lúgubu bíra, ába tagúmeserun ugúnein ayárafajoúa lun láru béya. ⁴¹Ába tídin lídoun ában fulásu le ní lubei biángua lan ébeeni, ába tadágarun, siñá lánjingichun tígiri ni murúsun, ába tagúmeserun abouchagua tiyúnagiñe, le lére lugúdi barána. ⁴²Ába yebe jabúseerun súaara jáfaraguniña adaürútiña jilágubei lueí janúrajan áfulijeina. ⁴³Ánjein le gumándan, quei busén lubei leséfuruni Páblo, mígirunti lun jadúgiüni súaara le jarítagebei. Ábati laríñagun lun lan jachúbaragun ja gáfulijadíbaña baránajoun furúmiñe lun jachúlürün múarugun, ⁴⁴jáme jíbiri, jóúdinme ligíbuagu buri fuláansu lúma buri tífe ugúnein. Ítara líña jachúlürün súnqubei múarugun séfuñu.

Páblo luágu uboúju le gírabei Málta

28 ¹Dan le séfujadiwa sun wagía láru béya, ligía wasúbudiruni luágu Málta lan líribei uboúju ligía. ²Buíti jóuseruniwa gürígia ja aganoúbaña ñi, ába jáfuragun ában oúnwenbun wátu quei dilíga lubei áni niján júya ájuya, ába jamísurajaniwa sun wagía lun wabácharagun. ³Ábati labúdajan Páblo wátu mábeiti, líchuguñe in yebe wáturugun, ligía táfuridun ában jéwe tanúrajaña lueí lára wátu, ába tárúgüdün luágu lújabu, ába tágürüni. ⁴Dan le jaríjinbarun lílana fulásu jéwe to dawágu luágu lújabu Páblo, ába jaríñagun jámagua.

—Mósu ában lan wügúri gáfarajati wügúri le, láu sun leséfurun baránajagiñe, mabúseerunti Búngiu lun labágaridun.

⁵Ába láfuridunun Páblo jéwe wáturugun, masúserdunt ni cáta lun.

⁶Agúrabatiña yebe súnqubei láludun lújabu, o láburujan lan oúwe. Lílúwagu

jagúrabajan, dan le jarjínbei luágu masúseredun lan ni cáta lun, ába lasáansirun jarítangun, ába jagúmeserun aríñaga luágu ában lan búngiu Páblo.

⁷Yaráfa lun fulásu ligía, ñíñein lufúlasun ában wügúri le weírgitimaabei lídan sun uboúju ligía, Públio líribei, resíbi lumútiwa líbiñe, seriwi láwa buídu luágu úruwa wéyu. ⁸Roun liñáti lúguchi Públio láu sándi, abíruaü, lúma denési. Ába lídin Páblo aríjei, lásun layúmuragun lun Búngiu luágu, ába líchuguni lújabu luágu, ába lareídagun. ⁹Lárigiñe lira, ába giñe jayábingua jíbiri sánditiña ja lídaanbaña fulásu ligía, ába jareídagun. ¹⁰Ába jarúfuduni lubuídun jagáburi woun, edéweejatiña sarágu cátei woun, lárigiñe, dan le lachúlürün dan lúnya wádinagun lun wasígiruni waweíyasun, ába jíchuguni sun le wemégeirubei woun lun waweíyasun.

Lachúlürün Páblo ubúrugun Róma

¹¹Lárigiñe úruwa játi wáu luágu uboúju ligía, ába wádinagun tídoun ában ugúnein to eréderuboun ásügürei luríbouga ñi luágu uboúju ligía. Alejandríana ugúnein tugúya, ñíñanu jayáwa bián sándu luágu tigíbu ugúnein tugúya, Cástor lúma Pólux. ¹²Ába wachúlürün ubúругu Siracúsa, ába weréderun úruwa wéyu ñi, ¹³ñígiñe wasígira láru láru darí wachúlürün ubúругu Régio. Larúgan, ába láfujan suédi, luágu libíaman wéyu ába wachúlürün lídoun liraúraü aúdü le gíribei Puteóli. ¹⁴Ñi wadárira átiri affñetiña, ába jamísurajaniwa lun weréderun ában dimáasu jáma, lárigiñe, ába wígiragüdün lun ubúrugun Róma. ¹⁵Agáambaña affñetiña ja Rómabaña wawágu luágu awánte lan, ába jóudin wabároun, jíbiri chülú lúmoun fulásu le gíribei Fóro, le luágubei úma gíriti Ápio, jíbiri, dúnguatiña wáma lídan fulásu le gíribei Úruwa Jában Chülúdügütiña. Dan le larjínbaliña Páblo, ába líchugun eteíngiruni lun Búngiu, ába lárügüdün gurásu. ¹⁶Dan le wachúlürünbei Róma, ába ledéregeruniña gumándan adaürútiña lun jábuti oúnigirutiña, ánjeinti Páblo, ígira lumúti lun leréderun lábuga láu ában sudaara oúnigirei.

Lapúrichijan Páblo Róma

¹⁷Úruwa wéyu lárigiñe lachúlürün Páblo, ába loúnajan jawágu juríu weírgutiña ja Rómabaña, dan le adámuriguana, ába laríñagun joun. —Nidújeñu, láu sun madúgün nan ni cáta wuríbati joun juríu, ni lun le uágubei jéchuda binádu wagúbürigu, derégawatina dáüwañu joun Rómata ubúругu Jerusalén. ¹⁸Lárigiñe jálügüdagúnina, álugatiña yebe jígiragüdünina ladúga madári jamá nidúnrun le lúnti náfarúniwa jílgubei lueígiñe, ¹⁹májatiña juríu lun nígirawagüdün, ába namúriajan lun urúeiba lan César agúseragüdána, láu sun madúnrun jamá ninásiñun nun. ²⁰Ligía lubefti lébubei noúnajan juágu lun narjínün lúma lun nadímurejan jun, ladúga lueígiñe cátei le uágubei weménigida wagía Israelítagu anája lubeí gürágu láu güríngüri le.

²¹Ábati jaríñagun lun.

—Wagía, merésibirúngidiwa ni ában gárada buágu Judéagiñe, úagili gíñe ni ában wapaísanu jádaangiñe ja núbinbaña nígiñe aríñaguti wuríbati woun buágu. ²²Buséntiwa jamúga wagáambuni ca lan barítagebei, ladúga subúdi wamúti luágu adímurejóua lan wuríba luágu iséri adámurini le, le lánina lémeri Jesúsu, lídan sun fulásu.

²³Ábati jíridun ában wéyu lun, ába jachúlürün sarágu gürígia le ní lubei lagánawa Páblo. Ába ladímurejan joun lúmagiñe bináafin darí guñoun luágu larúeijan Búngiu. Louchun lun lafíñeragüdiniña luágu Jesúsu lan asálbaragülebei le jagúrabajabei láu layúsuruni lilúrudun Moisés lúma le jabúrújabei profétagu. ²⁴Jíbiri, afíñetiña luágu le laríñagubei Páblo, jíbiri mafíñetiña. ²⁵Queíti múaradun jamá jámagua luágu jarítage, ába jagúmeserun núdúngua, ábati laríñagun Páblo joun.

—Ligía laríñagunbei Sífiri Sándu joun binádu wagúbürigu lídaangiñe proféta Isaías.

²⁶Beíba, baríñagame joun gürígia ja juríubaña.

Jugúya, jagáambuba ában ugánu sarágu dan, úabei gunfaráanda jumáni laníchigu dimúrei le jagáambubei.

Jaríjuba sarágu cátei, meféenbadün luágu,

²⁷ladúga deréeru janígi gürígia ja, áni wuríbati jagáambun, darú jamuti jágu, lueí jaríjini laníchigu cátei le jaríjubei, úati gíñe gunfaráanda jamáni cátei le jagáambubei, derétu gíñe janígi, máluajan jamútina lun nareídaguagüdünun jawáni.

²⁸Subúdi jumeí luágu oúnaja láali lan Búngiu ugánu luáguti Jesúsu le méme Wasálbaragülebei joun ja mámabaña juríu, áni jagía, jánjaruba lun.

²⁹Dan le laríñagunbei Páblo ítara, ába jóúdingua juríu, adímurejeina jámagua luágu cátei le.

³⁰Reídeiti Páblo bián irúmu dayáruti tídan lúban ájayajoútu, resíbi lumútiña sun ja núdünbaña aríjei. ³¹Apúrichijati luágu larúeijan Búngiu láu furáangu, arúfudaja ligía luágu Wabúreme Jesucrístu, mebérésejanga ni ában lun.